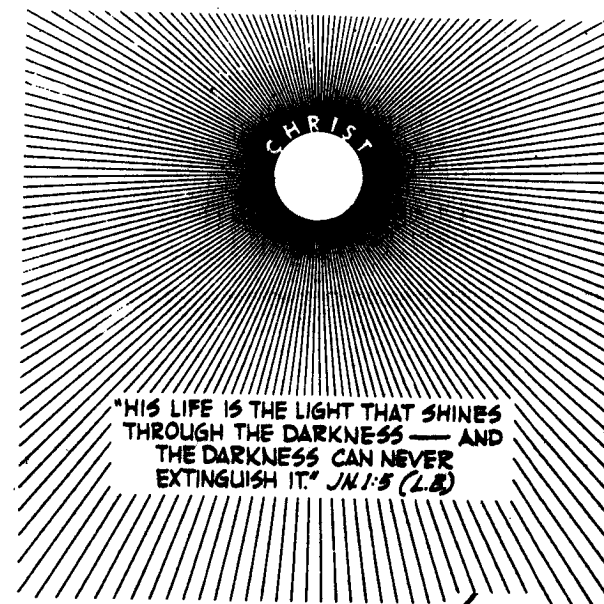

File

UKULOLELA INSHIKU SHA
KUNTANSHI NE SUBILO

Published and Printed by
BAPTIST PUBLISHING HOUSE
P.O. Box 31995
Lusaka, Zambia

Cover Design By J.W. Tembo

Paulo, ne lyo cibe'fi, te milimo yonse iyo Paulo acitile iyalembwa. Mu citabo ca 'Batumwa. Cine cine ali nokucita ifyo atile e fyo abombele."

Twalilileni amuti: "Cine cine Paulo alefwaisho kuti imbila nsuma ikasabankanishiwe ku fyalo fyonse pakuti umuntu onse akacumfwe. Ifi, e fyo aya mabeshi yalelandapo na limo."

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MYEO YESU

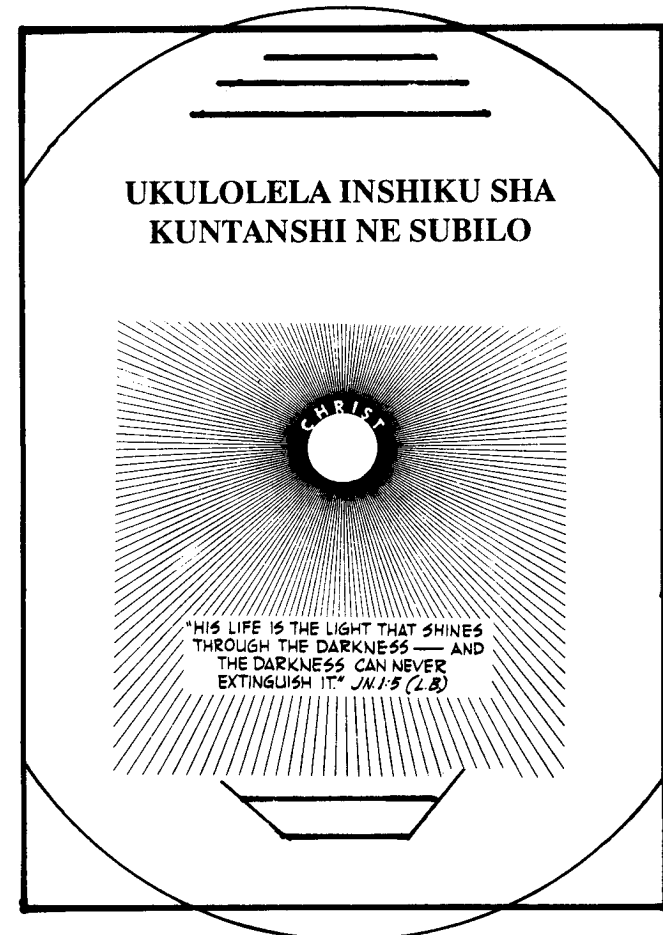
Ibeshi lya kulekelesha (beshi 21) lifumine muli Esaya 52:15. Ili beshi lilanda pa fyo inko shonse shasungwike ilyo Shikulu amoneke ngo Mubomfi uwalecula. Babelenge aya mabeshi. Bebeni ukutilla: "Paulo alefwaisha ukuti umuntu onse akamone u o bashamwene (Yesu Kristu), Lyena e lyo bali nokwishibisha fyonse ifyabapo ifyo bengeshiba pali wene."

Mutwalilile amuti: "Ilelo twaba ifilolo fya kwa Kristu. Cilolo tasosa ifyebo fya mu mutima wakwe. Alande fyebo ulukuta emininako, ulwamutuma lumweba. Ne fwe bene tufwile ukulanda ifyo Lesa atweba, kabili tulingile ukuya ku cifulo atutumako."

Lundenipo ukutilla: "Caba icaanguka ukuba cilolo nangu kabilo wa kwa Kristu nga twaba abebukisha ukulanda pali wene. Cabe caanguka ukushimikila 'bantu ifyo Kristu atucitilla. Tuleibukisha ukulanda pali Yesu kuli onse u o twakumanya, tubebeko fimo pali Yesu."

Ukulekelesha: "Nga tuli nokuwikishe sonde kuli Kristu, tufwile ukuba ne milimo ya kubomba pali ici iingi pe na pe. Ilyo tulondolwela bantu ifyo Kristu atucitilla ilyo tulumbule shina lyakwe, e lyo tuwikisha nangu ukulete sonde na Kristu wine, ca pamo. Twaba ne cipande mu mulimo wa kushimikile cebo ca kwa yesu ku ba pano isonde. Ukwabulo kuti onse akomfweko pali Yesu Kristu, twikatilla twabomba ne lyo cimo."

Lekelesheni ukulongana kwenu ne pepo lyakulomba Lesa ukuti apee abasambi benu ukushipikisha ifyo Paulo ali mu kushimikila aba pano isonde pali Yesu.

FACING THE FUTURE WITH HOPE

(Chibemba)

*Published by the
Baptist Publishing House
P.O. Box 31995, 10101
Lusaka, Zambia*

*Printed by
Baptist Printing Ministry
P.O. Box 31995, 10101
Lusaka, Zambia*

*Copyright 1989
Baptist Publishing House
All rights reserved
Printed with permission
of Baptist International Publications Services*

UKULONDOLOLA

Abasambi benu babelenge aba Roma 15:8. Umo abelenge babeshi 8 ukufika kuli 13.

Bepusheni amuti: Mutila Paulo aloseshe mwi ilyo atila Kristu asangwike umubomfi ku basambululwa pakuti alange ifyo Lesa ali uwa cine?" Abakalamba balandepo kabili mubafwilisheko ukwishiba ukuti Yesu asangwike umu Yuda uwafikapo, na mu fya mafunde ya pakusefya kwine pakuti Lesa amoneke uulande fya cine. Bebeni ukutila: "Ilyo bakasesema ba kwa Lesa balelanda mu cifulo ca kwa Lesa, balebomfya ifyebo fya kwa Lesa umwine. Ilyo Kristu aishile, alangile ifyo aba bakasesema basobele ifishinka pa fyo Mesia ali nokupitamo ukwabule filubo."

Kabili mubebe amuti: "Babeshi 9 ukufika kuli 12 e mabeshi ya mu Cipingo ca Kale ayalanda ukuti Yesu aishiile aba Yuda na benafyalo bene. Natubelenge aya malembo." Babelenge no kulondolola bwino aya malembo. Amalumbo 18:49. Amalango 32:43, Amalumbo 117:1 na Esaya 11:1. Umbi na o abelenge aba Roma 15:13. Soseni ukutila: "Ili beshi e litupeela umutwe we sambililo lye lelo isubilo. Lesa wesu e Lesa we subilo. Twaikala mwisubilo twakwata muli wene."

Belengeni beshi 14. Bebeni ukutila: "Bamo batontokanya ukuti Paulo ali umuntu wayafya, nomba ili beshi litulanga fintu ali uwatekanya, uwacikuku kabili uwacitetekelo. Tafikile ku cilonganino ca ba Roma, lelo alishibe ifyo aba Roma bali abaiswilemo no busuma, amano pamo pene nokusambilishanya. Na limo Priskila na Akula e bamulondolwele ifi fyebo ifisuma pa bona Roma."

Soseni amuti: "Muli beshi 15, Paulo alelomba ubwelelo kuba Roma, lelo alibebele ukuti alembele fye pa milandu imo imo. Ifingi ifyashala tafyali nokufuma kuli Paulo ukwisa kuntu bali."

Babelenge ba beshi 16 ukufika kuli 21. Bebeni ukutila: "Cilemoneka kwati Paulo aleilumba. Lelo ni mu maka ya kwa Lesa e mo aleitashisha, te mu maka yakwe. Paulo atulanga umwapelele imilimo yakwe muli aya mabeshi. Takwaba ilembo na limbi ilitupeela ubunte bwa musango yu pali

Pakuti alombe ubwelelo ku ba Roma, Paulo muli beshi 15 atile, alembele ukwabulo mwenso mukubomfya amashiwi yamo pa “milandu imo imo.” Ici cilolele mukuti tabasambilishepo mu milandu imbi, lelo alibasambilishe mu milandu imbi iyo aishibishe sana sana pantu ali umutumwa ku benafyalo.

Beshi 16 itila Paulo ali umubomfi wa milimo ya bucemu mu mbila ya kwa Lesa. Aloseshe mukuti aposele fyonse ifyo ali nafyo mukuti aleshimikilako abena fyalo pali Yesu Kristu.

Muli beshi 17 aleti ali ne cilumba pa milimo abombeele Lesa. Ici tacilolele mukuba ne cilumba mu mweo wakwe. Lelo kukwate cilumba mu fyo Lesa alecita muli wene. Babeshi 18 ukufika kuli 21 balelondolola pa kusekela kwa kwa Paulo pantu ali na maka yakucite milimo iyo acitile na ku bantu abali abenafyalo.

IFYO ILI SAMBILILLO LINGAFUNDWA

Ishiwi lya ntanshi.

Bebeni ukutula: “Calisoswa ukuti Lesa takwata amaboko, kano fye amaboko yesu. Tulingile ukucita ifyo Lesa afwaya ifwe ukucita. Lesa taba ne shiwi, kano fye ishiwi lyesu. tulesosa ifyo afwaya ifwe ukulanda.”

Twalilileni ukutula: “Cabe cintu icisuma sana ukwishiba ukuti twingacita umulimo wa kwa Lesa. E lyo ni bani muli imwe apaipela sana sana ku kukonka shikulu? Kabili tuli banga fwe baiteyanya ukushe ng’anda yesu no mushi wesu, ukuya ku mushi umbi mukushimikila bantu bambi ifyebo fya kwa Shikulu? Tuli banga abakutika kuli Lesa ukuti bomfwe ifyo alebeeba ukuti bacite, mucifulo ca kusose fyebo fyesu fwe bene? Tuli banga abengasuminisha amaboko yesu ukutungululwa ku kushimikila no kubombela abalwele na bali mukukabila?”

Twalilileni ukutula: “Tutula tuli nokuya uko Lesa ali nokututuma, tukasosa ifyo aletweba ukuti tukalande kabili tukacita ifyo atweba ukuti tukacite. Lesa afwaya ukupeela kwa musango yu kuli ifwe.”

Ifilimo

ISAMBILILLO	IBULA
1. Nge lyo Icabipisha Caisa.....	5
2. Ukubelela Mukupilibulwa	12
3. Ukusunga Icitetekelo.....	21
4. Ukusungwa Kwisubilo	30
5. Ifyo Ukuwikishiwa Ukuti Tubwele kuli Lesa Kwacindamisha kuli Ifwe	38
6. Ukuwikishiwa Ukupitila muli Yesu Kristu.....	46
7. Ukuba uwa Mweo muli Kristu	54
8. Ubuntungwa muli Kristu.....	61
9. Ukuba no Mutende Mukutemwa kwa kwa Lesa	69
10. Ukuba ca Pamo mu Maboko ya kwa Lesa	78
11. Umweo wa Kuwikishiwa kuli Lesa	85
12. Ukwenda mu Kutemwa	93
13. Ubutumikishi bwesu ubwa Kuwikishiwa kuli Lesa.....	99

NGE LYO ICABIPISHA CAISA?

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ili sambililo lili no kungafwilisha pamo ngo mwina Kristu ukuti ndi nokuba nenshita shimo ishayafya, lelo Lesa lyonse alabapo kukungafwilisha.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO: Habakuki 1-3

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Habakuki 1:2-5, 12-13; 2:1-4

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *“Lolesheni mu nko no kumona, no kusunguka musunguke; pantu ndecito mulimo mu nshiku shenu, uo te kuti mutetekeleko nga mwalondolwelwa.”* Habakuki 1:5

Pa milungu inono ilekonkapo, tuli no kusambilila paba Israeli ilyo tabalaba muli bu nkole kabili na panuma ya kufuma muli bu nkole. Umutundu waba Yuda wali no lubali lwaku mupashi ulwakosa ulo ulwabafwilishe ukwiminina abakosa namukufwa kwa mutundu wabo.

Pakusambilila aya masambililo, tuli nokusanga ifyo aba Israeli bali ku mupashi. Ifyo imibele yabo iyabu mupashi ya yafwilishe aba Israeli munshita ishayafya enshila imo ine na ifwe twingafwilishiwa nemibele yabumupashi mu nshita isha yafya.

Ngelyo icabipisha caisa kuli imwe? Icabipisha cilesa ku bantu bamo. Abantu bonse balaba no bulwi no mweo. Ilyo icabipisha caisa, abantu bamo balabwekela inuma mwisubilo lyabo. Pali ukukabila ukukalamba ukuba abashipa, kabili abakosa ilyo amafya ayakalamba yamiponena nokumisunka ukufuma apo muli mu mweo wa bwina Kristu.

Na mu nshiku shalele kuli abantu abalepita mu mafya yamo yene nga yakwa Habakuki. Elenganyeni umuntu nga Habakuki, ali mu kutemwa kwa kwa Kristu, abakashi na bana bakwe bafwa mubusanso bwapa musebo! Teti acumfwikishe! Ilyo inshita ya musango uyu yaisa, icine tulingile twaba aba shangila nokushintilila fye pali Lesa. Na bekala calo nabo balaba ne nshita isha yafya. Habakuki amwene abantu bakwe baleya balenaka kabili balenakilako. Aliculile ilyo Yuda awile, lelo tabwekele

ICO NDEFWAYA ABASAMBI BANDI UKWISHIBA: Ndefwaya abasambi bandi ukwishiba ukuti baba ne cipande ca mulimo bengacita mukushimikile cebo ca kwa Kristu pano isonde.

IFYAKUBOMFYA PA KUSAMBILISHA: Icipampa nangu ipepala.

IFYAKUFUNDA ILI SAMBILILO

Ishiwi lya ntanshi

Abena Roma 15:8-13 baletucinkula nakabili ukutula Kristu aishile ku bantu bonse ukuli konse.

Beshi 8 iletu “Kristu asangwike umubomfi kuli abo abasambululwa pakuti alange bucine bwa kwa Lesa.” Ici cilolele mukutula Kristu afikishe amafunde yonse aya baYuda pakulange fyo cine cine ali Mesia uwalailwe, muli ‘fi e mo Lesa ali nokumonekela uwa cishinka pa kubalaya ifya cine mu busesemo.

Babeshi 9 ukufika kuli 12 e muli amashiwi ya mu Cipingo ca Kale ayasobela ukuti pakubala, Yesu aishiile abaYuda, lelo kabili aishiile na bena fyalo bene. Aya malembo ayengafwilishako ni aya: Amalumbo 18:49, Amalango 32:43, Amalumbo 117:1-na Esaya 11:1.

Beshi 13 e muli ishiwi lya kutula “Lesu we subilo” ilili e mutwe we sambililo muli kalata Paulo abalembee. Nga twaba ne citetekelo (Mukucetekela) tuli nokuba no “kusekela” no “Mutende” kabili “isubilo yesu likafuilako.”

Muli beshi 14 e muli ifyebo fya muntu wa cikuku ne citetekelo. Paulo atashishe aba Roma abo ashakumene nabo pantu bali no busuma mu mitima yabo, kabili nokwishibisha. Kabili atile balesambilishanya. Twibukishe ukutula icilonganino ca bena Roma cayambile mu mwaka wa kubalilapo pa numa ya kwima kwa kwa Yesu, kabili calitwalilile ukubapo ukwabule ntungulushi pa myaka 30. E kutula Paulo na Petro bailefika ku Roma pa numa ya myaka 30.

abo abashatalile abomfwa ifya kwa Yesu. Paulo afwaile abengi ukwishiba Yesu Kristu ngo mopusushi kabili imfumu.

Paulo aleiminako Yesu. Umuntu uwa imininako icalo cakwe kuntungulushi sha calo cimbi. Paulo alesoselako Lesa. Aletele imbila ya maka kwi isonde.

Paulo ecilangililo cesu. Atulangile ukutemwa bambi. Atulangile ukwakana ukutemwa kwa kwa Lesa nabo abashamwishiba.

KAPANGA WA MUTENDE

Abeminako ifyalo fimbiabela mukuleta umutende. Paulo nao alinikapanga wa mutende. Ayafwilishe abantu ukwishiba Lesa mu nshila yabuntu. Ilyo abantu bekala mukutemwa kwa kwa Lesa, bali nokukwata umutende.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Amaka ya kwa Lesa kuti yasabankanishiwa pesonde ukupitila muli imwe. Kuti mwaebako bambi ifyo Lesa amucitila. Kuti mwa afwilisha abalelwala. Kuti mwasambilisha bambi pa mopusushi ne mfumu yenu.

Ibukisheni ukuti na imwe, muli no mulimo wa kuleka bambi beshibe imfumu. Afweni bambi ukutemwana no kula ikala mu mutende. Muli no mulimo wa kwafwa bambi ukuba no mutende mu mitima yabo.

Bushe fintu nshi ifyo mwingacita ilelo pakuti mutwale imbila nsuma iya kuwikishanya ku bantu bambi?

numa. Apitilishie ukucetekela Lesa mu nshita isha ya fya. Ilyashi lya pa bucetekelo bwakwa Abakuki lyalandwa mwibuku lya kwa Habakuki.

Belengeni pali wene muli Baibele yenu. Ngo bucetekelo bwakwe bwa mwafwilishe shani mushita ishayafya? Belengeni Habakuki 1:2-5, 12-13; 2:1-4.

AMEPUSHO YAMO AYA CUSHA

Tuli nokupita mumepusho yamo yene ngayo Habakuki akumene nao pamo na bantu bakwe. Imibele yabwikashi yali iyabipisha muba Yuda ilyo Habakuki akwete icimonwa ukufuma kuli Lesa. Belengeni 2 Ishamfumu 23:32 pa mulandu wafintu ifibi ifyo imfumu shacitile. Tababikileko amano kufyo bakasesema balesosa. (Moneni Yelemia 7) Atontonkenye ukuti Lesa tapingwile imfumu ishibembu.

Kasesema alitwishike nililali ilyo Lesa ali no kupususha Yuda ku fimfulunganya, kufyabipa, kuficena nangu imicitile iyabaletete icimfulunganya. Ifi fya lundileko ukubepa ubufi, ukupepa utulubi, ukwiba kabili ukucita ifyabipa nokukana ba no bulungami kubantu banabo. Habakuki taishibe ico Lesa taleseshe ifimfulunganya fyonse mu calo cakwe. Ayilishenye ukuti Lesa tali bwino, lelo alilile fye kuli Lesa. Afwaishe ukwishiba ukutantalila kwa nshita ishabipa (Beshi 3-4). Habakuki atontonkenye ukuti abantu ababi tabali nokulenga abantu bakwe ukucula.

Imfumu Lesa asokolwele kuli Habakuki ukuti abena Babele, umutundu uwabipisha, uli nokubomfiwa ukukanda Yuda. Lelo Habakuki tacumfwikishe ici. "Ngo mutundu uwabipisha Lesa engaubomfya shani mukukanda umutundu uwaliko bwino?" Efyo atontonkenye Habakuki. Kabili taishibe nga cali icisuma ukuba fye tondolo ilyo umutundu wa bipisha wali nokukanda abantu bakwe.

UKUMFWA KU BWASUKO BWA KWA LESA

Habakuki apitilishie ukwipusha amepusho. (moneni amabeshi ya 14-17.) Alyeseshe ukusanga amasuko. Akwelele iciteba nokulolela amasuko yakwa Lesa. Tali nokunenuka.

Elyo Lesa apele ubwasuko. (Moneni beshi 2.) Lesa alasuka abantu bakwe bonse. "Lemba ubwasuko mufilembo ifikalamba pa fipampa fya libwe nangu ici muti ku bantu bobo bonse

balebelengapo ilyo balebutuka ukufuma ku balwani, abena Babele, "efyasosele imfumu. kabili aebele Abakuki ukuti ifyo fintu tafyali nokucitika pa nshita ilya ine. (moneni beshi 3) Lesa ali no kwafwilisha abantu bakwe pa nshita iya linga. Lesa aipwishe Abakuki ukuteka umutima. 'Winenuka,' Lesa apitilishe ukumweba. Ifintu fili nokucitwa ukulingana ne fyo na fipekenye."

Lesa asokolwele kuli Abakuki ifyo apekenye pa bena Babele. Bali ne cilumba. bali itekele abene no kuisansabika pa mulu. Lelo bali no kuwa nge fyo Lesa asosele. Belengeni ukutipa kwa kwa Lesa no bupingulo pa bena Babele.

(Habakuki 2:6-10) Ishibeni muli beshi 4 ukuti amaka ya bubifi yali no kubonaula abene beka. Lesa aitile Habakuki ukwikala no mweo wabucetekelo. Talingile ukwipusha pa fyo Lesa ali nokucita. Ali nokucetekela Lesa. Kasesema cali mupapwishe mulandu nshi Yuda abembukile apakalamba, elyo nefyo Lesa ali nokubomfya abena babele. Lelo ifi tafyali mulandu wakwe. Lesa ali nokusunga isonde lyonse. Ne lelo line, Lesa acili alesunga isonde lyonse.

Habakuki aselukile ukufuma pa citeba ne lyashi elyo ne cimonwa. Tali kabili wa kutina abalwani abena Babele. Acetekele muli Lesa nelyo ifyabipisha fyali nokuponeka. Lesa ayaswike Habakuki.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Naimwe, bene kuti mwa pitamo mu nshita ishayafya. Limbi kuti mwakwata amepusho pa fya bipa mu mweo wenu. Bushe mulefwaya ukunenuka? Landeni umuku wa cibili ubucetekelo bwenu kubusuma bwa kwa Lesa elyo ne fyo afwaya pa bumi atemwe umweo wenu. Sambilileni ukusosa ukuti "Imfumu Lesa e maka yandi, kabili ali nokumpususha ku bubi bwa mitentemuko bwa mpili."

ukumfwa ukupekanya kwakwe. Paulo atile imbila nsuma itupela amaka ya kwa Lesa. "Imbila nsuma" Kuti yapilibula abantu. Uuli onse uwa sumina mu mbila nsuma no kucetekela muli Yesu ali nokupokelela amaka ya kwa Lesa. Amaka ya kwa Lesa yakamwafwa ukukula. Nomba belengeni amalembo ya lelo. Bushe Paulo ali pekenye ifya kucita afya bena Kristu ifisuma?

ICILANGILO CA KWA KRISTU

Yesu ecilangililo cesu icisuma. Yesu ali uwabula akalema. Tulingile ukula esha ukupalama na Yesu.

Tulakonka icilangililo cakwa Yesu ilyo twesha ukukoselesha abanaka. Tufwile ukusumina umo no mubiye mukutemwa kwa cina Kristu. E lyo tuli no kuleta ubukata kuli Lesa.

ICILANGILO CA KWA PAULO

Umweo wakwa Paulo na o cilangililo icisuma. Talingene na Yesu. Lelo umweo wa kwa Paulo winga twafwilisha ukumfwa ifyo twinge kalila Lesa. Paulo alembele abena Roma ukubafwilisha ukutemwa aba maka. Paulo ali uwakosa lelo ayafwilishe abanaka. Akonkele icilangililo ca kwa Yesu.

Paulo ai shibe ukuti abena Kristu abengi mucilonganino ca bena Roma bali abakosa kabili kuti basambilishako nabambi. Lelo aishibe ukuti bengasambilila na fimbi. Abalembele mukubafwa ukumfwikisha Lesa bwino.

Muli ba beshi 15-21, Paulo alembele pa bwite ubukankala ubwa kwa Lesa. Lesa amwitile mukushimikila imbila nsuma yepusukilo kubena fyalo. Lesa abo mfeshe Paulo mukufunda abena fyalo ifya kwikala bwino. Bali sambilile ifya kuba bu cibusa na Lesa panuma ilyo Paulo ashimikile kuli bena. Paulo aendele incende ishing mu kushimikila ku bena fyalo. Bali umfwa. Basambilile ukutemwa kwa kwa Lesa. Ba sambilile ubwikashi busuma. Ba sambilile ifyo be ngatemwa Lesa. Paulo afwaile ukuba ni Minshoni mu ncende shakutali. Afwaile ukushimikila uko bambi tabatalile abashimikilako. Afwaile ukuba uwakubalilapo kuli abo bantu ukubeba ifya kwa Yesu Kristu. Tali no kwiminina pa numa yakwa kashimikila umbi. (Moneni beshi 20). Paulo alishibe ukuti abantu bali tabalaishiba Yesu Kristu. Afwaile ukuya kuli ishi ncende. Lyonse alefwaya

UBUTUMIKISHI BWESU UBWAKUWIKISHIWA KULI LESA

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILIE: Ndi no kusambilila ili sambililo ukungafwilisha ukwishiba ukuti Lesa alesubila ine ukutumikila bambi.

AMALEMBO YA KUBELENGA: Abena Roma 1:16; 15:7-33

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Abena Roma 15:8-21

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *“Awe fyonse fyafuma kuli Lesa, uwatuwikishishe ku mwine muli Kristu, nokutupela bukapyunga bwa ku wikishanya.”* 2 abena Korinti 5:18.

Munshita sha ku numa Moses aikele mu mushi wakwe. Bushiku bumo akacelo ipenga ilya ishibikwe ilyale ishibisha ukutila kwacitika icintu icibi lyali lilile. Bonse bali ishibe ukuti kuli icibi ica citika mu mushi. Ne ca cine cali cintu icakucita ne mfwa.

Bonse balongene nokumfwa ukuti umwana wa mfumu afwile pakati kabushiku. Aba lumendo batuminwe kuli babululu shabo mukwaula imfwa.

Mose apelwe injinga pantu wene atuminwe ukutali. Ilyo ali mu nshila injinga yalitulike. Atontonkenye itayala lyali nokusunga umupu. Wene apitulile ukulapompa injinga. Lelo takwali nelyo cimo. Pantu tyubu tayalesunga umwela. Yonse yali onaike. Inshita shimo abena Kristu baba nga tyubu iyapoleka iyo ishingasunga umupu. Tabali ne ncito kabili. Abena Kristu ba musango uyu tabatwala ububile bwa maka ya kwa Lesa pe sonde. Amaka yakwa Lesa e mbila ye lyashi lyakwe. Amaka yakwa Lesa kuti yatwafwa ukukula ukupalana na Yesu. Lelo tufwile ukuba mu “Kubomba ukwatantikwa bwino.” Abena Kristu bali mu kubomba bwino ilyo fye baleka amaka yakwa Lesa ukupitila muli bena.

Kuti twaya fwilisha shani amaka ya kwa Lesa ukusalangana mwi sonde? Paulo alembele abena Kristu ba ku Roma ukubafwilisha

IFYO NDEFWAYA ABASAMBI UKWISHIBA: Ndefwaya abasambi bandi beshibe ifyo balingile babika imyeo yabo yonse pali Lesa ukuti e ungabapeela ubwasuko ku maafya ya mu calo yonse.

IFYAKUBOMFYA PAKUFUNDA: Teyanyeni icilembelo ne pepala, ifyo muli nokwisa peela kuli cila musambi.

IFYO MWINGASAMBILISHA ILI SAMBILILO

Ishiwi lya ntanshi

Icitabo ca Habakuki cilatusansamusha sana. Habakuki e kasesema umo fye pali bakasesema bonse abakale uwaleiminikano abena Israele kuli Lesa. Abashala bonse bakasesema baleiminikano Lesa ku bena Israele. Ici cilolele mukutila Habakuki alelanda kuli Lesa. Aleipusha amepusho aengi kuli Lesa, na o Lesa alemwasuka.

Ifyalembwa mu citabo ca kwa Habakuki fyacitike pa mulandu wa lubembu lwa bashamfumu sha bena Yuda. Calemoneka kwati Lesa asuminishe aba bantu pamo na bakateka wabo ukulaikala mu nshila balefwaya. Ulubembu muli ici calo lwalikulile. Habakuki pakumone fi fyonse aipwishe Lesa ico alekeleshe ifya musango yu ukuti fitwalilile.

Pakwasuka, Lesa atile ateyenye ulukuta lwa bantu abashali bakapepa wakwe, abena Kaldi (Abena Babele) Ukwisacimfya Yuda nokukanda Israele onse pa mulandu wa lubembu lwa bantu. Kabili Lesa atile ali nokonaula bena Kaldi pali ifi fine.

Lesa alundapo nokweba Habakuki ukuti ali na maka pali fyonse, na pali abo bonse abashalemupepa.

Kabili aebele Habakuki ukuti Lesa aba nokuteyanya kwakwe ukwaibela. Ni Lesa ewatungulwile fintu fyonse.

Habakuki 1:2-5 e mwaba amalyashi ya kwa Lesa na Habakuki. Habakuki aleti taishibe ico Lesa ashaleseshe bwangu ifibi ifyalecitika muli ici calo. Amwene ukuti ifunde lyalipokelwe amaka pakuti lifilwe ukucite cintu ne lyo cimo pafyalecitika muli buntala-misoka nokutitikishiwa kwa bantu.

Muli beshi 5, Lesa aeba Habakuki ukuti acili alecito mulimo. E mukutila ali nokucitapo cimo. "Lolesheni no kusunguka musunguke" kuti calola mukusosa ukuti "Tutuma kabili upape."

Habakuki 1:12-13 alelanga ukuti ifyo Lesa ayaswike Habakuki fyafulungenyeye amano ya kwa Habakuki aleipusha amepusho aengi.

Ica kubalilapo, Habakuki aipwishe Lesa nga cakutila cine cine e wali na maka pa fintu fyonse. Kabili alangile icitetekelo ukuti Lese ali nokucitapo cimo pakuti fyonse fikalungame ku ba Yuda. Lesa tali nokulekelesha ulukuta lwakwe ukuti lulobe, nangu tali nokuleka ukuteyanya kwakwe ukuti konaike. Apeepe Lesa ishina lya 'cilibwe, pakulanga ifyo aba wacetekelwa muli fyonse.

Muli beshi 13, Habakuki aleipusha Lesa ico alangiile uluse ku luko lwa bena Kaldi abashalemupepa. Aloseshe mukutila ne lyo Yuda ali umubi, Kaldi alicililepo ku kucito lubembu.

Beshi 1 ukufika ku beshi 4 alondolola ifyo ashintilile mu "Lupungu." E mukutila, ali muli Lesa uwaba icakukulilapo icacila pali fyonse mu mweo. E lyo alundapo nokuteya matwi yakwe kuli Lesa pakuti akasange ubwasuko, kabili aletontonkanya pa fyo na o ali nokwasuka Lesa.

Ilyo Lesa amwene Habakuki mu "Lupunga" lwakwe, Lesa ayambile ukweba uyu kasesema ifyo ali nokucita. Ubwasuko bwaishile mu cimonwa. Irimonwa caba icintu ico wingamona nge ciloto, lelo cacila pakwishiba kwa bantu.

Ici cimonwa cali ca bena Yuda bonse fye, te kasesema eka. Lesa aebele Habakuki ukulemba fyonse ifyali mu cimonwa pa fipampa. Ali nokufilemba busaka busaka pakuti no walepita apatali mu kampampa, e ngabelenga ilyo afimona.

Muli beshi 4 e mwaba ubwasuko bwamepusho yonse ayo Habakuki ali nayo. E fyalondolwelele Habakuki ubwasuko ku mepusho ali nayo yonse. Abena Kaldi bali nokufwa, lelo abalungami bali nokuba no mweo pa mulandu wa citetekelo cabo.

ya banensu. Ica bubili, tatwaba ne nsambu shakucite fintu ifingapununa abanensu abanaka muli Kristu. Bushe kuti mwaibukishako inshita ilyo umbi nangu bambi bamipingwile mu lufyengo nokumipeelo mulandu nangu bali abena Kristu? Nalimo ni mwe mwapingwile umunenu e lyo ku ntanshi mwasangile ukuti mwamufyengele fye. Ni mwe mwali mu cilubo. Bushe kuti mwatushimikilako ifyo cali?"

Balekeni balandepo, kabili mubapeele amepusho pakuti batontonkanye pa nshila bengafwilishamo abena Kristu abanaka. Bebeni bakacite ico bateyenye mu mulungu uno wine. Kuti batontonkanya pafili nge fi: Ukuleko lwambo, ukusala bwino uko balingile ukuya. Cila muntu ali nokuisalila ifyo ateyenye. Lekelesheni isambililo lyenu nepepo, lombeni Lesa ukwafwa abasambi benu abakalamba ukwishiba fyo bengafwilishako abena Kristu abanaka muli uno mulungu.

ukulye nama ya musango yu, iyabalile yapeelwa kuli kalesa ka basenshi. Abena Kristu abapya baceteketele ukuti tabali nokulye nama. Pakumona abanabo balelye nama, babapeelo mulandu ukuti tabali bena Kristu pantu balelye nama.”

Lombeni umo abelenge abena Roma 14:13-23. Bebeni ukutila: Aya mabeshi yalembeelwe abena Kristu abashipa. Paulo e pakubeba ukuti baleke ukupingula abanabo. Ali baleseshe ukuba ifyakuipunwinako kuli bene. Alibashimikile ukuti ifilyo tafyali ne lyo cimo pakuti fifulunganye ubucetekelo bwa bena Kristu abaanaka pakuti bawe. Ilyo fyonse fyaba ifilyo kuli ifwe pantu Lesa e wafilengele, umwina Kristu tafwile ukulufyanye cicetekelo ca banankwe ukupitila mukubomfya ubuntungwa bwakwe mukulya icilyelyelye, pantu kuti alenga ababiye ukutendeka ukulatwishika mu citetekelo cabo.”

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MYEO YESU

Bebeni amuti: “Natutontonkanye pa fyacitike ku mucemi Emmanuele na bena Kristu babili mu cilonganino cakwe. Uyu mucemi aile mu cikulwa ca bwalwa mukusende cipe ico umo uwali mu fyakulanshanya pa fya fyalo (Politician) aishile. Uyu mucemi talefwaya ukuti aye nwa ubwalwa. Nomba, umwina Kristu umupya mu cilonganino ico Emmanuele aletungulula pa kumumona, ati fye, umucemi wesu ele mukubukusa. Bapingwile uyu mucemi. Awe ne citetekelo cabo caonaika, canaka.”

Twalilileni ukusosa amuti: “Umucemi ilyo aingile muli ici cikulwa, taimwene ukuti na bena Kristu bakwe e mo bali. Nga cakuti alibamwene, na limo nga abalilepo ukuya kuntu bali mukubalondolwela ifyo alefwayamo. Cine cine, nga alishibe ukuti kwali abalemutamba, ngataingilemo. Iyo ng’anda ya bwalwa na fyonse ifyalimo tafyali nokucite cintu icibi kuli ulya mucemi, lelo abena Kristu abo asangilemo babili abapya na limo ngabalicenenwe.”

Twalilileni ukutila: “Ilingi sana sana tuba nga Dabidi na Yohane. Ilyo tumone cintu cacitika, tatulolela ukuti twipushe. Tuyambako fye ukupingulo muntu. Tuicita nge cipimo icaololoka ico bonse balingile ukukonka.

Muli uyu capita wa mu ba Roma, muli ifisambililo fibili ifyo tafwile ukusambilila. Pakubala, tatulingile ukupingula imicitile

IFYO ILI SAMBILILO LINGAFUNDWA

Ishiwi Iya ntanshi

Mulembe aya mashiwi pa cipampa nangu pe pepala: “Ilyo mba no bwafya...” Ilyo abasambi benu baleisa, mubepushe bapwishe amashiwi ya kulundapo. Abalefwayo kuti batontonkanye bwino bwino, mubapeele inshita yakuti baiteyanye.

Nga cila musambi alandapo, mupituluke mu fyo bacilanda. (Mwisosa amuti: “Mutale atile nga aba mu bwafya, alalanshanya no mukashi wakwe.” Lelo soseni amuti: “Natusuminishanya ukutila, ilyo tuba mu maafya, tulalanshanya na bakashi besu, tulanshanya na batwingishe nchito, tulalanshanya na bakalamba mu cifulo twaikala, na fimbipo.”

Bambi kuti batila balapepa ilyo bali mubwafya. Nge po bali, balileni mukusosa amashiwi yakutila ifwe bamo tulapepa ilyo tuba na maafya. Nga tapali ulumbwilepo ukuti alalanda na Lesa ilyo mu bwafya, soseni amuti: “Ifwe bonse twaba ne nshila shakuyafwilamo ukufuma mu bwafya, lelo inshita lyawamishapo yaba ya mwipepo.”

Twalilileni: Isambililo Iyesu ilelo lili pa nshita ilyo aba Yuda bali mu bwafya. Umuntu umo e walefwayo kusange nshila yakucimfishamo ubu bwafya. ali ni Habakuki. Aletele amafya yonse kuli Lesa.”

UKULONDOLOLA

Peleni cila musambi uwaishiba ukubelenga nokulemba, ipepala ne cilembelo. Bebeni ukuti muli nokwikala mucishilwa icabulungana e lyo muleipushanya amepusho. (Moneni ukuti baikala mu cishilwa icashinguluka.) Cila musambi abulepo ibeshi limo pa mabeshi ya mwisambililo Iya lelo. Alibelenge kabili alembe ilipusho ukufuma mwibeshi line ilyo acibelenga.

Peeleni abasambi benu inshita ya kucita uyu mulimo. (Uwa ntanshi alembe ilipusho ukufuma muli Habakuki 1:2, uulekonkapo lifume muli Habakuki 1:3, mutwalilile ifi fine.)

Ilyo bapwo mulimo wabo, lombeni umukalamba umo abelenge aya mabeshi yonse. E lyo mwebe umo uwantanshi abelenge ilipusho alembele ku babiye (ku mubiye wa cibili.) Moneni

ukuti uyu na o ayasuka bwino bwino. Uwacibili na o epushe umubiye uwacitatu. Mutwalilile mpaka bonse balandepo.

Nga bapwisha amepusho, bafwile baishibisha ifintu ifingi pa mabeshi babelengele. Soseni amuti: “Yuda ali mu macushi pa mulandu wa membu sha bashamfumu. Ulu lukuta lwaiswilemo fye nolubembu. Habakuki e pakwipusha Lesa ico asuminishishe ulubembu lwa musango ‘yu ukutwalilila. Lesa pakumwasuka atile, ali ne fyo ateyenye. Ateyenye ukuti abena Kaldi bakesecimfya abena Yuda mu bulwi. Awe Habakuki pakumfwa, ca muponya na pa musao. Aipwishe Lesa icalengele ukuti asuminishe ulukuta lwa basenshi ukuti lwise lukande abantu bakwe abo asala, aba Yuda. Lesa e pakulundapo ukumweba ukutila abali ne myeo ya bulungami bali nokuba no mweo, lelo abashali no bulungami e bali nokufwa ku mupashi.”

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MYEO YESU

Soseni amuti: “Ilyo alekwato bwafya, Habakuki alishibe uko aleya. Aleya kuli Lesa. Aleya kuli Lesa mukupoka ubwasuko alefwaya ku mepusho akwete. Lesa na o ali ne citetekelo kuli Habakuki, kabili alemwasuka. Natemwisha beshi 1 muli capita 2 umo Habakuki alelanda pa fyo aile pa “lupungu” mukulolela ubwasuko kuli Lesa. Ifwe bonse tufwile twaba no lupungu, icifulo ico twingalandilamo na Lesa. Ulupungu cilolele mukutila Habakuki aleisa kuli Lesa nangu ubwafya bwali ubukulu ukucila pa maka ali nao. Na ifwe tulingile ukucite ‘fi fine.

“Bushe tulacimfya ilyo tuba na maafya? Bushe tulapalama ku cinso ca kwa Lesa ukufuma mu maafya ilyo twacula? Nga twacite ca musango yu, lyena tukacimfya mu fingi. Ndemona, kuti catuwamina ukucita ica musango yu uno mulungu. Lyonse ilyo twaba mubwafya, natupepe. Tulombe kuli Lesa atwebe ifyo alefwaya pa bwafya tuli nabo, kabili tutekanye ilyo tulelelela ukuti atwasuke.”

Mulekeleshe isambililo lyenu ne pepo.

KULI KAFUNDISHA

IFYO NDEFWAYA ABASAMBI UKWISHIBA: Ndefwaya abasambi bandi mbatungulule ukwishiba inshila iyo cila muntu e ngafwilishako abena Kristu abaanaka.

IFYAKUBOMFYA PA KUSAMBILISHA: Tapali

IFYAKUFUNDA ILI SAMBILILO

Ishiwi Iya ntanshi

Mu bena Roma 14:10-23 Paulo alandile ku bena Kristu abashipa na baanaka mu cilonganino. UKupapata kwakwe kwali pa kubalomba ukuti baleke ukupingula abanabo. Kabili mu bena Roma 14:10-12, Paulo abalilepo ukulanda kuli bamunyanane abaanaka mu cilonganino. Baletele amaafya mu cilonganino pakuba ne misango iishali ya bulungami. Icipimo ca mibele yabo calingene fye ne ca bamunyanabo abakosa abali mu cilonganino. Kabili cali ifi fine kuli abo abali abashipa.

Pakuti mwishibishe ifyo Paulo aebele abena Kristu ba mu cilonganino ca mu Korinti, balilenipo ukubelenga 1 abena Korinti 8 ukufika na kuli 10. Mu cilonganino mwali ukwakanika nangu ukupusana ukukalamba ukwatendeke mulwa kulye nama. Pa kubala, inama yonse yalepeelwa mwitempele lya abo abashalepepa Lesa wa cine. Pa numa, e lyo baitwele ku cisankano mukuishitisha. Ku bena Kristu abashipa, tacali nangu fye cimo ukulye nama ya musango yu. Ca cine, takwali ica lubembu mukulye nama ine yi. Nomba, mu cilonganino cine ici mwali abalesunga amafunde ya pakulye filyo ukwabulo kuti bayanashoko. Aba, e balelya umusalu. Bambi nabo bapokelele fye Yesu no kulundako ico conse ico basambilile mu bwina Kristu bwabo ukubika pa mibele basambilile mukukonke funde lya kale. Aba e bali abena Kristu abanaka.”

Twalilileni ukubeba amuti: “Pali ilya nshita, inama yonse

yalebalilwapo ukupeelwa nge lambo kuli tulesa twa basenshi, e lyo yaletelwe ku cisankano ku kushitisha. Amafunde ya mu Cipingo ca Kale pamo pene na mafunde ya mu Cipingo ca Kale pamo pene na mafunde ya ba Fariseo na balembeshi, yalelesha

Ubufumu bwakwa Lesa tabwakese pano isonde ne fyo tucita. Ubufumu bwa kwa Lesa epobuli kale. Ubufumu bwa kwa Lesa kwikala mu bulungami, mumutende ne nsansa ifipelwa no Mupashi wa Mushilo kuli abo abasumina muli Yesu.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Paulo aebele abena Kristu baku Roma ifya kutungulula umweo wa bwina Kristu. Belengeni ama beshi ya 19:23 na kabili. Abena Kristu balingile ukucita ifintu ifinga leta umutende. Nokuibaka umo no mubiye mucitetekelo. Umwina Kristu talingile ukulya nangu ukunwa ico icingapuntwisha munyina.

Nga nawishiba ifyo Lesa alefwaya ukuti acite, mwebeni ici. Umwina Kristu onse ali nobwipusho bwa kwasuka kuli Lesa pa fintu acita. Ta cawama ukupatikisha umbi ico eshibe cisuma kuli wene. Abena Kristu balingile ukulaendela pamo.

Mubeshi 23, Paulo talesosa pa lubembu lwalunkumbwa nangu bukatubi. Ulu lubembu lonse lubi. Bushe ifyo abantu batontonkanya filenga imicitile ubusuma nangu ububi? Iyo. Nomba, ilyo umuntu acetekela mu micitile ukuti ibi, talingile ukucita. Ilyo abena Kristu abakosa taba lingile ukucita ici. Kuti balenga Umwina Kristu uwanaka ukuwa. Bushe kuti mwafwaisha ukukana cita ico mulefwaya nga cili no kwafwa munyina?

ISAMBILILO 2

UKUBELELA MUKUPILIBULWA

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Iisambililo lili nokungafwa ukumfwa ifyo ubucetekelo muli Lesa buli nokungafwa mukubelela mukupilibuka uko ukwisa libili libili mu mweo wandi.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO: Amalumbo 137:1-6; Yeremia 29

AMALEMBO MWISAMBILILO LYA LELO: Yeremia 29:1-11

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *"Pantu ninjishiba amatontokanyo ayo ndemutontokanya, cisemo ca kwa Yehoba, amatontokanyo ya mutende, te ya bubu iyo aya kumupele cilayo ne cilolelo."* Yeremia 29:11

Ba shikulu bafwile kale ku myaka ya pitako. Tabatalile aba monapo injinga. Tabatalile abamonapo icilimba kabili ukuba ne subilo lya muntu ukuti angenda pa mwenshi.

Ifintu ifingi filepilibuka cila mwaka. Ciletwansha ukupokelela uku kupilibuka. Ukupilibuka ukwingi kulalelo mwenso. Imikalile ya mweo ilafulungana nokubipilako ilyo ukupilibulwa kwafintu kwisa mukwangufyanya. Teti tuleshe ifintu ukukana pilibuka. Lelo kuti twasambilila ukwikala nokupilibuka uku? Abantu bakwa Lesa bakumene nokupilibuka ukwingi ilyo abalwani babo babasendele ukufuma mu Yerusalemu nokuya nabo ku calo ca Babele. Bashingenwe shani nokukupilibuka? Belengeni Yeremia 29:1, 4-11 ku kumwafwilisha ukwasuka ubu bwipusho.

ICALO CIPYA ICENI

Kwaishile inshita ilyo imfumu iyaleitwa Yosia yaeseshe ukutungulula aba Yuda kuli Lesa. Yosia ali ni mfumu iisuma, lelo abantu tabali ne cumfwila kuli wene, maka maka ilyo ifyo ififwaikwa ifya kwa Lesa fwali no kukonkwa. Pa mulandu wa bucintomfwa nokukana sumina kwabo Lesa abalekele basendwe muli bu nkole atemwa ubusha.

Ilyo Yosia aleteka, Lesa aitile Yeremia ukuba ni kasesema. Nao aseseme ukuti Lesa ali nokuleka inkondo ukwisa kuli bene. (Moneni Yeremia 4:19) Lelo abantu tabaumfwile. Isha mfumu ishakonkele pali Yosia nasho shine tasha umfwile. Neci cakalifishe Lesa.

Lelo, ilyo Yehoiakimu ali imfumu yaba Yuda. Imfumu Nebukadinesa mu Babele yasanshile nokupakasa umusumba wa Yerusalemu. Imfumu yabwelele umuku wacibili nokusenda imintapendwa (10,000) ya bantu ukufuma ku Yerusalemu nga basha, ukulundapo fye na bana ba mfumu kabili naba shilika abali abasuma, bakabasa wa mbao nabo abaishibe ukupeteka inshimbi nangu ifyela. Abashelepo ni abo abashaishibishe ukucita ifintu. Aba Yuda bali mu minwe ya balwani babo. Batampile ukulaikala mu calo ica cilendo. Tabaishibe ninshi umutundu wa mbifi aulekele nokwisa onaula aba Yuda.

Bashile Itempele ilyayemba ilyo balepepelamo Lesa. Ne ndupwa shabo shimbi shashele kunuma. Bali mweneko uko Yerusalemu yaleonaulwa. Ilyo baile, nokusendwa nabalwani, tabaishibe nampo nga bali nokubweluluka. "Kumimana ya Babele eko ifwe twaikele, nokulila twalalila pakwibukisha Sioni. Ku mishingu yaponene, eko twakobeka na mapangao yesu. yesu.

"Abatusendele bunkole epakutweba ukulabembilako inyimbo, pakuba sansamushako, abati; "Aleni, twimbileniko ulwimbo lumo ulwa ku Sioni!" Ngaifwe kuti twaimba shani ulwimbo lwa mfumu Lesa, mu calo ca bene?" (Amalumbo 137:1-4)

"Uku kupilibuka kwali kulishe apakalamba no bwikashi bwali buluku bukulu," ekutontonkanya kwaba Yuda. Aba Yuda tabalefwaya ukwimba nangu ukupanga inyimbo. Balishibe inyimbo sha ku Sioni, lelo cabalengele ubulanda nokulila ilyo aba basendele bu nkole balebepusha ukwimba. Tabamwenemo isubilo mu mweo wabo uwa nshita ilya namumweo wabo uwakuntanshi, pantu bali muminwe yabalwani abalebatitikisha.

Tabali no buntungwa, atemwa tabali nokupilibula incende iyo baleikalamo ukupitila mukulila. Ifi eflyo umuntu onse aishibe. Imfumu Nebukadnesari tayali nokubaleka baye ku mwabo. Bushe bali nokucita cinshi mukupwisha ubulanda buntu bali nabo?

Ukulya kwa nama takupususha umuntu. Nangu ukulya inama takulenga umuntu ukubembuka. Lelo ngo muntu aletontonkanya fimo ifya bipa ukuti acite, kabili elyo atwalilila ukucicita, lyena lubembu kuli wene ukucita ici.

Bushe Paulo aebele shani abena Kristu ba ku Roma pali uyu mulandu?

MWIPINGULA MUNYINENWE

Icilonganino ca bena Roma cali namabumba yabili. Paulo aitile ibumba lyakubalilapo ukuti bali abakosa mu citetekelo cabo kabili ibumba limbi aba maka mucitetekelo cabo. Aba kosele mucitetekelo cabo basumine ukuti bali abantungwa muli Kristu. Bali no kulya inama yonse cikulu ili bwino ukulya. Abanaka mu citetekelo bena bali katilile amafunde ya kale. Basumine ukuti lubembu ukulya inama isha pelwe ilambo ku tulubi. Bali nokutohtonkanya ukwa bipa pali ici pantu bali abanaka mu citetekelo cabo. Paulo aebele abena Kristu ba ku Roma ukukana pelana imilandu. Lesa tabapangile ukulapingula aba nabo. Lesa umwine ekapingula wabo. "...ifyo Lesa asangulwile, iwe witila finangwa" (Imilimo ya batumwa 10:15). Ifinangwa cilepilibula icinangwa mumicile ya mikalile.

E flyo cili na ku bena Kristu. Abena Kristu abakosa balingile ukuba abacenjela muli ifyo balecita. Nge micitile imo yalenga umwina Kristu uwanaka ukupuntula no kutwishika Yesu, lyena mwicita ico cintu. Langeni uwanaka ifyo alingile ukwikala mu mweo wa bwina Kristu. Musambilisheni ukwibaka ubu tetekelo bwakwe muli Kristu. Mwafweni ukukula ku mupashi.

Ilyo umuntu aba umwina Kristu, ninshi talakula. Alingile ukukula. Acili akanya ku mupashi. Bose natumfwa ukuti umwana munono alingile ukusungwa bwino. Paulo atile abena Kristu abakosa tabalingile ukulenga mu nyinabo ukuipuntula nokuwa ku mupashi.

Nga bena Kristu, tatulingile ukucita nangu icintu icisuma nga cakutila cinga cena munyinefwe umwina Kristu. Ifyo tucita limbi kuti fyalandwapo. Icisuma, kuli ifwe, cingetwa icibi ku banensu bambi.

Abena Kristu balingile ukwafwilisha bambi ukukwata umutende ne nsansa. Neci cili no kusekesha Lesa.

UKWENDA MU KUTEMWA

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ukusambilila kwa ili sambililo kuli no kungafwilisha ukwafwa abena Kristu aba maka.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO: Abena Roma 14:1-15:6; abena Korinti 8

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Abena Roma 14:10-23

ICAKUSUNGA PA MUTIMA:A: *“E ico twilapingulana; lelo ici cena mupingule, ica kuti umuntu ebika kuli munyina icaku punwisha, nangu cakupuntula.”* Abena Roma 14:13

Bambi abena Kristu balikosa mufisumino fyabo. Bambi nabo bali aba maka mu fisumino fyabo kabili aba maka mu nshila ba bomfeshamo ifisumino fyabo.

Umuntu umo uwe shina lya John, afikile ku sukulu lya ku sekondale pa myeshi yakubalilapo. Ali umunono mu mushinku wakwe. Aba nankwe balemupumya pantu ali ne ciimo icinono.

John ali wasumina. Abena Kristu bambi mu sukulu balyambile ukulamwafwilisha. Taishibe icingeleshi, lelo alyeseshe na maka. Abena Kristu bali noluse kuli wene. Bali mukoseleshe. Calengele John ukuba umwina Kristu uwakosa.

ABENA KRISTU BAKU ROMA

Belengeni abena Roma 14:10-23. Ba membala bambi aba cilonganino ca ku Roma bali abena Kristu abanaka. Bambi nabo bali abakosa. Pali abo abali abanaka bali aba Yuda abasumine. Bali sambilishiwe ukukana lya imisango ya nama shimo. Nomba bali bena Kristu. Bushe bali nokucita cinshi? Bali cisangile ukuba icalubembu kuli bena ukwamba ukulya inama isha misango imbi. Bafwaishe ukula umfwa bwino mumicitile ya mu mitima yabo na mukupepa kwabo.

BALI NOKUSENDA SHANI UKUPILIBUKA?

Yeremia, kasesema, taile ku Babele pamo nabo abaile ukufuma ku calo caba Yuda. Ashele mu Yerusalemu. Ali shibe ukuti abafungwa, abantu bakwe, bali mu nshita ya bulanda nokucula. Lesa amwebele ukuti abafungwa tabali nokubwela pa myaka iingi. Elyo Yeremia alembele kalata ku bafungwa abali mu Babele. Abebele ukuti Lesa tabalabile.

KUMANENI NO KUPILIBUKA KWA CALO

Yeremia afwaile icisuma ukuba abantungwa. Afwaile bene ukwishiba icishinka ukuti Babele wali no kuba umushi wabo pa myaka iingi. Balingile ukwishiba nokusumina ukuti bali abafungwa, kabili Babele bali bashikulu wabo. Tabali nokubwela ku Yerusalemu. Lesa afwaile bene ukucita icisuma mu mweo wa mikalile ipya.

Yeremia abebele ukwikala nga mu mushi wabo. Alibebele ukucita ifintu fimo fine nge fyo balecita ku mushi waku mwabo. Umushi wabo wine wine, “Ukwibaka imishi, ukupa nokukwata abana.” Uku takwali ku sala kwa kwa Yeremia, lelo kwali ku sala kwa kwe Lesa. Lesa alibebele ukutendeka ukwita Babele umushi wabo. Abafwaile ukuba mu mutende mu Babiloni. Ne nshila bali nokusangila mo uyu mutende kupitila mwipepo. Mukwangufyanya bakasesema ba bufi basangilemo inshila isuma mukusabankanya ubufi: Bashimikile ukuti ukulubulwa kwali mupepi. Neci cali mukupusanya ku fyaseseme kasesema uwatuminwe na Lesa.

Uku kushimika kwa pa kupalama kwa buntungwa kwaiminine pa ba fungwa ukuti be nga pontela imfumu Nebukadinesa. Lesa alisushishe ukuti bekana cetekela bakasesema babufi. Lesa alaile ifintu ifisuma pa bantu bakwe. Bushiku bumo imyeo yabo ili nokupilibuka.

Ilyo abafungwa bali balelolela, Lesa ali nabo. Lesa ali nabo mu Babiloni kabili na mu Yudea. Alibasansamwishe ilyo balepita mukupilibuka kwa calo ico balimo ica cilendo. Tabali nokunenuka. Bali nokulota ukuli bushiku bumo bali nokubwekela mo uko bafumine. Bushiku bumo iciloto cabo cali nokufikilishiwa. Lesa alishibe ubupekanyo ali nabo pali bene. Kwali kupekanya kwa fisuma, te kwafibi. Ali bapele ubu yo ne subililo.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Kuba shani ukupilibuka kwa mweo kuli imwe? Bushe ukucetekela kwenu mu maka yakwa Lesa nokupekanya kwakwe kulamupela isubilo no bwafwilisho bwaku kumana nokupilibuka kabili no kupanga icakubalilapo? Muli no kumfwa ku Cebo cakwa Lesa kabili no kukana bepwa no butungulushi bwa bufi? Bushe namukwata isubilo, ukucetekela Lesa ukucita ukufwaya kwakwe pa no isonde?

Lombeni ubwafwilisho bwakwa Lesa pali aya mafya.

uwa mutima wa luse nangu icikuku, ukullosha na bali no bulanda, ukucitila ifisuma abatucite fibi, nafimbipo.) Mumone ukuti balumbula fyonse ifyo mubelengele mu malembo.

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MWEO WESU

Soseni amuti: “Cila muntu muli ifwe aba ne cabupe ca kumupashi. Nalalumbula mashina ya fyabupe ifyo Mupashi wa Mushilo atupeela. Ifi te fyabupe twaishiba fyeka, kwaba nafimbi. Ifyalumbulwa mu beña Roma 12 na fyo fine fyalundwapo. Fimbi nafyo fyaba muli 1 Korinti na mu beña Efese. Nalamilondolwela bwino pa fyabupe fimo fimo. Nga napwa ukubelenga ifi ifyabupe, tuli nokupitulukamo nakabili pakuti cila muntu muli ifwe alumbuleko fimo ifyo abo aishiba mwibumba lyesu nangu mu cilonganino cesu, bakwata. Ilyo nalabelengamo umuku wa cibili, ndefwaya cila umo muli ifwe alumbule shina lya muntu u o aishiba ukuti aba no bu ubupe ubo tulelandapo.”

Nomba, bomfyeni ifyalembwa mu ‘fyakubomfya pa kusambilisha’ pakubelenga ‘mashina ya fyabupe fya kwa Mupashi wa Mushilo. E lyo mubalondolwele ukutilla ‘ukusesema’ e kushimikilako abantu bambi imbila nsuma iya kwa Kristu Yesu. “Ukuba uwaishibisha ku mupashi” e kuba na maka yakwishiba imipashi bwangu bwangu.

“Ukukoselesha” e cintu icilenga umuntu ukutwalililo mulimo alecita. “Ukucema” e kusunge myeo ya bantu abalelwala na bakote ukupitila mukubatandalila. “Amano” e kuba uwaishibe fintu ifingi. “Ukucenjela” nako e kuba na maka yakubomfya bwino amano.” Ubutungulushi” e kuba na maka ya kutungulula bantu mu mabumba ayapusana pusana. Ifi fintu fibe ifyo abasambi benu bali nokupitamamo nangu ifyo bapitamamo kale ku mupashi. Bambi kuti batila tabakwata icabupe nangu abanabo balimona kale ukuti cine cine baba no bupe bwa musango uyu no ‘yu. Shininkisheni ukubeba ukuti kwaba abantu abengeshiba bwangu ubupe bwesu ukwabulo kuti fwe bene twiluke. Lekelesheni isambililo lyenu ne pepo lya kutotela Lesa pa fyabupe ifyo apeela kuli ifwe bonse umo na umo.

na imwe bene mwe babafunda. Nga cakuti ibumba lyenu lyaba ilipya muli aya masambililo na mu bwina Kristu, bali nokufilwo kwasuka ili lipusho, nangu kuti batila umucemi wabo e waba ne cabupe ca kushimikile cebo ca kwa Lesa.

Pa numa ya kulanshanya, soseni amuti: "Ukupitila muli Mupashi wa Mushilo, Lesa apeela cila umo muli ifwe ifyabupe fya kumupashi. Ifi e fyo isambililo lyesu lilelandapo ilelo."

UKULONDOLOLA

Ebeni abasambi benu babelenge abena Roma 12. Umo abelenge amabeshi yabili ayakubalilapo. Bebeni amuti: "Uyu capita alembeelwe ku bena Kristu umo na umo kabili na ku cilonganino conse icaba e mubili wa kwa Kristu. Aya mabeshi ya ntanshi yalelanda kuli cila muntu. Bushe yaletweba ukucita finshi?" (Peeleni imibili yenu bulilambo bwa mweo kuli Lesa.)

Ipusheni amuti: "Kuti twapeele mibili yesu shani bu lilambo bwa mweo kuli Lesa?" Lekeni balandepo, kabili mubebe ukuti muli aya ماشيwi, Paulo alefwaya abena Kristu ukupeela imyeo yabo yonse ku kubombela Lesa lyonse.

Ipusheni nakabili amuti: "Bushe ukunakila nangu ukukonke fya pano isonde calola mwi?" (Cipilibulo kuti, umuntu aba nga bantu fye bonse aba pano calo.)

Bepusheni: "Nomba kuti twafyalwa shani cipya cipya ukupitila mukutontonkanya ukupya uko tuba nako?" (Ukupitila mu kusambilila Baibele na mu kulanda na bena Kristu banensu, nafimbipo.)

Ebeni umo abelenge babeshi 3 ukufika kuli 8. Bebeni amuti: "Mwisambililo line 'li, tuli nokupose nshita iipi panono mukulanda pa fyabupe ifyo Lesa atupeela. Nomba, natumone ukuti Paulo aletulondolwela pa fyo tulingile tulebomfya ifyabupe ifyo Lesa atupeele mu kukula umubili wa kwa Kristu. Fyonse ifyabupe twaba nafyo filingile ukubomfiwa mukukula bwino icilonganino - umubili wa kwa Kristu." Umo abelenge abena Roma 12:9-21. Bebeni amuti: "Aya mabeshi yaletweba pa fyo twingaisunga mu bwina Kristu bwesu. Lumbuleniko umusango umo uwa mwina Kristu. "Abasambi benu balumbule amashina ya fishibilo fya bena Kristu ifyalembwa muli aya mabeshi (Ukuba uwa butemwe, ukuba

KULI KAFUNDISHA

IFYO NDEFWAYA ABASAMBI UKWISHIBA: Umweo wa fintu fyonse upita mukupilibulwa ukwingi pa nshita yonse. Ndefwaya abasambi bandi babe ne citetekelo icakosa muli Lesa pakuti babe nokubelela ilyo lyonse kwaba ukupilibulwa kwa fintu kabili babe nokwishiba ukutula Lesa aba na maka pali fyonse.

IFYA KUBOMFYA PAKUSAMBILISHA: Ilelo muli nokwambako ukubomfya ifishilwa ifingamwafwako mukusambilila pa nshita. Mufwaye ipepala ilitali. Kuti mwalundanya 'mapepala ayepi pakuti mucite ipepala ilitali. Mukambatike ilipepala pa cibumba ilyo lyonse lintu mwalongana mukusambilila.

Shileni icishilwa icitali pakati kepepala. Ici cishilwa e cili nokutula pa nshita. Shileni umulongo nangu icishilwa nacimbi pesamba lya cibiye kabili mulembepo aya ماشيwi: "Habakuki ailishanya kuli Lesa." Icishilwa cenu cimoneke nge fi:

Imyaka 605 B.C (B.C. Ecutila Ilyo Yesu Ali Talafyalwa)

Habakuki ailishanya kuli Lesa

Ilyo mulesambilila, muli nokulundapo icintu na cimbi, pakuti ku mpela ya fyo mulesambilila ilelo, icishilwa cenu cimoneke nge fi:

IMYAKA 605 B.C

(IMYAKA 19) 586 B.C

Habakuki ailishanya

E lyo Yeremia alembele

Kuli Lesa

Kalata ku mbutushi

Mumone ukuti icishilwa ca cibili cibe nge ca ntanshi. Muli nokulundapo cimo ilyo mulesambilila. Sungeni ici cishilwa bwino bwino pakuti mukacibomfye nakabili mu mulungu uleisa. Nga mwapwisha ukubomfya ici cishilwa mu milungu itatu, muli nokuba ne fintu fine ifyo mukalembapo. Kabili teyanyeni amapepala ne filembelo fyakubomfya lintu mukalongana na kabili.

IFYO MWINGASAMBILISHA ILI SAMBILILO:

Ishiwi lya ntanshi

Ifyalembwa muli Yeremia 29:1-11 mwisambililo lye lelo fyacitike nalimo imyaka pabula nangu ikumi panuma ya kuya kwa kwa Habakuki pa lupungu (Ibukisheni ifyo mwasambililepo umulungu wapwile).

Abena Kaldi (Abena Babele) bacimfishe aba Yuda nokuwisha umushi wa Yerusalemu, nokusenda abena Israele pamo na ba mulupwa lwa kwakateka, muli bunkole. Basendele na baishibishe ifyakupanga panga na bonse abasambilila. Aba bonse babasendele muli bunkole ku calo ca Babele.

Pa numa yakwikala mu Babele imyaka inono, aba bankole babapeele ubuntungwa bwakulayendela mu musumba. Muli aba bantu mwali na bakasesema ababi. Aba bakasesema baleeba abantu ukuti bali nokubwelelamo bwangu bwangu ku Yerusalemu. Kabili ubusesemo bwine ubu bwaletete ukufulungana mu bena Yuda abali muli bunkole. E lyo Yeremiya alembele kalata kuli aba bankole nokubeba ukuti bapokelele nokubelela ukupilibulwa konse ukwaishile mu myeo yabo.

Ba beshi 1 ukufika kuli 3 e mo tumfwa ifyo uyu kalata bautumine ku Babele. Na limo Elasa ali munyina kwa Ahikamu uwapyene Yeremia panuma ya kukakwa kwa kwa Yeremia (mu malembo ya kubalilapo). Gemaria ali ne shuko lyakumfwa ku kubelenga kwe buku lya cipingo kuli Baruki ilyo bali mu ng'anda yakwe. (Belengeni Yeremia 36:10)

Na limo aba baume babili batuminwe nge nkombe kuli Nebukadinesa ukufuma ku mfumu Sidekia pakuti batwale umusonko kufita ifyacimfishe. Batendeke ukusose fyebo bakwete muli uyu musango: "E fyo Yehoba wamilalo asosa," ukubomfya ifyebo ifyo bakasesema balebomfya. Shikulu aebele aba Yuda ukuti bali nokuyaikala mu Babele. Tabali nokubwelelamo ku Yerusalemu mpaka fye pakupwa kwa myaka amakumi yasano na yabili. Impendwa ya 70 e ibomfiwa muli Baibele pakulanda pa mpendwa iyafikapo. Ici tacilolele mukutula shikulu ali nokubasuminisha ukubwelelamo ku

Cila mwina Kristu alipeelwa icabupe cimo kuli Mupashi wa Mushilo. Kwaba abapokelela ifyabupe ifingi. Lelo ifi fyonse fifwile fyabomfiwa mukuwamye cilonganino. E co twapeelelwa ifi ifyabupe. Lesa alapwikisha bwino bwino ukubumbo mubili wa cintu. Ifilonganino fyesu filingile fyamona ifyabupe fya bantu abalonganamo, kabili filingile fyabasuminisha ukubomfya ubu bupe mukuwamye cilonganino.

Abena Roma 12:9-21 e mo tubelenga pa fyo tufwile ukuisunga umo na umo pamo pene na mwibumba (nge cilonganino.) Ica ntanshi, tufwile ukutemwana umo na umo. Ilelo ici caba icayafya mufilonganino ifingi. Abantu tabaishibana nokwishiba fintu cila umo ekala. Nomba kuti batemwana shani?

Tulingile twapata ifintu ifibi. Abengi batila cinkupiti wa ba pano isonde batina ififuma mu lubembu ukucila pa lubembu ulwine. Tulapata ulubembu ilyo lutucena.

Tulecincishanya nga balecimfyanya ukupitila mukulanga umucinshi umo ku mubiye. Ici cilolele mukupeelo mucinshi uukalamba ku banensu ukucila pa fyo twaicindika. Pa nshita yonse tulepyunge milimo. Abena Kristu balingile ukulacito mulimo wa kwa Lesa ilyo Lesa wine acili alebapeela amaka no mweo.

Tube ababupe kabili abapokelela abantu banensu mu mayanda yesu. Tulesekelela nabo abasekelela. Ici na co caba ngo mutima wa cikuku. Ilingi line tulakumbwa abo abasekela ukwabulo kuti tusekele nabo. Ici cilubo. Tulelosha nabo abaloshu. Ici naco caba icayafyo kucita.

Ukulandula kube mulimo wa kwa Shikulu. Ilyo batucitile cibi, tubabweseshemo ifisuma e lyo Lesa akese bapingula.

IFYO MWINGASAMBILISHA ILI SAMBILILO

Ishiwi lya ntanshi

Ipusheni amuti: "Kuti mwaibukishako umuntu uwakwate ca bupe ico Lesa amupeela?"

Nga cakutula pa nshita iitali abasambi benu balasangwa kuli aya masambililo ne mwe bene, lyena kuti balumbulako amashina ya abo abali ne fyabupe ukufuma kuli Lesa Shikulu, ukulundapo

KULI KAFUNDISHA

ICO ABASAMBI BALI NOKWISHIBA: Ndefwaya abasambi bandi batendeke ukubomfya ubupe ubo Lesa abapeela mukuwamye milimo ya cilonganino.

IFYAKUBOMFYA PAKUSAMBILISHA: Mulembe ifi ifyabupe pa cipampa nangu pe pepala: Ubusesemo, ukwiluka ukwa ku mupashi, ukukoseleshiwa, ukucema, icitetekelo, ukuba kasabankanya wa cebo ca kwa Kristu, ukuba umusole, ifisungusho, ukwafwa, uluse, ukupeela, ukuposha abalwele, ukwishibishe fintu mukuba na mano, ukusambilisha no butungulushi.

IFYO MWINGAFUNDA ILI SAMBILILLO

Ishwi lya ntanshi

Aba Roma 12 baletungulula cila muntu pamo pene ne cilonganino. A mabeshi ya mu bena Roma 12:1-2 e yo abengi balumbula mu kulanda kwabo. Paulo Alecincisha bena Kristu ukulete mibili yabo kuli Lesa nge lambo ilya bumi. Ukucite 'fi, e kupeelee myeo yesu yonse kuli Lesa mu mapepo. Abengi batila ukupepa kucitwa ilyo tuba ngabafuma pe sonde nokuya ku mulu mu mapepo ayo tukwata mu ng'anda ya mapepo, nokwimba nokumfwa ku kushimika kwa Cebo ca kwa Lesa. Kabili Paulo aletweba ukuti tulepeela imyeo yesu pe na pe kuli Lesa mukumupepa. Nomba kuti twacita shani ica musango yu? Kutu twacite 'fi ilyo twafwilishako abanensu mu bwina Kristu bwesu, mukulango butemwe ku banensu na mu fyo tusunga abantu bonse. Paulo atile tatufwile ukufwaisho kuba ne sonde lyonse mu mimonekele yesu. Lelo tufwile twapilibulwa ukupitila ku kufyalwa cipya cipya mukuba na matontonkanyo ayapya. Kutu twacitefi ilyo twenda na Lesa, mukupepa, mukubelenga Baibele, na mukulande lyashi na bena Kristu banensu na mukutetekela Lesa.

Aba Roma 12:3-8 balanda ku cilonganino. Ifwe bonse twaba ifipande fya mubili umo. Mu mubili wa muntu, ukuboko takukalipila umukoshi. Ulukasa talutila e lwacindamishapo ukucilo mona. Umubili onse ulabombela ca pamo pakuwamya umubili fye onse.

Yerusalemu pa numa ya kufikila kwa myaka ya mpendwa 70 ukwabulo kucilapo, lelo pa nshita intu ateyenye ku ntanshi. Ba beshi 8 na 9 e mwaba ukusoka kuli bakasesema ba bufi abali ne mbutushi mu Babele.

Ba beshi 10 ukufika kuli 11 e muli inkosho ukufuna kuli Lesa ukuti Shikulu ali nokutemwa pa bantu bakwe abo asalile. Tabalabile, kabili aletontonkanya nokuteyanya ifya kubacitila.

IFYO ILI SAMBILILLO LINGAFUNDWA

Ishwi lya ntanshi

Soseni amuti: "Muli capita 1 twalanshenye pa fintu tucita ilyo tuba na maafya. Fwe bamo tulalanshanya na bakashi besu, na balume besu, ne fibusa fyesu pamo pene na bacemi ba cilonganino nangu, na Lesa. Lesa fye unwine eka e kaafwa wesu uwacila pali bonse. Tulingile ukulomba pa bwafya bonse ubo tuba nabo. Isambililo lyesu ilelo lifunda ukuti lyonse Lesa alasakamana pa bantu bakwe.

"Beshi lya cakusunga pa mutima mwisambililo lya lelo lyaba inkosho kuli ifwe. Ndefwaya bonse tulembe ili beshi pe pepala. Mulibike mu ncende apo mwingalimona bwangu bwangu. Lili nokumikoselesha."

Peeleni amapepala ne filembelelo ku basambi benu abakalamba. Lembeni ifyebo fya muli ili beshi pe pepala nangu pa cipampa pakuti abo mulefunda bakopololeko. Nga paliko abashaishibo kubelenga nokulemba, ebeni umo abalondolwele ifyo mulembele.

UKULONDOLOLA

Ebeni abasambi bamone Yeremia 29:1-3. Umo abelenge. Soseni amuti: "Umulungu wapwile twasambilile pali Habakuki na pa fyo ailelanda kuli Lesa pa fyo aba Yuda baleikala mu calo cabo. Bushe Lesa amwebele finshi?" (Amwebele ukuti abena Kaldi bali nokwisalwisha abantu bakwe abena Yuda.)

Lundenipo, musose amuti: "Moneni pali ici cishilwa ca nshita cintu nshilile. Tuli nokusanga ukutila Habakuki aleilishanya kuli Lesa mu mwaka wa 605 B.C. B.C. e cipilibulo kuti ilyo Yesu ali talafyalwa, kabili imyaka pali ilya nshita, baleipenda

ukubwelela kunuma. Bwangu bwangu ilyo Lesa alandile ku ba Yuda, abena Babele baishile cimfya ba Yuda no konaulo mushi wa Yerusalemu. Abengi abakankala balibasendele muli bunkole ku calo ca Babele.

“Aba Yuda baikele imyaka inono fye mu Babele ilyo Yeremia abalembela kalata iyo aya mabeshi yalelandapo. Tabatemenwe ukuba kuli ici cifulo. Balefwayo kubwelelamo bwangu ku mwabo. Muli bene mwali na bakasesema babufi abalebabepo ukuti bali nokubwelelamo bwangu bwangu. Ifi te fyo Lesa ateyenye, e co aebeele Yeremia ukubalembela kalata. Natubelenge ba beshi 4 ukufika kuli 7, tumone ifyo Lesa aebele aba Yuda ukucita.”

Babelenge aya mabeshi e lyo musose amuti: “Ubusesemo lyonse fye bwaleyamba ne fyebo fyakutula, ‘E fyo shikulu wa milalo.’ Ifi fyalangile aba Yuda ukuti ifi fyebo fyafumine kuli Lesa. Fintu nshi ifyo Lesa aebele ukucita?” Leken i abakalamba balande pali uyu mulandu. Mulekeleshe isambililo mukubeba ukuti Lesa talefwayo kuti bakabwelelemo bwangu bwangu ku Yerusalemu, lelo alefwayo kuti balabeko nokubelesha mu kupilibulwa kwa mikalile intu balimo nombamba mu myeo yabo.

Ipusheni amuti: “cinshi calengele ukuti Lesa aebele ukulapepelako Babele?” (Ukubalango kuti Lesa ali nokumfwa nokwasuke pepo lyabo nangu balepepa ilyo baalimu calo cimbi ukufuma ku Yerusalemu.)

Umo abelenge ba beshi 8 na 9. Soseni amuti: “Aba bakasesema babufi balelufya abaYuda nokubatwala mu matontonkanyo yambi. Bushe mwamona ifyo uku kufunda kwa bakasesema wabufi kwali nokufulunganya umutende wa ba Yuda?” Muleke balande pali uyu mulandu.

Babelenge babeshi 10 ukufika kuli 11. Bebeni amuti: “Muli aya mabeshi e mo Lesa abapeela ifyebo fya kubasansamusha. Ali nokubwasha aba Yuda ku Yerusalemu. Ali ne fyo abateyanishishe. Ifyo aya masihi yakoseleshepo imitima ya aba ba Yuda abali muli bunkole!”

Ilyo abena Kristu bali na mafya yakalamba, balingile ukupepa, ukuteka umutima no kusansamuka. Neci kuti cacitwa ilyo pali isubilo muli Yesu Kristu. Balingile ukwakana ifyo bakwete nabo abali mukukabila. Abena Kristu bakubalilapo baebelwe ukulapokela abeni abaleenda ubushiku bonse mu mayanda yabo. Yali ni nshita ya ku citila ubunte nokubeba ukutemwa kwakwa Yesu.

UKUTEMWA BAMBI

Abena Kristu baku Roma baebelwe ukutemwana. Abena Kristu baculile nganshi mukupakaswa mu ncende ishing nge fyo cili na munshiku sha nombamba.

Paulo atile kuli bene, “Pepeleni abalemupakasa ukuti bapusushiwe.” Limbi bambi bali cisangile icayafya ukucite ci. Lelo Paulo abo mfeshe amalembo ya mu cipingo cakale mu beshi 20 ukubafunda na maka ukucita icisuma kuli abo abacita ifibi kuli bena. Bali nokucimfya icibi ne cisuma.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Ibukisheni ukuti lesa alapela umwina Kristu onse icabupe nangu ifyo bupe, ukufibomfya mu kumubombela. Mwalishiba ubupe bwenu? Kabili ipusheni Lesa ukumwafwa ukubomfya ubupe bwenu ilyo mulekala no mweo uwa wikishiwa na Lesa.

icilonganino. Ilyo tulebomfya ifyabupe fyesu tulafwilisha icilonganino cesu ukukula.

Lesa apele ifyabupe kuli kalombalomba uwali impofu pakati ka musumba wa Dar-es-Salaam, mu Tanzania. Alabelenga Baibele yakwe ukubomfya iminwe kabili abantu abaleenda mu misebo cilebasungusha nganshi. Aleshimikila kuba Moslem abashingaya ku cilonganino Atemwa ukumfwa ku muntu onse. Nangu uyu muntu ali ni mpofu uyu kalombalomba ali ne nchito iya kubela Lesa ubunte. Fyabupe nshi Lesa apela abena Kristu? Paulo alembele kubena Roma pafya bupe ifi.

1. Ukusesema (beshi 6). Ici cabupe cilenga umuntu ukusoselako Lesa. Natwite ici ukushimikila.
2. Ukubomba (beshi 7). Ici cabupe cilenga umuntu ukwafwilisha abantu abali mukukabila. Natutile ukuti incito, yakubombela bambi.
3. Ukusambilisha (beshi 7). Ici cabupe cafwilishako abena Kristu ukwebako bambi ifya kwa Lesa, ukulondolola amalembo.
4. Ukukonkomesha (beshi 8). Ukukoselesha. Uusosa nangu uusoselako Lesa alekoseleshako bambi. Alekoselesha abantu ukubombela Lesa ne mitima yabo yonse.
5. Upela - uwakanya (beshi 8). Ubupe ubu bulenga umwina Kristu ukwakana ifyo akwete na babiye. Alakanya indalama, alatemwa kabili aba no luse mu kutemwa.

UKUBA NO KUTEMWA MUBWIKASHI BWA NSHIKU SHONSE

Abena Roma 12:9-21 Ama beshi ya 9-13 ya pela inshila yafyo umwina Kristu engampana na babiye. Moneniko inshila ishakwikalilamo umweo uwa wikishiwa.

Abena Kristu balingile ukupata ifibi nokwikatisha ifisuma. Balingile ukuba aba cishinka kuli umo no mubiye, maka maka mukutemwa.

Tuleikala mu nshiku sha “kupanga-ukusumina” kutemwa bashikopo kabili na ma waileshi. Lelo tulingile ukuba no kutemwa ukwacishinka uko twingaakana umo no mubiye. Tulingile ukulanga umupashi wa kubombela Lesa nokusansamuka kukalamba kabili na bumpomfu.

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MYEO YESU

Soseni amuti: “Nomba tulunde ku cishilwa ca nshita ico twasambililepo umulungu wapwile.” Lundenipo imyaka ne fyacitike ukulingana ne fyatantikwa mu cipande ca fyo muli nokubomfya pakuti abasambi beshibishe ifyo balesambilila.

Bebeni amuti: “Muli nokumona ukutula impendwa ya myaka ilecepelako ilyo inshita ilelundwapo. Mu milungu ibili iileisa tuli nokulundapo ifyacitike pa cishilwa cine.

“Na nomba line Lesa aba ne fyo atantikila abana bakwe. Ilyo ukupilibulwa kwa fintu kwisa, kuti twatila na limo Lesa atulaba. Ifyo, te fya cine. Alitutemwa kabili lyonse akaba mupepi nokutwafwa ilyo kwaba ukupilibulwa. Ukupilibulwa ukukalamba kuntu tumona kwa mu mibili yesu kumbi nako kubako ilyo ulukuta luleya ku ntanshi. Muli ifi fyonse, Lesa aba uwatutemwa. kupilibulwa kwa musango shani uko mupitamo? Bushe Lesa alimwafwileko ukuti mupitemo bwino?” Mubapeele nshita balandepo. Lombeni ukuti Lesa aletwalilila ukwafwa abasambi benu ukuba ne myeo ya bwina Kristu iyakosa mukupilibulwa kwa fintu fyonse ne nshita.

UKUSUNGA ICITETEKELO

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ndi nokusambilila ukuti ningile ukusanga icitetekelo candi icakosa kabili ica cishinka.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO: Danieli 1, 6

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Danieli 1:3,5,9-10, 18,19; 6:10, 21-22

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: “...Acindikwe Lesa wakwa Shadraki, Meshaki, na Abednego. Uutumine malaika wakwe, no kutula ababomfi bakwe abamutetekela, abalule cebo ca mfumu no kupele mibili yabo mu kuti beshinshimuna nangu kutotelo mulungu onse, kano Lesa wabo.” (Danieli 3:28)

Pa myaka iinono iyapita, Yohane no lupwa lwakwe baselele nokuya ku calo cimbi icipya. Basangiteko ifi longanino fya Baptist ifinono nganshi. Ici tacabaleseshe ukukanaya ku mapepo. Balisungile icitetekelo cabo kabili na mukulekelesha batampile icilonganino ca Baptist mu musumba upya.

Nebukadinesa asanshile Yudea. Asendele aba Yuda bonse abali abakosa ku Babele. Baikele mu calo ica ceni. Yeremia kasesema, aebele abantu bakwe ukupanga babele ukuba umushi wabo. Kuti basunga icitetekelo cabo muli Lesa?

IMISEPELA YABA YUDA BASALWA MUKUSAMBILILA

Belengeni Danieli 1:3-5, 9-10, 18-19; 6:10, 21-22. Imfumu Nebukadinesa afwaile abalumendo bamo mu baYuda ukuya sambilila ukubomba mu cilye ca milandu. “Ndefwaya abalumendo bamo muba Yuda. Balingile ukuba abakosa, ababumi, abasambilila bwino, abalemoneka bwino, abasambilila bwangu, kabili abalemoneka ubusaka,” Imfumu yaebele bakangalila baiko.

Imisepelela yaba Yuda bali nokufundwa ubuyantanshi bwa balepakasa nokusenda abantu muli bu nkole. Pa myaka itatu

uwasambilila umulimo wakwe atemwa umuntu nelyo umo uwakweteko amasambililo ya pali uyu mulimo. Batemenwe Lesa, kabili bali shibe ukuti bali no ku sambilila ifyo bengatemwa bwino Lesa. Bali shibe ukuti bali no kusambilila ukutemwa Lesa bwino nga cakuti balikwete icilonganino mu mushi wabo.

Paulo afwaishe abena Kristu ba ku Roma ukusambilila ifya kutemwa Lesa bwino. Afwaishe ukuti bonse benga sendelwa ca pamo. Afwaile bena ukwikala no mweo uwa wikishiwa kuli Lesa. Belengeni abena Roma 12:1-5 ukuti musambilile ipilibulo lya mweo uwa wikishiwa.

UKUBA ABA MUBILI UMO MULI YESU KRISTU

Abena Kristu, abasumina muli Kristu, bekala no mweo uwawikishiwa kuli Lesa. Bena baba umubili wa kwa Kristu.

Paulo alembele ukuti icilonganino caba ngo mubili wa muntu. Umubili waba ne fiputulwa ifingi. Waba na maboko, amatwi kabili na molu. Umubili ulakabila ifilundwa fyonse. Icilundwa conse cilafwilisha mu nshila iya lekana.

Abena Kristu bonse baba umo muli Kristu. Icilonganino cimo kuti caba na ba membela a makumi yatatu (30). Icilonganino icikalamba kuti caba naba membala ukucila pa mwanda umo. Na cimbi kuti caba amakana na makana aya ba membala. Ibumba ilili lyonse ciputulwa ca mubili wakwa Kristu.

Nangu icilonganino cibe naba membala aba nono, atemwa abengi, membala uuli wonse alingile ukukwata umulimo wakubomba. Tatulingile ukutontokanya nganshi palwa ifwe fweka. Tulingile ukulakabila umo no mubiye. (moneni amabeshi ya 3-5). Ilyo tulebombela pamo, kuti twabomba umulimo wakwa Lesa. Lesa alapela icabupe nangu ifyabupe kumwina Kristu uuli onse ku kubomfya muku mubombela.

UKUBOMFYA IFYABUPE FYAKWA LESA

Lesu apela ku mwina kristu onse ubupe na ngu ifyabupe. Belengeni abena Roma 12:6-8. Tuli nefe ifyabupe ukupitila mu luse lwa kwa Lesa (uluse ulwabula icipimo) mukwibaka

UMWEO WA KUWIKISHIWA KULI LESA

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ili sambililo lili nokunsambilisha pafya bupe bwa Mupashi kabili ne fyo filingile ukubomfiwa.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO: Abena Roma 12

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Abena Roma 12:1-21

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *“Wicimfiwa ku bubu, lelo ucimfishe ububi mu kucite cisuma.”* (Abena Roma 12:21)

Mwalishiba ilyo icilonganino cenu ca yambile?

Icilonganino icabela ku kapinda ka kukulyo mu calo ca Tanzania catendeke mu 1970 ilyo abantu babili bayambile ukulakumana pa mushi wabo. Bali ni ba membala mu cilonganino icali ukutali nakumushi wabo apo palepela imilandu ikumi naibili (12 miles). Pakutendeka icilonganino bapele utupepala apalembelwe amashiwi ya kwa Lesa.

Bashimikile mu mishi ku bana bamisepela naba kalamba amakumi yatatu (30). Napa bantu ilyo line bapokelele Yesu ukuba imfumu kabili umupusushi wabo kabili aba bantu babele icilonganino.

Icilonganino ici calekumana cilabushiku. Umuntu umbi ali ni kalemba no mubiye nao ali ni ntungulushi ya cilonganino. Na bana bamisepela abengi baipele abene beka ku mulimo wa cilonganino.

Uuli onse mu cilonganino cilya ali ne ncito yakubomba, kabili cali cikankala ukubefi. Te bonse baiminine ku ntanshi no kushimikila, lelo bonse balibombele. Abakashana, nge cakumwenako, baendele mu nshila shaku mpili mukuleta amenshi ukufuma ku mumana. Aya menshi yalebomba ukusansa panshi ukulesha ulukungu mucikulwa balebomba.

Umo kuti apapa nokuti mulandu nshi abantu babili basalile ukutampa icilonganino ico ici shali nokukwata kashimikila

bali nokusambilila ukubelenga nokulemba munshila balecitolamo abena Babele. Abalumendo bali ne shuko lya kwikala nokulya mwisano lya Mfumu. Imfumu Nebukadinesa yali no kubesha abalumendo. Yali nokusala abaume abasuma ukubomba mwisano.

Danieli nabanankwe bali salilwe mukuya sambilila. Bapelwe na mashina ayapya ayacina Babele. (Moneni beshi 6-7) Danieli ali nokulaitwa Belitshasa, Anania abele ni Shadraki, Mishali ali ni Meshaki na Asalia ali ni Abednego.

UKWIPUSHA KWA KWA DANIELI

Pa mulandu we funde lya kwa Mose pa fyakulya fimo Danieli asalile ukuti ena pamo nabanankwe belalya ifyakulya no mwanga shi ifyapelwe ne Mfumu. (Belengeni beshi 8) Tabali nokufulunganya ubutetekelo bwabo muli Lesa. Danieli aipwishe bakabilo wa Mfumu ukuti bena bakulalya fye umusalu nokunwa amenshi. Bafwaishe ukusunga amafunde ya kwa Lesa.

Uku kwali kwesha kwa kwe Danieli ukwakubalilapo ukwa citetekelo. Asendele inshita ya kuposa uluse lwa mfumu. “Cili icikankala ukumfwila Lesa ukucila ukumfwila imfumu,” Uku ekusala kwa kwe Danieli.

Mu mabeshi ya 9-10, tulemona ukuti abalelolesha pa sha balumendo ba ci Yuda bali temenwe nganshi Danieli. Bali abaipekanya ukupokelela ubwipusho bwa kwa Danieli, lelo bali no mwenso. Atontonkenye ukuti Danieli pamo na banankwe tabakamoneke bwino nge fyo bambi bali. Lesa abikile uluse mu mutima wakwa kabilo wa Mfumu. Ali no mwenso pa mweo wakwe nga cakuti aba lumendo aba tabalemoneka bwino.

Danieli aebele kabilo uwalebanganalila ukuti engabapela umusalu na menshi mu nshiku fye ikumi, elyo ali nokumona abalumendo nga bali nobumi busuma. Nga te ifyo, bali no kupoka ifyakulya fya Mfumu no mwangashi. Pa numa ya nshiku ikumi limo abalumendo bali abakosa ababumi busuma kabili balemoneka bwino ukucila bambi. E lya kabilo abalekele ukutwalilila ukulya umusalu na menshi.

ABAUME BANE BASALWA

Abalumendo aba Yuda abaikalile kulya utulyo fye tunono elyo nokulanwa fye amenshi pa myaka itatu. Balekoselako lyonse,

basambilile fyonse kabili baishile monekela ku mfumu Nebukadinesa uyo uwabeshe.

Danieli nabanankwe batatu ebasalilwe ukucila bonse. Abo ali nabo bamoneke abakosa no bumi busuma. Bali abacenjela ukucila abanabo ukufusha amakumi ikumi limo abo abalesangwa mu bena Babele. Lesa ali bapele amano yakusambilila nokwibukisha ifyo basambilile. Kabili Lesa apele amano kuli Danieli ayakwishiba nokulanda ubupilibulo bwa fimonwa ne filoto. Danieli mukweshiwa kwa butetekelo bwakwe ubwa kubalilapo apitile pali bonse nokuba uwakubalilapo. Ukupekanya kwakwe ukwakwiminina pa cishinka kwa mulengele ukuba uwakosa.

TAILISHENYE

Amesho yakwa Danieli tayapwile, yali fye entendekelo. Belengeni Danieli 6:1-9 na kabili. Ciletweba kabili ubwesho bwa kwa Danieli pa citetekelo.

Danieli alepepa cila bushiku kuli Lesa. Ilyo Darius aishileba Imfumu asalile Danieli ukuba umukalamba pa ba mwisano, icilingene fye no wacibili kuli kateka mu nshiku she lelo. Imfumu ishinono pali wene, nabalepanda imfumu amano, tabatemenwe Danieli. Balyeseshe ukuti bengasanga akabi muli wene, ukuti bengamufumya po pa cifulo. Bali abacimfiwa. Namukulekelesha basalile ukuti bakamumwene icibi muli bukapapa bwakwe. Napo pene tabasangile akabi nelyo kamo. Danieli ali uwacishinka kuli Lesa na ku Mfumu Darius. Ilyo tabamwene akabi muli Danieli basalile ukupanga ifunde lya kuti bangalapepa Imfumu pa nshiku amakumi yatatu. Balandile naku Mfumu ukuti ingasuminisha ili funde. Umunthu onse ali nokulaipusha Imfumu pali fyonse ifyo balekabila. Ngabali nokwipusha umbi, nangu fye Lesa, pali conse bali nokuposwa mwi cinka lya nkalamo! Imfumu shinono shimbi shali ne nsansa pa citeyo ico babikile pali Danieli. Bushe akabelelela bucishinka kuli Lesa?

Danieli alishibe pa fyefunde lipya lya Mfumu Darius, lelo alikene ukufulunganya icitetekelo cakwe muli Lesa. Danieli apitilile ukulafukama panshi pa mulola wansolokoto walolele ku Yerusalemu. Apepele kuli Lesa wakwe imiku itatu cilabushiku.

bulamoneka ilyo intungulushi sha fyalo shilongana ca pamo? N'ani uwaba no mulimo wakwakanyako abantu bonse ubutemwe bwa kwa Lesa? Mulimo wesu. Tulingile twapeelako umuntu onse ubutemwe bwine ubu nangu aba ukutali. Ni banga abo mwashimikileko pali Yesu? Ndelomba ukuti tube ne milimo iingi iyakusabankanya ubutemwe bwa kwa Lesa ku muntu onse." Lekelesheni ili sambililo ne pepo.

Piteni mwibumba lyenu nokubafwako nga mulefwaya. Kuti mwababelengelako ibeshi limo nokubepushako ilipusho pa fyo mubelengele. Amepusho yamo kuti yaba nge fi: “N’ani uwalembela aya mabeshi? Bushe cilolele mwi ukusosa ukutula tulange ubulungami mu myeo yesu? Ngo bulungami ubwakulwa pa citetekelo e cinshi? Kuti twapusushiwa? Nga bapwa ukulemba aya mepusho, pokeni amapepala yabo yonse. Muyabelenge ilyo cifa musambi alefwaya ubwasuko.

Nga mwapwa ukucite fi, soseni amuti: “Natubelenge abena Lebi 18:5 ayo Paulo alelandapo.” Umo abelenge. Kabili lundenipo amuti: “Mose alelanda pa bulungami ubwali mu mafunde. Paulo na o atile ubulungami ubwali pakuba ne citetekelo muli Yesu Kristu e buleta umweo wa muyayaya.”

Ipusheni amuti: “N’ani uwaimine ukuya ku mulu pa numa ya kufuma pa bafwa?” (Ni Kristu). Kabili soseni amuti: “te cikankala ukuti umuntu acite ifishifwaikwa kabili ifyaibela pakuti akapusushiwe. Kristu acita fyonse ififwaikwa. Umulimo wesu wakusosa imbila ya kutula Yesu e Shikulu kabili Lesa amwimishe ukufuma pa bafwa. Tapali na fimbi. Lesa acita fye fyonse ififwaikwa ukuti tupusushiwe, muli Kristu.

Bebeni babelenge abena Roma 11:33-36. Soseni amuti: “Aya mabeshi yalondolola fyonse ifyo Paulo alembele pafyo cipilibula “ukusokolola kwa kwa Lesa muli Kristu. Paulo aleumfwika nga uyo uwaishileiluka ifyo ifyebo fyakwe fyafililwe ukulondolola icipapusho ca uku kusokolola ukukalamba. E calengele ukuti Paulo alumbanye fye Lesa nokupapa pa kwishiba na pa mano ya kwa Lesa. Ici caba ngo lwimbo ulo Paulo aimbile ku kulumbanya ubukulu bwa kwa Lesa.”

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MWEOWESU

Soseni amuti: “Ulwimbo lwa kutula: ‘Akeshibilo kakwe pali ifwe kutemwa’ e lutila na limitemwa ne mwe bene mwalintemwa, lelo akeshibilo kakalamba pali ifwe bonse, kutemwa kwa kwa Lesa. Inko shilatemwana ukupitila mu kutemwa kwa kwa Lesa. Iceshamo, mwisonde ilelo ukutemwa kwa kwa Lesa ukwabamo kunono. Kumoneka fye ku ng’anda ya mapepo pa Mulungu, nombamba, mulamone fyo ubutemwe bwine ubuubwa kwa Lesa buba pa cisankano pali cimo nangu pali cibili bushe

AMAFUNDE YA BENA MIDIA NABENA PESHA

Amafunde ya bena Media elyo nabena Pasha tabaleyasula pa kashita akanono ilyo yali ayalembwa. Imfumu shinono shaile kuli Darius nokuyeba imfumu ifya pali Danieli ukuti alepepa kuli Lesa wakwe. Imfumu Darius yailwike ukuti naiwila muciteyo yeka, pantu yali temenwe Danieli nganshi nokumucetekela. Imfumu yaishibe ukuti aba bambi bali fye nobufuba. Tafwaile ukuposa Danieli mwicinka lya nkalamo, lelo ali nokucita.

LESA APUSUSHA DANIELI

Darius asakamikwe nganshi pali Danieli ubushiku bonse. Mukacelocelo, Darius aile kwi cinka lya nkalamo nokwita kuli Danieli. Danieli aebele imfumu ukuti Lesa aisele utunwa twankalamo nasho tashamucenene. Danieli tabembukile Lesa atemwa Imfumu. Danieli apitile mu bwesho nabumbi. Alisungile icitetekelo cakwe muli Lesa. Acitile icisuma ilyo bambi abamushingulwike babembukile.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Uli nokulufya cinshi ukaposa icitetekelo cobe muli Lesa? Uli no kutontonkanya shani palya we mwine? Bushe uli nokuba ne fibusa ifya cishinka? Uli nokwafwilisha abantu bambi ukukonka Lesa. Nga Lesa akasuminisha ifyo ucita? Ipusha Lesa akwafwe ukwikala bucishinka kuli wene.

KULI KAFUNDISHA

ICO NDEFWAYA ABASAMBI UKWISHIBA: Abena Kristu abengi balafilwa ukubomfye cietetekelo cabo. Ndefwaya abasambi bandi balebomfya icitetekelo cabo ilingi kabili nokucibomfya na maka.

IFYAKUBOMFYA PAKUSAMBILISHA: Muli nokubomfya icishilwa ca nshita cintu mwabomfeshe mu mulungu wapwile. Mucibike apo bonse bengamona bwino ifyalembwapo. Nga mwapwa ukucibomfya muli uno mulungu, cili nokuba nge fi:

<u>605 B.C.</u>	<u>(Imyaka 19)</u>	<u>586 B.C.</u>
Habakuki	Yeremia alemba	Daniele
Ailishanya	Kalata ku	Hananiya
Kuli Lesa	Mbutushi	Mishaele, Hazaliya

Muli nokubomfya ne cipampa pa fyacitike na fimbi.

IFYO MWINGAFUNDA ILI SAMBILILO:

Ishiwi lya ntanshi

Icitabo ca kwa Daniele aba pa fintu ifyacitike pa nshita imo ine ilyo Yeremia alembele kalata wakwe ku mbutushi. (Moneni mwisambililo lya cibili.)

Kateka Nebukadinesa uwaleteka abena Kaldi, e wacimfishe aba Yuda mu Yerusalemu nokusenda abalimo muli bunkole. Pakwamba, asalilefye abaume abaishibe ishancito shalekana lekana ne fyakupanga panga, na basambilila pamo pene naba mung'anda ya mfumu ya ba Yuda. Ubu e bwali bunkole bwa kubalilapo. Kabili aishile senda bankole na bambi. Daniele asendelwe muli bunkole mu muku wa ntanshi.

Daniele 3 ukufika kuli 5 itweba ukuti imfumu yalefwayo kusalapo ababomfi bamo muli aba bantu abali muli bunkole. Aba, bali nokuba abalumendo abo imfumu yali nokusambilisha bwino bwino ifya mibombele ya ncito yonse iyali nokwisa. Aba

ifishinka ifyacila pa cietetekelo. E kutila, umuntu alingile ukulanga ifyo aba no mweo wa bwina Kristu mu lukuta.

Muli ba beshi 11 ukufika kuli 13 e mo Paulo alanga ukuti ipususkilo lya bantu bonse. "Takwakabe nelyo umu uucetekela muli wene uukasebana." Abantu bonse balibembuka, kabili bonse kuti baba no mweo ukupitila mu kupusushiwa. No mwina fyalo wine aba ne shuko lya kupusushiwa ifyo umu Yuda akwata. Ku cinso ca kwa Lesa tabapusana.

Aba Roma 11:33 ukufika kuli 36 mwaba ifyebo ifili ngo lwimbo. Muli aya mabeshi, Paulo aletele amatontonkanyo yonse ayo atulangile mu malembo yakubalilapo pali Kristu, mu citabo ca ba Roma. Ndesubila, pali ii nshita Paulo aishileishiba ukuti fyonse ifyo alesosa tafyafikilepo. Alefwayo kuti asose fingi, nomba asangile ifyebo fyabula. Atile tapali fimbi ifyali nokucitwa, kano fye ukupokelela Kristu nokumupepa. Amalembo ayengi ya fumine mu Cipingo ca Kale kabili yalimo na matontonkanyo ya ciHela pamo pene na ya ciYuda pakuti alelumbanya Lesa bwino bwino.

IFYAKUFUNDA ILI SAMBILILO:

Ishiwi lya ntanshi

Bepusheni amuti: "N'ani uwingapusushiwa?" Muleke balandepo. Bafweniko ukwishiba ukuti uuli onse, kabili ukuli konse kuti apusushiwa.

Bebeni ukutula: "Isambililo lyesu ilelo lili pepusukilo ilyo onse muli ifwe apokelela ilyo acetekela muli Yesu."

UKULONDOLOLA

Bebeni amuti: "Ilelo tuli nokusambilila ifintu ifipya mu musango uupya. Nalapeela cila muntu muli imwe ipepala ne cilembelo. Ndefwaya mumone abena Roma 10:5-13. Nga mwamonapo, ndefwaya muibelengele mwebene e lyo mulembe amepusho ayo muli nayo pali fyonse ifyo mwalabelenga. Kuti mwalemba amepusho ayengi nga mulefwaya." Mubapeele nshita iilingile ukuti babombe bwino bwino. Nga muli na bashaishiba ukulemba no kubelenga, bebeni basankane na baishiba pa kuti babafwilisheko. Nabo bene kuti baba na mepusho ifyo abaishibo kubelenga bengakwata.

KULI KAFUNDISHA

IFYO NDEFWAYA ABASAMBI UKWISHIBA: Abasambi balingile baishiba ukuti Lesa afwaya abantu bonse nangu babe abamatundu uwaibela, abamushobo umbi, abaume nangu banakashi nangu bapina na limo bacuma, ukupusuka.

IFYAKUBOMFYA PA KUSAMBILISHA: Ipepala ne cilembelo ca cila musambi.

IFYO MWINGAFUNDA ILI SAMBILILO:

Ishiwi Iya ntanshi

Amashiwi ya muli abena Roma 10:5-13 yalekomaila pali bushikulu bwa kwa Yesu kristu. Ilyo Paulo atile Yesu e shikulu, Paulo abikile Yesu pamo pene na Lesa. Mu nshiku sha kwa Paulo, cali icaishibwa ku bengi ukuti kwabako, nangu kulingile ukuba uwingacila pa bantu bonse nangu ibumba linono iyo bengakuta ukuti shikulu. Tulesa twabasenshi twaleitwa ukuti shikulu. Ici e cali ishina Iya mu cinshi ilyalepeelwa ku muntu.

“Mose alembele ukutila” e masihi ayaba mu bena Lebi 18:5 umo Mose alelanda pa bulungami ukufuma mukusunge funde. Muli ili sambililo. Paulo alelanda pali cimbi alelanda pa bulungami ubwakulilwe pa citetekelo.

Amashiwi yakutila “Uuyacita akamwenamo umwe” Kuti yaumfwikwa bwino bwino nga yalembelwe nge fi: Akaba no mweo mu mafunde, nangu amafunde e yakamupususha.”

Kabili Paulo atile tacali icikankala ukuti umuntu aye ku mulu nangu ku mbo pakuti apusushiwe. Ifi e fyo Yesu atucitila kale. Icilefwaikwa fye ca kutila umuntu ailandile ku milomo yakwe ukutila Yesu e Shikulu, kabili acetekela no mutima, na o akapusuka! Icebo ca ntanshi ku bena Kristu bakubalilapo cali ca kutila “Yesu e Shikulu.” Kanshi ukufuma fye na ku ntendekelo, icalefwaikwa cakusosa ukutila Yesu e shikulu. Paulo atile abena Kristu balingile ukucetekela mu mitima yabo ukuti Yesu acimfishe ‘mfwa. ici cilelondolola ificilile na pa cicetekelo icinono. Kabili Paulo aleti umweo wa muntu walingile ukulanga

bali nokulaikala kwisano. Ici e cali ulutambi. Aba balumendo bali nokusambilila ifyo balingile ukunakila kateka pamo pene no buteko bwakwe.

Ashipenasi e wali intungulushi ya ba mutungu abalebombele mfumu. Kabili e walesambilisha na balumendo bene.

Abalumendo basalile ilingi line abalefuma mu lupwa Iwa mfumu-pamo nga bepwa ba mfumu na bambi aba mulupwa lwakwe. Bali nokulamoneka abayemba kabili abamano. Balefwaikwa ukwishiba ululimi Iwa bena Babele pakuti bakalepyunge milimo bwino bwino kwisano. Bali nokusambilila amano ya bena Kaldi yonse fye apo yapelele.

Aba balumendo bali nokulye fyakulya kwisano. Ici e cilolele mukutila bali nokulya ifilyo ifyo kateka ali nokulalya. Ifi filyo fyali fya busenshi ifyo umu Yuda alingile ukutalukako.

Ba beshi 9 ukufika kuli 10 balelange fyo aba baYuda basangilwe ukuba abeshuko kwisano. Ifi, e fyo aba Yuda abengi bapitammo. Yosefe apitile mubwafya bwa musango wine ‘yu mu Egupti, Esta na o e fyo apitilemo kuli Ahasueri kabili na Esra na o e fyo amwenye kwisano Iya mfumu Artakishashete.

Muli ili sambililo, Daniele ewasangile ishuko nangu uluse kwisano kuli mutungu uwa lemusambilisha. Mu mabeshi ya ntanshi, aba balumendo bane balikene ukulya filyo fya mfumu. Muli beshi 10, mutungu aleilishanya ukuti aba balumendo tabali nokukula bwino ukwabule filyo fya mfumu. Aletina ukuba no mulandu nga balwala pa mulandu wa nsala. Ba beshi 18 na 19 balanda pa nshita Ilyo aba balumendo bapwile imyaka itatu mu masambililo yabo. Babaletele ku cinsu ca mfumu. Imfumu yaisa mona ifyo aba balumendo bali ne mibili iisuma kabili iyayemba ukucila pa balumendo banabo bonse.

Daniele 6 e utweba pa Iwa kwa Daniele mu mweo wakwe mu nshita ya konkelepo. Imfumu yali mucetekela sana sana. E calengele ukuti bakabilo ba mfumu babe nakaso nokupata Daniele mpaka fye bayamubepesha ku mfumu pakuti bengamutamfya ukufuma kwisano. Bailepatikishe mfumu ukuti icite ifunde Iya kupatikisho muntu onse ukuti e ngalomba fye ico alefwaya ukufuma kuli Dariusi, kateka pa nshiku amakumi yatatu.

Muli Daniele 6:10 tumfwa ukuti Daneiel ena alitwalilile ukupepa nangu imfumu yacitile ili funde. Isambililo ilyo twingasenda pali ici lyakutira Lesa alapeele palo kuli abo abakonka ukufwaya kwakwe.

Pakutobe funde lya mfumu, Daniele aposelwe mwitanga lya nkalamo. Muli babeshi 21 na 22 e mo tumfwa ifyo Lesa aleseshe utunwa twa nkalamo ukuti tulye Daniele. Ne lyo imfumu yaishile kwilinga lya nkalamo no mutima uwasakamana, asangile Daniele ali no mutende uukulu nga nshi pakati ka nkalamo.

IFYO MWINGAFUNDISHA ILI SAMBILILO:

Icebo ca ntanshi

Bomfyeni icishilwa ca nshita ilyo mwatendeka ili sambililo. Ipusheni abasambi benu ukutira: "Bushe mulebukisha icishilwa ca nshita ico twabomfeshi?" Ebeni umo alondolwele ababiye ifyo ici cishilwa ca nshita cipilibula. (Cilanga ukupita kwa fintu ificitika nge cikope.)

Soseni amuti: "Ilelo tuli nokulundapo icintu nacimbi. Ici cintu cacitike pa nshita ya mupepi ne lyo Yeremiya alembele kalata ku bali muli bunkole." Lundeni 586 B.C. pa cishilwa kabili mulundepo Daniele, Hanania, Mishaele na Asaria ku cishilwa cimoneke ifyo catantikwa mu citabo mulebomfya pa cipande ca 'Fintu mungabomfya pakusambilisha."

Twalilileni ukutira: "Isambililo lyesu ilelo litufunda ukutira tulingile twasunga icitetekelo cesu bwino nokucikosha. Ilyo tubomfye citetekelo cesu, e lyo cikulilako. Abalumendo tulesambililapo ilelo babomfeshi icitetekelo cabo muli Lesa, kabili e calengele ukuti babe abashipa."

UKULONDOLOLA

Ebeni abasambi benu bamone muli Daniele 1. Soseni amuti: "Na limo ifyo tuleumfwa mwisambililo lye lelo fintu twaishiba kale. Tuli nokumona ifyo twishibe kale." Umo abelenge babeshi 3 ukufika kuli 5. Umbi na o alondolole inshita ifi fyonse fyacitike. Kuti amona muli beshi 1 na 2 pakuti asange ubwafwilisho. Mushininkishe ukuti abasambi benu baishibisha

Ubupususho bwesu bwashintilila fye pali ico twasumina kabili ifyo tucita pali Yesu. Umuntu teti apusushiwe mu nshila imbi. Kuti twapusuka fye pakubika icitetekelo cesu muli Yesu.

Lesi ali nokupela icuma cakwe kuli bonse, kabili ali nokupususha onse uuli nokwitapeshina lyakwe. Uwingaba ne citetekelo ni onse uwingeta peshina lyakwa Lesa ukuti abapusushe abali nokupusuka.

ULWIMBO LWA KULUMBANYA

Ilyo Paulo alelemba pa kutemwa na mano ya kwa Lesa, umutima wakwe wali uwaisula. Amabeshi ya bena Roma 11:33-36 yaba ngo lwimbo. Paulo alumbenye Lesa pantu musuma, uwamano kabili umukankala. Alumbenye Lesa pa fya bupe bwakwe ku bantu.

Umuntu ali mu bembu. Umuntu ali mulwani wa kwa Lesa. Lelo Lesa apele ubupe bwakwe ubwa kulisha umwana wakwe, Yesu. Umuntu lyonse acita ifyabipa ku muntu mu nankwe. Abantu bambi ba pata aba nabo abo bapusana nabo. Lyonse bacita ifya bipa kuli bena. Lelo Lesa wena tacita ici munshila iyi ku muntu.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Yesu lyonse aba mupepi. Kuti twamucetekela. Ali no kutupususha. Yesu ali nokutupela amaka ya kwikalilamo. Bushe muli ne nsansa pantu Yesu ali mutemwa? Ebeniko umuntu umbi ifyo mubelele ne nsansa. Bushe tamutemwa abantu bambi abapusana naimwe? Mulandu nshi? Nabo bene Lesa ewa balengele. Bushe mwapata abo abakwata ifintu ifingi atemwa abali no tunono ukucila imwe? Mulandu nshi? Lesa eupela abantu bonse ifyo bali na fyo fyonse. Kabili Lesa akepusha onse ifyo acitile ne fyo ali nafyo. Mubomfya shani ifintu Lesa amipela? Bushe mule fibomfya kukuleta ubukata nolulumbi kwi shina lyakwe?

kumaka yabo abene. Batontonkenye ukuti Paulo asosele ukuti teti banonke bumushilo bwabo abene.

Belengeni beshi 5 na kabili. Ifyo cilepilibula kutila ukusunga nangu ukubela imbali yonse iya mafunde. Ngo muntu aba u mulungami pakubela amafunde, alingile ukubela lyonse, kabili takuli nangu umo uwinga cita ici. A ba Yuda bafililwe ukuba abalungami kuli Lesa. Ba shintilile fye pa mafunde ukubapususha.

BU MUSHILO BWA CITETEKELO

Belengeni kabili ama beshi aya 6-7. Abantu tabaeshe ukuleta Kristu ukufuma ku mulu. Aikele pano isonde. Tabaeshe ukumufwaya fwaya mu cifulo cakutushishamo abafwa. Lesa amwimisha pa bafwa. Nga baimike ipusukilo lyabo pakucetekela Kristu, nga tabalefwaya fwaya. Cali mupepi na kanwa ne mitima yabo.

UKU YEBELELA NO KUSUMINA

Abantu abengi basumina beshi 9 ukuti kwali ku landa kwa citetekelo mu Cilonganino ca kubalilapo. Umuntu ali nokusosa ici ukuti abe ni membala wa cilonganino.

Umuntu aleyebelela umwine ukuti Yesu Kristu ali ni Mfumu yakwe, Kabili ici calelanga ukuti na cetekela Lesa. Ali ne citetekelo muli Lesa ilyo paleba ukuyebelela ukuti Lesa abushisha Yesu pa bafwa. Ne ci calepususha umuntu.

Umuntu alelangisha ukuti icitetekelo cakwe cili mu mutima wakwe ilyo alesuminisha Yesu ukuba umupusushi. Nokuyebelela kwakwe kwalesoswa ukuti uyu muntu napusuka ilya ine nshita. Calelanga ukuti umuntu uyu ali na Lesa. Tali na nsoni yakwebako umbi ukuti nasumina muli Kristu.

Ici nga cili cishinka, mulandu nshi tulemona abena Kristu abengi mu nshiku shimo bali ne nsoni ukwebako umuntu umbi ukuti bali sumina? Bushe kuti capilibula ukuti aba bantu tabali bena Kristu mwa?

ABA YUDA NA BENA FYALO

Lesu atemenwe aba Yuda, namunshiku shino acili nabatemwa. Aba Yuda bali salilwe na Lesa mu nshiku shakale. Lesa abapele amalayo ayasuma. Lelo tatuli abapusuka pa fyo tuli.

ifyo ici cali mu kuya muli bunkole umuku wa kubalilapo ku ba Yuda mu calo ca Babele. Balondolweleni ukuti te bonse abasendelwe mu bulwi bwa ntanshi. Kabili ibukisheni ukuti Yerusalemu aletekwa na ba shamfumu ababi. Habakuki e pakwipusha Lesa nga cakutula ifi fibi fyali nokutwalilila. E lyo Lesa amwaswike ukuti abena Kaldi (abena Babele) e bali nokwisa mukubalwisha nokubacimfya. Ici caishile pona, kabili abantu basendelwe muli bunkole. Umo abelenge ba beshi 9 ukufika kuli 10. Soseni amuti: "Finshi fyacitike pakati ka beshi 5 na 9?" Abasambi bamone mufitabo fyabo pakusango kwasuko. Ipusheni amuti: "Finshi fyacitike muli aya mabeshi?"

Umo abelenge babeshi 18 na 19." Ipusheni amuti: "Finshi fyacitike pakati ka beshi 9 na 18?" Finshi twingasambilila muli ifi ifyo twaumfwa?" (Ukuti aba balumendo bali ne citetekelo kuli Lesa pa nshita lintu cali icaanguka ukuba uwanaka kabili uwabule citetekelo.)

Soseni amuti: "Mu myaka iingi iyakonkelepo ninshi Daniele akula, aishile sangwa ne nshita na imbi iyakweseshamo icitetekelo cakwe. Asangwike kabilo wa mfumu. Imfumu Nebukadinesa yalifwile, kabili uwamupyene ni Dariusi kateka Dariusi atemwishisha Daniele ukucila na pali bakabilo bambi. E lyo baumfwile akaso nokupingana ukuti bepaye Daniele. Finshi bacitile?" Abasambi bali nokusango kwasuko muli Daniele 6. Nga balondolola pa mafunde, bepusheni amuti: "Bupusano nshi ubo ilifunde lyaletete kuli Daniele?" (Ali nokusalapo umo pali kateka na Lesa.)

Ebeni umusambi umo abelenge beshi 10 kubabiye. Soseni amuti: "Bushe Daniele ali ne citetekelo kuli Lesa?" Nga bayasuka, ipusheni amuti: "Bushe ici cali icakosa kuli Daniele ukucita?" Balandepo pa kashita kanono. Ipusheni amuti: "Kukandwa kwa musango shani uko Daniele ali nokupokelela?"

Umo abelenge babeshi 21 na 22. Ipusheni amuti: "Finshi fyacitike kuli Daniele?" Nga bayasuka, bepusheni amuti: "Bushe ali no mutende mu mutima wakwe ubushiku bonse ilyo ali pakati kafiswango?" Kabili lundenipo amuti: "N'ani uwasakamene?" (Ni Dariusi)

Soseni amuti: "Na kabili Daniele ali ne citetekelo kuli Lesa."

Kabili icitetekelo cakwe calimukoseshe.”

Lembeni ifi fintu pa cipampa nangu pe pepala:

Daniele akana ukunakila mafunde ya mfumu.

Abalumendo bakane filyo fya mfumu.

Abalumendo aba Yuda basalwa.

Imfumu Nebukadinesari acite funde lyakusala abalumendo aba Yuda.

Daniele alomba mwipepo kuli Lesa.

Mutungu mukalamba aeba abalumendo ukuti balelye 'filyo fya mfumu.

Abalumendo baba ne mibili yayembesha ukucila bonse abashala.

Daniele apwisho bushiku ukwikala pakati ka nkalamo.

Imfumu yasanga Daniele mutuntulu. Ebeni abalumendo benu ukuti ifi fintu tafitantikwe ukulingana ne fyo fyacitike. Pakupituluka muli ili sambililo, bafitantike bwino bwino ukulingana ne fyo fyacitike.

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MYEO YESU

Soseni amuti: “Bushe ili sambililo lyesu liletweba finshi pa fyo twingekala?” Balekeni balandepo. Bepusheni amuti: “Bushe tubomfya shani icitetekelo cesu?” (ukupitila mukupeelo bunte ku banensu, ukusangwa ku ng'anda ya mapepo ku kupepa, ukusambilila Baibele, nokusambilisha abanensu, na fimbipo.)

Soseni amuti: “Uno mulungu, ndefwaya mubomfye icitetekelo cenu.” Lekelesheni isambililo lyenu ne pepo.

UKUBA CA PAMO MU MABOKO YA KWA LESA

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ili sambililo lili nokusambilisha ukuti abantu bonse kuti bapusushiwa.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Abena Roma 10:5-13; 11:33-36

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *“Pantu takuli muncishanya ku mu Yuda no mwina Hela; pantu uyo wine e shikulu wa bonse, uwacindama kuli bonse abalilila kuli wene.”* Abena Roma 10:12)

Ubwikatano bwa pa mitundu iya lekana lekana bwali bwafya pa bantu bankulo ya ku kale. Calengele ukumana, ukupasangana kwa mishi kabili nokulenga ubulwi. Kunshita ya pitako, aba Yuda baletontonkanya ukuti Lesa tatenenwe abena fyalo, pantu tabali aba Yuda. Ici cali cilubo.

Nomba line fye, abena Kristu bamo baleimba akalwimbo, “Ukwaka kwakwe pali ine kutemwa.” Umukashana umu Yuda ewaleimba. Napo pali abena Amerika abena Afrika na imbi imitundu. Aba bonse baleimba. “Ukwaka kwakwe pali ine kutemwa.” Ukutemwa kwakwa Lesa kwa kusungusha ukwa kuti bonse abantu aba mitundu nangu abalekana inkanda ukuba pamo, na bafungatilwa nokutemwa kwa kwa Lesa.

Aba Yuda bali no bwafya. Taba temenwe abena fyalo. Paulo asambilile ukuti Lesa ali temenwe abena fyalo. E pa kulembela icilonganino ca bena Roma. Afwaishe bena ukwishiba ukuti Lesa atemwa abantu bonse, ukwabula ukupusanako nangu fye panono. Kabili Paulo afwaishe abantu bonse ukuba aba lungami kuli Lesa.

UKUSHILA KWE FUNDE

Belengeni abena Roma 10:1-13. Paulo alangile mu bena Roma 10:1-4, ifyo afwaishe aba Yuda babiye ukupusushiwa. Lelo atile aba Yuda teti banonke “bumushilo” pa kumfwila amafunde. “Bumushilo” cipilibula ukwiminina mu bulungami na Lesa. Aba Yuda ba eseshe ukuba abalungami pakuba fye abasuma. Batontonkenye ukuti banonka bumushilo bwa kwa Lesa

Alailishanya,

Alaloosha

Apeela Lesa umulandu

Apeela ababiye umulandu,

Alaleko kuya ku ng'anda ya mapepo

Alabuusho lubuli'Alafulwa fulwa

Ifyo muli nokulemba fitantalile ilyo abasambi balelumbula ifyo beshibe. Nga mwapwa, ipusheni amuti: "Ni bani muli imwe ababa abena Kristu abafikapo? Tulingile twaesha ukupokelela cila bwafya mukuteko mutima, mukushipikisha na mukuba ne subilo. Natupepe."

UKUSUNGWA KWISUBILO

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ili sambililo lili nokumfunda ukuti ndingile ukukana lufya isubilo.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO: Yeremia 32: Esra 1

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Yeremia 32:6-11; Esra 1:1-4

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Awe baleasukana mu kutasha na mu kutotela Yehoba, abati, pantu musuma, pantu lwa muyayaya uluse lwakwe pa bena Israele." Esra 3:11

Petro akumene ne nshita iya yafya mu mweo wakwe. Ali no bulwele bwa kuli ba pwa-pwa, kabili shing'anga amwebele ukuti ashele fye ne myenshi itatu no bumi bwakwe pantu ali naba pwa-pwa ababipa. Nge fyo tacisekesha abantu abengi, Petro ali mwene ubwikafo bwa mweo wakwe.

Pamo ngo wakosa mu cisumino cakwe acitile shani ilyo shing'anga alandile nankwe? Muletontonkanya ali posele isubilo?

Iyo! Icitetekelo cakwe icakosa kabili ne subilo mu mfumu asungilwe uwa bumi. Imyeshi itatu yonse yalipitile, nao ali no bumi. Kabili aikele no mweo ukupita imyaka itatu. Ifwe bonse tulakumana ne nshita isha yafya. Amafya ye sonde na mafya yesu fwe bene yatulenga ukukana temwa ukushipa. Kuti twacita shani ilyo hambi baposa isubilo nokufwaya ukunenuka? Tuli nokushininkisha ukuti tuli nokubelelela ne subilo lyesu.

Yeremia ali shininkishe ukuti isubilo lyakwe lyali ilyakosa ilyo bambi balebwelela inuma. Acitile cinshi? Belengeni Yeremia 32:6-11. Ukumona ifyo Yeremia ali ne cishininkisho ce subilo lyakwe.

ABA YUDA NE NSHITA IYAYAFYA

Yeremia alikele panshita Yuda ali pa bwafya. Nebukadnesari uwaku Babele asansile Yerusalemu. Asendele golidi ukufuma

mwi tempele. Asendele na bantu bakwa Yuda abasuma impendwa ya makana amakumi ikumi limo ngabasha. Aipwishe Sedikia ukutungulula Yerusalemu. Sedikia aposele Yeremia mu cifungo pa mulandu wa kusosa icishinka!

Kasesema atile Yerusalemu ali nokuwa kuli Babele, Sedikia ali nokusanswa nokusendwa ku Yerusalemu uko ali nokusungwa mpaka Lesa imfumu amufikila. Aba Yuda bali nokulwisha Babele, lelo tabakacimfye. Pali ilva nshita Yeremia ali ne lyashi lya kusosa. "Ishwi lya fumine kuli Lesa nokufikila Yeremia mu mwaka wakulenga ikumi limo ilyo Sedikia Imfumu ya Yuda yaleteka, uwali mwaka wakulenga ikumi na cine konse konse iya Mfumu Nebukadinesa" (Yeremia 32:1).

ILYASHI LYAKWA LESA

Yeremia apokelele ilyashi ukufuma kuli Lesa ukuti engashita incende ilyo ali mu cifungo. Abantu ilingi line takwaleba ukushita iciputulwa ca ncende atemwa impanga mu nshita isha yafya nganshi. Baleshita incende ya mpanga ilyo paleba ukushininkisha ukuti bali nokulipila. Balefwaisha ukubomfya incende ilya mukuyafwilisha abene. Lelo Yeremia ali mu cifungo, kabili Yuda aletungululwa na Babele. Ali nokushitila nshi incende? Lesa amwebele Yeremia ukuti umufyala wakwe, Hanameli, ali nokwisa kabili nokumwipusha ukuti engashita incende yakwe mu Anatotei, Yeremia ewali umushi wakwe. Yeremia ali uwa cibili mulupwa pa balebelengwa ukushita incende iyi. Nga Lesa ayafwile shani Yeremia naba Yuda bambi? Bushe Yeremia alyumfwilile Lesa?

Yeremia asumine Lesa. Acetekele Lesa ukucita fyonse ifyo asosele ukuti ali no kucita. Ilyashi lya kwa Lesa lyakoseleshe Jeremia. Lesa alangile Yeremia ukuti ali ne cakucita nabo aba Yuda. Kasesema ashitile incende ku mufyala wakwe.

LESA APELE IFISHINKA FYE SUBILO

Imyaka yalipitile, Yeremia alifwile na bantu bakwe Lesa baikele mu Babele. Bakulile ne mishi, baibikile mumakwebo no kuba na bana ne ndupwa. Lelo tabalabile Yuda na Yerusalemu. Nabengi bafwaishe ukubwekela uko bafumine. Lesa asungile isubilo lyabo ukuba ilya mweo.

Babelenge babeshi 26 na 27. Bebeni amuti: "Aya mabeshi yabili ayasuma yaletweba ukuti Mupashi wa Mushilo alatwafwa ilyo tupepa. Nga atwafwa shani?" (E ulondolola bwino bwino ifyo tufwayo kusosa kuli shifwe.)

Ipusheni amuti: "Mupashi wa Mushilo e ani?" (E wacitatu muli batatu ababa muli Lesa.)

Lundenipo amuti: "Apo aba Lesa, aba na maka yakutwishiba, kabili aishiba na Lesa, e ulondolola ifyo tukabila kuli Lesa."

Umo abelenge babeshi 28 ukufika kuli 29. Bebeni ukutula: "Muli aya malembo, isubilo lyesu lilalondolola bwino bwino. Lesa abombe fisuma mu fintu fyonse pakuti alete ifisuma fine ku bana bakwe. Lyonse fye alitwishiba kabili alatutemwa. Ni finshi ifingatatalusha ku kutemwa kwa kwa Lesa?" (Abasambi bashininkisha nokulekelesha ukusosa ukutula, takwakabe kabili takwaba icikatatalusha ukufuma ku butemwe bwa kwa Lesa.)

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MWEO WESU

Lembeni aya mashiwi pa cipampa: Ilyo ubwafya bwisa umwina Kristu uwafikapo umwina Kristu uwaba nga kanya soseni amuti: isambililo lyesu ilelo lyaciba pa maafya na pesubilo. Lyatusambilisha fintu tufwile ukucita ilyo amaafya yapona. Tupwikishishe ifyo tulemele pa cipampa. Poseniko akashita pakuti abasambi benu balumbule inshila isho abena Kristu abafikapo babomfya pakucite cintu, kabili mutantike ifyo abena Kristu abapya nangu abali ngo tunya ba bomfya. Ifyo muli nokulemba kuti fyaba nge fi: Ilyo ubwafya bwisa, umwina Kristu uwafikapo:

Alalumbanya Lesa,

Alasubila,

Alatekanya,

Alapepa,

Alasangamo ubusuma,

Alabupokelela,

Alembe nyimbo.

Umwina Kristu uuli nga kanya:

IFYO ILI SAMBILILO LINGAFUNDWA

Ishiwi lya ntanshi

Ipusheni: “Bushe paliko umo muli ifwe uwatalile apitapo mukucula mu musango uuli onse?” Bebeni balondolole pa fyo baculile pa nshita imo. Kuti balanda pakulwala, pa mfwa ya mutemwikwa, pakonaika kwa cuma, pa bwafya bwa mulupwa pa kwakane mpanga, pakupya kwa ng’anda, nangu pa mwana umwanakashi nangu umwaume uwalubile, nangu pa maafya yambi.

Iyo onse uulefwayo kuti alandepo apwa, bebeni amuti: “Ifwe bonse tupita mu macushi. Ifintu ifibi mu myeo yesu fiyona kuli ifwe pa mulandu wa lubembu. Limbi teti cibe lubembu lwesu, lelo lubembu ulwaba pano isonde e lwingalengo kuti tulecula. Ileo twalabelenga ifyebo fyesubilo ifyo Paulo alembele. Mwisambililo, tuli nokusambilila ifyo tulingile ukucita ilyo amafya na macushi yatuponena.”

UKULONDOLOLA

Ebeni abasambi benu bamone mu bena Roma 8:18. Umo abelengeshe ba beshi 18 ukufika kuli 25. Soseni amuti: Paulo atile ukucula kuntu tulimo shino nshiku takwakalingane no lulumbi luntu tukapokelela. Ilingi line, ngatwacula tulailishanya kwati twaice. Tulallosha nokuilishanya, lelo Lesa afwayo kuti ifwe twibukishe ifyo inshiku shileisa shasunga pali ifwe. Ne filengwa fye fyonse ifili nge fimuti ne fyani filelolela nokusakamana inshiku shileisa shasunga pali ifwe. Ne filengwa fye fyonse ifili nge fimuti ne fyani filelolela nokusakamana inshita Kristu akabwela no lulumbi.

Ukutendeka 3:17-18 kutila ifibumbwa fyonse fyaliculile ilyo umuntu abembwike.” Babelenge aya mabeshi. Musose amuti: “Ukupwa kwa malanda kukesha bapo ilyo Kristu akabwela pano sonde. Ili, e subilo lyesu. Aba Roma 8:25 balatulondolwela fintu tulingile ukupita mu maafya ya mweo wesu. Kuti twapitamamo shani?” (Nokuteko mutima nokushipikisha)

Kabili soseni amuti: “Nga twacula ne mitima iya kushipikisha nokutekanya lyena tukaba nga bena Kristu abafikapo, te kuba ngo tunya ku fyakumupashi.”

ISUBILO LYA KWA YEREMIA LYA IBUKISHIWA

Belengeni Esra 1:1-4 kabili. Koreshe Imfumu ya ku Pesia yacimfische Babele. Lesa abomfesho Koresha, imfumu ya bena fyalo. Lesa asunkilisho umupashi wa Mfumu ya Persia. Koreshe apangile ifunde, no kulilemba, elyo nokulibila mu bufumu bwakwe bonse. “Ifi efyasosa Koreshe imfumu ya Persia: Lesa imfumu, Lesa wa ku mulu, napela kuli ine ama bufumu yonse aya pano isonde, kabili nanjeba ukumukulila ing’anda ku Yerusalemu, iyo iili muli Yuda. Onse uuli muli imwe pa bantu bakwe, Lesa wakwe abe nankwe, kabili nokumuleka anine aye ku Yerusalemu, uyo uuli muli Yuda, kabili nokukula libili ing’anda ya kwa Lesa, Lesa wakwa Israeli e Lesa uyo uuli mu Yerusalemu,” (Esra 1:1-3)

Koreshe atile uyo onse uushakaye lelo ali mu Yuda alingile ukupela ubupe bwa ndalama mukwafwilisha bambi. Aba Yuda abali mu Babele balingile ukuilipilila umutengo wa kwenda, ifyakulya, ifya kufwala kabili na fimbi ifilefwaikwa pa bulendo. Balingile kabili ukuupela icabupe ca mwi tempele.

Abantu babwekele ku Yudea ne nsansa. Tabasendele, utulubi nangu tulesa pamo nabo. Babwekelemo ku mwabo mukuya kula cipya itempele lya kwa Lesa wabo. Ba fwaishe ukupepa Lesa mu Yerusalemu. Lesa alibapalile pakukana posa isubilo lyabo.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Na imwe, bene muleikala mu nshita iyayafya. Abengi abantu tabali nesho ncito. Abengi balwele, bali beka kabili ne nsala. Mulesanga abantu mupepi na imwe bali pakukabila ukukalamba. Bushe fintu nshi mwingacita mukubafwilisha? Kuti mwaba abansansa na kucibusa. Peleni ubwafwilisho kuli onse uulekabila. Citeni ico mwingasanga mukwafwa bambi. Pali fyonse, langisheni ukuti isubilo lyenu lili muli Yesu Kristu. Bebeni Yesu ukuti nabo bengaba ne subilo.

KULI KAFUNDISHA

ICO NDEFWAYA ABASAMBI UKWISHIBA: Abasambi bafwile ukwishiba ukuti Lesa aba na maka kabili ali nokubafwilisha ukupita mu maafya yonse.

IFYAKUBOMFYA PAKUSAMBILISHA: Na kabili muli nokubomfya icishilwa ca nshita. Nga mwapwa isambililo lyenu muli uno mulungu, icishilwa cenu cikaba nge 'fi:

605 B.C. (Imyaka 19)

586 B.C.

Habakuki
ailishanya
kuli Lesa

Yeremia alemba
kalata kuli ba
nkole.
Daniele,
Hanania
Mishaeli
Asaria

587 B.C. Imyaka 55

538 B.C.

Yeremia
abikwa
mu cifungo

Bankole
babwelelamo
ku Yerusalemu

IFYO MWINGAFUNDA ILI SAMBILILO

Ishiwi lya ntanshi

Amalembo ya muli Yeremia 32:6-11 na Esra 1:1-4 mwisambililo lya lelo, bayakanya mu fipande fibili ku myaka iingi. Ifyo Yeremia alelandapo fyacitika mupepi ne nshita ilyo umushi wa Yerusalemu wasanshilwe nokuwa mu maboko yafita, mu mwaka 587 B.C. (Ibukisheni: B.C. e kutila ilyo Yesu ali talafyalwa pano isonde.) Panuma ya myaka amakumi yasano na isano (55). Ico fye aya malembo yapatulwa mu fipande fibili ku myaka 55 e cikankala muli ili sambililo ukulinga mu fyo

Babeshi 26 ukufika kuli beshi 27 e mabeshi ayashaiwamina nganshi ayo Paulo alembele. Mu macushi ayo ifwe bonse tulimo ayo tufwile twapitamo, tuleibukisha ukuti twaba na Mupashi wa Mushilo uutwafwilisha. Nga tatwishibe ifyakupepa, kuti twalomba Umupashi wa Mushilo ukutusambilisha ifyakupepa. Alishiba ifyo ukutontonkanya kwa kwa Lesa kwaba kabili kuti atupapatilako kuli Lesa mukulu wine. Lesa na o alishiba ifyaba ukutontonkanya kwa kwa Mupashi wa Mushilo, kabili akomfya kwipepo lya kwa mupashi wa Mushilo, Utupapatilako. Mupashi wa Mushilo e Mupashi wa kwa Lesa umwine, e wa butatu muli abo ababa batatu muli Lesa umo.

Abena Roma 8:28-39 e mabeshi ayasuma nganshi umwaba umutwe wa fyo uwacetekela Kristu asubila.

Beshi 28 ileti Lesa acite fisuma muli fyonse pali ifwe. Tapali ificitika ifyo Lesa ashibomfya mukutucitile fisuma.

Beshi 29 ileumfwika kwati ileti Lesa alasala abantu bamo ukuba abakwe ilyo bambi nabo abaleka fye. Ici te cishinka. Ukuisalile fyakucita kwaba ku muntu, te kuli Lesa, kabili Lesa tapoka aya maka ku muntu. Muli ifi fyebo, Paulo aletweba ifyo Lesa atwishiba bwino bwino kabili ifyo atuteyanishisha bwino bwino ifyo afwayo kutucitila. Aletwalilila ukulondolola ifi fine muli beshi 30. Alelanda pa fyo abo abesa kuli shikulu balingile ukwisa 'sanguka ngo Mwana wakwe (Yesu.) Bali nokuba nga bamunyanane ku Mwana wa kwa Lesa, nokwakana nankwe ululumbi.

Beshi 31 ukufika kuli 39 tuleumfwa ukuti, tapaba icingatucimfya nga cakuti tuli ku lubali lwa kwa Lesa. Paulo aleibukisha Abrahamu ilyo atile muli beshi 32, Lesa alefwaya ukutupeelo Mwana wakwe uwafyalwa eka (ifyo Abrahamu acitile.) Takwaba fye ne lyo cimo icingatutalusha ku kutemwa kwa kwa Lesa pano isonde. Lesa alitutemwa mu mafya na mu mutende, mu lubembu lonse, na mukulwala konse, kabili na mukweshiwa uko tupitamo. Tapaba icingatufumya ku butemwe bwa kwa Lesa.

KULI KAFUNDISHA

IFYO NDEFWAYA ABASAMBI BESHIBE: Ndefwaya abasambi beshibe ifyo balingile ukupokelela amaafya mu myeo yabo pantu ishi e nshita shintu Lesa e ngakoseshamo icitetekelo cabo.

IFYAKUBOMFYA PA KUSAMBILISHA: Icipampa na koko wa kulembelako

IFYO MWINGAFUNDA ILI SAMBILILO:

Ishiwi Iya ntanshi

Aba Roma 8:18 ukufika kuli 25 balanda pa nshita iili nokwisa ilyo ulubembu ulwaba naifwe inshita ne nshita lukacepelwa maka. Ukucula kwa shino nshiku kwaisa ku maka ya lubembu, kabili ne fintu fyonse e mo fipita.

Ukutendeka 3:17-18 kuleti, "...pantu...walyako na kumuti uo nakubindile, nati, wilalyako: Watipwo mushili pa mulandu obe, ...ukalakumesesha ne myunga na ficilasa."

Ilyo muntu abembwike no kulufya umutende ali na o, ifintu fyonse fyaliwile. Aya mabeshi yaletweba ukuti isonde lyonse lilelosha pa mulandu wa lubembu lwa pano isonde. Caba ngo mwanakashi uuli mukupapo mwana nokukalipwa kwa ku mubili. Lelo muli aya malembo mwaba ubulayo ubwa maka. Mu nshiku sha ku ntanshi ilyo Kristu akabwela mu bukata no lulumbi lwakwe, isonde fye lyonse likesa lubulwa ukufuma ku kucula kuntu tupitamo pali ino nshita.

Beshi 22 aleti ni fwe twaba ne fisabo fya ntanshi ifya ku Mupashi. Ifi fisabo fya peelwe ku basambi pa Pentekoste, kabili cila muntu alafipokelela ilyo fye asumina muli Kristu Yesu nga Shikulu kabili ngo Mulubushi wakwe.

Muli ba beshi 24 na 25 tuleumfwa ukutila nga twashipikisha nokutekanya, isubilo Iya kutila Kristu cine cine akabwela mu maka no lulumbi. Ili, e subilo Iya cine.

Yeremia alembele, pantu isubilo ne citetekelo e mo fyalumbulwa nokulangwa. Mu fyo Esra alembele, isubulo ne citetekelo fyaishibwe fye.

Muli Yeremia 32:6-11 e mo tubelenga ukuti Yeremia ali mu cifungo. Abena Babele baishile shingauka musumba wa Yerusalemu. Yeremia nao apokelele icebo ukufuma kuli Lesa. Ici cebo catile impanga ya kwikalamo iyali ya lupwa lwa kwa Yeremia yali mupepi nokushitwa.

Amafunde ya pakushita nangu ukushitise mpanga, nokuisunga fye kuba Yuda yaba mu bena Lebi. Mu nshita sha mutende, ulupwa lwalesunge mpanga pa nshita iitali. Baleishitisha fye nga paponna cimo. Lyena, bali nokwita onse uwa mulupwa lwabo nangu ekala ukutali ukuti ese asangweko ilyo balepingula umutengo wa ii mapanga. Ifi, e fyo aya amabeshi yalelandapo.

Alamu, yama kwa Yeremia ali mubwafya ku mulandu wafita ifyaingile mu Yerusalemu nokushinguluko musumba fye onse. Imitengo ya mpanga yabwelele panshi. Takwali uwalefwayo kushite mpanga iyo abena fyalo bali nokwikalamo bwangu bwangu. Lelo abengi balefwaisho kushitise mpanga shabo. Pakwibukisha ifunde Iya bena Lebi, shalamu atumine nkombe kuli Yeremia ukumulomba ukuti akese shita Iya mpanga nga cakuti alefwayo kuba ya lupwa lwakwe. Yeremia ashitile Iya mpanga nangu yali iishalebomfiwa mu cintu ne Iyo cimo. Nomba, ici cintu cali no bucindami sana sana ilyo cacitilwe. Yeremia aleeba aba pano isonde ukutila, ubushiku bumo ici calo cili nokubwela ku ba Yuda. Lesa ali nokwafwa aba Yuda ukupitila mukupeela amaka kufita fimbi ifyali nokucimfya abena Babele. Yeremia talesakamana nangu ici cali nokucitwa ninshi alifwa kale.

Esra 1:1 ukufika ku 4, alembelwe ni nshi Yeremia alifwa. Imfumu ya ku Persia Koresha yaishile cimfya abena Babele. "Nomba, mu mwaka wa kubalilapo uwa mfumu Koresha." Tacilolele mukutila mwaka wa ntanshi mu bufumu bwa kwa Koresha mu Persia, cilolele mu mwaka wa ntanshi mu bufumu bwakwe mu calo Babele.

Lesa atumine umutima wa iyi ine imfumu ya benafyalo. Kabili ici e ciletulanga ifyo amaka ya kwa Lesa yaba na ku benafyalo bene. "Icebo ca kwa Yehoba ica kukanwa ka kwa Yeremia

cifishiwe” e kutila Lesa ali nokufishilisho cebo ca kwa kasesema Yeria ukuti aba Yuda bali nokubwelelamo ku Yerusalemu ukufuma muli bunkole mu Babele.

Ba beshi 2 ukufika kuli 4 balelanda ukuti Koresha wine e wacitile funde lyakuleka abaYuda baye ku mwabo ku Yerusalemu. Twamona ukuti Lesa acitile ico alaile abantu bakwe.

IFYO ILI SAMBILILO LINGAFUNDWA

Ishwi lya ntanshi

Ipusheni amuti: “Mwalitala amulufye subilo lyenu pa cintu fye icili conse?” Abasambi muleke balanshanye pali uyu mulandu. Balondolole ifyo bapitilemo pakuti isubilo lyabo liye. Na limo, bali nokumilondolwele nshita bapene balufye isubilo lyabo, lelo balitwalifile. Ibukisheni ukuti mulesambilisha abakalamba. E ico, limbi kuti baleta ifipya mulyashi. Umulimo wenu kumona ukuti tamutalwike ku cishinka ca kulufya nangu ukusunge subilo. subilo.

Bebeni amuti: “Bonse tupita mu maafya sana mu myeo yesu. Tulaba na malwele nangu imfwa ya mutemwikwa wesu. Kuti twalufye ncito nangu ubumi bwesu kuti bwalubana. Mu nshita sha musango yu, calyanguka sana sana ukulufye subilo lyesu. Caba icaanguka nga nshi ukulaba ukuti Lesa akatwafwa nokuba ne ‘fwe mpaka fye tukapite mu macushi yatuponena. Isambililo lyesu ilelo lili pa nshita iyabipisha sana sana ku ba Yuda mu Yerusalemu ilyo Yeria akene ukuposa isubilo akwete muli Lesa.”

UKULONDOLOLA

Sonteni ku cishilwa ca nshita ico muli naco mu cikulwa mulongene. Soseni amuti: “Ifyo tulesambililapo ilelo fyacitike mu myaka 55, mufipande fibili. Ica ntanshi cacitike ilyo fye Yerusalemu ali mupepi nokuwa ku bena Babele. Icakonkapo cacitike ilyo Koresha acimfise abena Babele nokulubula aba Yuda abali muli bunkole. Tuli nokulunda pa cishilwa, umwaka wa kulekelesha, ne fyacitike.” Lembeni umwaka 538 B.C. pa cishilwa na ‘ya amashiwi ya kutila: “Bankole babwelelamo ku Yerusalemu.” Twalilileni: “Ica ntanshi cacitike ilyo fye

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Bushe inshita ne fintu ifyayafya filesa kuli imwe? Ukutemwa kwa kwa Lesa kuli no kumwafwa panshita na mufintu ifya yafya ukuti mwingaba abena Kristu abasuma. Nganamucetekela Lesa, ali nokuleta icisuma ukufuma mucabipa.

Kuti twaba nokucingililwa ilyo twaishiba Yesu. Bushe mwali mucetekela Yesu? Tampeni ukumucetekela nomba. Mwipusheni Yesu ukwisa mu mutima wenu. Ilyo mulemwipusha ukumupususha nokumyelela imembu shenu, ali nokumipela ukucingilila. Lesa takafilwe ilyo fye mwamucetekela.

Bushe mwalishiba ifyo abana bacita? Ilyo umwana alefwaya icintu, alamwentula nokulangisha insansa. Alabalilapo nokwilishanya ilyo ico alefwaya tacimwene mu kwangufyanya. E lyo atampa nokulila, ukwabula ifilamba. E lyo nomba alila na maka nokuponye ifilamba, kabili nokupantaula ifibaka pali ifi fyonse nga tafimwafwile ukusenda ico alefwaya, alatampa ukulauma abafyashi bakwe.

Na bena Kristu abengi, ici ecikope ca kukula kwabo ku mupashi, nangu ukubulilwa kwa fintu ifi. Balapepa. No kulolela. No kwasuko ku mapepo yabo nakalya. Balatampa nokula ilishanya. Balatampa nokula lwisha. Balafwaisha nokukanda Lesa. Balaleka nokuya ku calici. Balapitilila mukulwisha. Iyi micitile kubena Kristu abacita ifi cilanga apabuta ukuti bali bana ku mupashi. Lesa alefwaya abena Kristu ukukula ku Mupashi. Ali nokutwafwa ukukula nga bena Kristu. Tulingile ukucetekela Lesa fye eka.

Lesa ali na mapange yesu ilyo talalenga isonde lyonse. (Moneni beshi 29-31). Lesa ali tutemwisha icakuti alitupangila ne nshila. Teti twishibe mulandu nshi Lesa atutemenwe fi. Lelo kuti twaishiba ukutemwa kwakwe. Nga twamucetekela Lesa, na o ali nokutwafwa. "Lesa ngali wesu, nani ali nokupikishanya na ifwe?" (Beshi 31) Lesa nga wesu, lyena tuli no mutende. Tuli no bwafwilisho ne subilo.

UMUTENDE WA BUPUSUSHO

Ukutemwa kwa kwa Lesa kwa kosesha ukucila ifintu fyonse muno calo. Lesa ali wesu, eico tapali icingatonaula. Nelyo tucule nokufwa, tatucimfiwe. Satana teti atucimfye. Lesa alitupela umwana wakwe uwafyalwa eka, Yesu Kristu mukuba icilubula ca pa lubembu lwesu.

ICISHININKISHO CA KUCIMFYA

Abena Kristu bali nokucimfya mukutemwa kwa kwa Kristu. Paulo alembele ukuti muli ifi fyonse tuli aba cimfya muli uyo uwatutemwisha. (beshi 37) Bushe conse cili nokutufumya kukutemwa, kwa kwa Lesa? Nga Paulo alandile shani mu mabeshi ya 37-39? Lesa alumbaniwe. tapali ici nga tulekanya kuli Lesa! Abena Kristu bonse balisungwa mukutemwa kwa kwa Lesa. Tapali icikatupokolola kukutemwa kwa kwa Lesa.

Habakuki apwile ukuilishanya kuli shikulu." Sonteni kuli ifi fintu pa cishilwa ca nshita.

Ebeni abasambi benu bamone Yeremia 32:6-11, kabili umo abelenge. Bomfyeni ifyo mwasambilile ku ng'anda pa lwe funde lya mpanga ilyalembwa mu bena Lebi, na pa fyo ulupwa lwali nokusunga. Soseni ukutila: "Shalumu alefwayo kusunge mpanga mu lupwa lwakwe. Tufwile twaibukisha ukutila pali ilya nshita, umushi wa Yerusalemu wali mu maboko yafita fya bena Babele. Ifita fine ifi e fyashingawike umusumba wa Yerusalemu. Takwali uwakwingila no kufuma mu Yerusalemu. Cali fye palalala ukuti uyu musumba wali nokuwa kufita fya bena Babele. Mu nshita ya musango 'yu, impanga taibomba ne lyo kamo kabili taicindikwa ku bantu. Limbi kuti wabomfye ndalama ukuti ufyuke ukufuma pa lupwa lobe, nangu ukushitamo ifintu fye fimbi. Ku lubali lumbi, impanga ilili nokuba nabekashi abapya taiba iya mutengo. Shalumu amwene ukuti cawamishapo ukuba no lupiya ukucila ukusunge mpanga. Pakuyamba, aebele Yeremia ukuti aishite pantu ali mu lupwa lwakwe."

Twalilileni ukusosa amuti: "Na limo kuti mwatontonkanya ukutila Yeremia ali cipuba kabili uushaishibe ifyo ubunonshi bwisa ilyo ashitile ilya mpanga. Cinshi icingalengo muntu ukushite mpanga iyali nokuba mu makã ya fita fya bena fyalo? Lelo Yeremia tali icipuba. Ali umuntu wa kwa Lesa uwacindama. Acetekele ukuti Lesa ali nokubabwesha impanga ine iyo no musumba ku nshiku shaleisa. Nangu ali mu cifungo, akene ukuti apose isubilo lyakwe. Yeremia ashitile ilya mpanga."

Lundenipo amuti: "Nomba tuli nokumona ifyo Lesa acita." Abasambi babwekele kuli Esra 1:1-4, na kabili umo abelenge aya malembo.

Soseni amuti: "Lesa apeele umusumba wa Yerusalemu cipya cipya kuba Yuda. Isubilo lya kwa Yeremia lya lifikilishiwe nangu aba Yuda babwelelemo ku Yerusalemu ninshi Yeremia afwile kale. Lesa ali wacitetekelo ku bantu bakwe, Yeremia talufishe isubilo lyakwe, no butetekelo ali nabo bwapokelele icilambu kuli Lesa."

Twalilileni amuti: “Nomba natushimike ifyo twasambilila mu mulungu wapita, ne milungu twabalilepo. Ni ne nalabalilapo. Nga napwa ukulanda, na lalumbule shina lya umo pali imwe atwalilile ukufuma apo nalapelela. Nga wapwa, nobe ulumbulepo umubiyo umo uwakuti atwalilile mpaka fye bonse tulandepo fimo.”

Tendekeni muli iyi nshila: “Habakuki ali umuntu uwasakamene pa musumba wakwe. Uyu musumba waletakwa na bakateka ababembu nga nshi. E calengele ukuti Habakuki asunguke pakumona uko ifi fyaletwalilila ukwabulo kuti Lesa acitapo cimo.” Nomba lekeni, umusambi umo atwalilile.

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MWEU WESU

Soseni amuti: “Muli ifi ifyacitike kuba Yuda, twamona ifyo Lesa alambwile citetekelo ne subilo. Tufwile ukulaibukisha ifilangililo fyabo ilyo ne fwe bene tupita mu matunko na mu bwafya. Icilangililo cabo cisuma kuli ifwe ukukonka.” Lekelesheni isambililo lyenu ne pepo.

ISUBILO LISUMA

Belengeni abena Roma 8:22-39. Isonde lyesu liswilemo ne fibi. Abantu balecula nokulafwa. Bali ne nsala noku cululuka ne nsala. Inkondo isenda abantu ukubafumya pa ndupwa shabo. Ifilengwa na Lesa fyonse fyaba nesubilo lya calo cisuma. Teba bembu beka bali na mafya. Abena Kristu nabo bene bali na mafya. Ici tetekelo cabo ciba icakosa ilyo ifilebaponena fili ifisuma. Ici tetekelo limbi cilawa ilyo ifibi fibaponena.

Na twishiba abena Kristu bali na mafya nabobene. Lelo Umupashi wa kwa Lesa ulatwisusha imitima yesu, mukutwibusha ukutemwa kwa kwa Lesa. Twalishiba ukuti Lesa ali nokutwafwa.

Abena Kristu bali nokucita shani ilyo amafya ya baponena? Belengeni abena Roma 8:24-25 kabili muli Baibele yenu. Umwina Kristu alingile ukuba ne subilo. Ilyo isubilo lyesu lili muli Lesa, ninshi tuli no mutende. Tuli nokucingililwa. Tuli no kutetekela Lesa pantu ali tutemwa. Lesa tapilibuka.

UKWAFWILISHIWA NO MUTENDE UWAKOSA

Muma beshi ya 26-27 tuleebwa ukuti Umupashi wa Mushilo ulatwafwilisha. Bushe muli abakosa? Bushe tuli nokulolela? Bushe kuti twapepa munshila iyalungama? Iyo! Lelo Lesa alitutemwa, kabili atupela Mupashi wa Mushilo mukutwafwilisha. Lesa alishiba ifyo tumfwa. Atuma Mupashi wa Mushilo ukwikala muli ifwe ukututungulula mu myeo yesu iya bwina Kristu. Umupashi wakwe uli nokutweba ifyo twingapepa. Nangu tatwaishiba ukupepa, Umupashi wa mushilo uli nokutupepelako ilyo twawipusha ukucita ici.

Nga beshi 28 isosa shani pa fintu fyonse ukuba ifisuma? Litufunda Lesa ukuti abomfya ifintu fyonse ukutwafwa ilyo tulefwaya ukufwaya kwakwe mu mitima yesu. Lesa abomfya ificitika kuli ifwe ukutwafwa ukukula mu mweo wa bwina Kristu. Amafya nao yalalenga ifwe ukukula ku mupashi.

Paulo alembele mu nshila iyakosa, amashiwi ayaumfwika. Kuti twamona ukuti Lesa alefwaya ifwe ukukula. Tatuli abapwililika, lelo Lesa alefwaya ukuti tube abena Kristu abakosa. Alefwaya tube abapalama na Yesu. Lesa ali nokutwafwa ukuti twingakula, nangu tuli no kwikala nga bana muli Kristu.

UKUBA NO MUTENDE MUKUTEMWA KWA KWA LESA

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Lesa kuti abomfya inshita ishayafya mukunjasha nokunkosha mu citetekelo candi.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO: Abena Roma 8:18-39

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *“Awe twaishibo kuti abatemwa Lesa, abaitwo umwabela ukupanga kwakwe, ifintu fyonse fibombelako capamo ku kuletako ubusuma.”* Abena Roma 8:28

Pa myaka iingi iyapita, kwaponene icimwela pacimana icabipisha. Ubwato bwaibile mu menshi, na bantu bonse balinwene. Umuntu umo, Horatio G. Spafford, alufishe abana bakwe bonse muli ubu busanso ubushaibipila. Mu nshita Spafford alelosha, alembele ulwimbo. Ulwimbo lulanda pa fyo umwina Kristu alingile ukumfwa ilyo ali pa nshita iya bulanda nganshi.

Ulwimbo lwitwa, “Mutende kuli ine” Limbi mwalishiba ulu lwimbo ulutila ilyo umuntende uleya na ine. Nangu amabimbi yamuli bemba yonse ya nshi nguluka, kuti twashintilila fye pa cimana ca mutende ukutusunga abashipa. Twingasosa ukuti fyonse fili fye bwino na ifwe mu nshita shonse. Spafford aleeba abena Kristu ukuti Lesa ali nokusunga abo abali bakwe, te mulandu ne fya baponene. Ukucingilila kwa kutemwa kwa kwa Lesa cabupe ico ifi fumamo teti tufibelenge.

Abena Roma 8:18-39 lyonse itwa ukuti “Ubucingo bwape ubwa mu Kristu” muli iyi capita. Ilyo mulebelenga amalembo ilelo, lolekesheni pa malayo yakwa Lesa pali fyonse ifyo mwacetekela. Na ya malayo yapela uwasumina onse ubucingo bwa nshita shonse. Bushe muli ne citetekelo ca uyu musango muli Lesa?

IFYO UKUWIKISHIWA UKUTI TUBWELE KULI LESA KWACINDAMISHA KULI IFWE

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ndi nokusambilila ukupitila mukubelenga ili sambililo ukuti Lesa alancita uwa mulandu pa lubembu lwandi.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO: Abena Roma 1:16-2:11

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Abena Roma 1:28-32; 2:1-11

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *“...Bonse na babembuka kabili bapelebela pa bukata bwakwa Lesa.”* Abena Roma 3:23

Bushe ubupususho mu cine bupilibula cinshi? limbi mwalipushiwa neli ilipusho inshita ishingwi. Pamo ngo mwina Kristu, caba cikankala ukwishiba ici mu nshila iya yanguka ukuti mwingalondolola bwino. Aya masambililo yalekonkapo yali nokumyafwa, ngo mwina Kristu, ukwishiba mu cine ukupususho bupilibulo cinshi. Aya masambililo yali nokumyafwa ukwishiba ifyo umuntu uwapusushiwa alingile ukulaikala.

Bonse pali ifwe twalikalipa kuli umo ku nshiku shakunuma. Twalilekele ukulanda kuli bena. Twalekele ukuba nabo bucibusa. Tulingile twawikishanya kuli bena. Ilyo twingalanda kuli bena no kwamba cipya ukulaumfwana, ninshi tuli fibusa kabili. Twaiwikishanya.

Ukuwikishanya cilepilibula ukwelela abaletubifisha nangu ukulomba ubwelelo ilyo twabifya kuli bambi. Tulelenshanya, elyo tuli nokuba ifibusa kabili. Ukuwikishanya nakusenda ulubali.

Paulo aebele abena Kristu ba ku Roma pakuwikishanya. Abebele ukuti abantu balingile ukuwikishanya ukubwela kuli Lesa. Nababembukila Lesa, kabili balingile ukucita fyonse ukuba ifisuma pa bene na kuli Lesa.

Bushe abantu babembuka shani kuli Lesa? Kabili kuti baba shani bacibusa na Lesa? Mulandu nshi abantu balefwaikilwa

bucibusa na Lesa? Paulo ayaswike amepusho aya yonse ilyo alembele abena Kristu ba ku Roma ilyo bali mu Korinti, mu Gilisi. Alyumfwile amafya yabo aya pa citetekelo na mepusho ya pa bupususho. Pantu ena tali nokuya umwine, abalembele kalata ukuti bengabelengela abena cilonganino bonse.

Paulo abebele imbila nsuma yakwa Yesu. Kabili ifyo imbila (ilyashi lisuma ilyakwa Yesu) lisosa ifyo umuntu engaba bwino na Lesa.

UMUNTU UKUBEMBUKILA LESA

Belengeni abena Roma 1:28-32; 2:1-11. Abena Roma 1:1-27, emo tulemona ifyo umuntu enda ukufuma kuli Lesa. Beshi lya 28 liletulanga ifya citile kuli wene pali iyo nshita. Umuntu abembuka ilyo acita ifibi.

Ulubembu cinshi? Ulubembu kukana fikilisha ukupekanya kwakwa Lesa ukwa pa myeo yesu. Ulubembu lupilibula ukucila pakucita icibi. Kulaba Lesa. Paulo alelanda mu beshi 28 ukuti abantu ababi balaba Lesa no kulatontokanya amatontokanyo ayabipa. Baleka ukutontokanya pali Lesa. Ulubembu lutungulula abantu mukucita imicitile nge nama mu nshila ishatumpa. Bekala mu fyabipa kabili batemwa ifintu ifibi ne micitile yabipa.

Umuntu ilyo afumine kuli Lesa elyo abembukile, tali kabili cibusa wakwa Lesa. Lesa alekele umuntu ukucita ico atemenwe. Ilyo umuntu afumine kuli Lesa kabili atampile ukulacita ifyo atemenwe, alekele ukutemwa Lesa.

Mu ma beshi ya 29-31, Paulo alumbula ulubembu lumo, lelo talembele lonse. Umuntu acili alembukila Lesa mu nshila ishi afuma kuli Lesa.

Bukatubi cili cimo pa filumbwilwe. Bukatubi cilepilibula ukuti lyonse ukupokolola ukukwata ifingi. Tapaba nangu umo uwatemwa abantu bakatubi. Cilapatulanya ifwe ukufuma kuli bambi. Aba bantu babukaitemwe balenga Lesa ukukana ba ne nsansa. Pali ifilangililo na fimbi pa ulubembu ifyo ifilekanya abantu ku fibusa fyabo kabili ku ndupwa shabo. Fimbi ifilangililo ni bucintomfwa kubafyashi, ulunkumbwa nokukana fwaya bambi abantu ukuba ne fisuma.

ukutulanga ulubembu lonse ulo twingakwata mu mutima pakuti tuyebelele kuli wene.”

Lombeni abasambi benu bakontamike mitwe yabo mwipepo pa kashita akanono, mu mutalalila, e lyo mulekeleshe ne pepo lya kulomba Lesa ukuti amwelele ukufuma ku membu shenu.

Nomba katubelenge abena Roma 7:14,8:2. Ipusheni amuti: Bushe Paulo ali umuntu wa musango shani?" Landeni pali uyu mulandu. Balondolweleni ukutula Paulo ali fye nga ifwe bene. Alefwayo kucite fyabulungami, lelo alefilwa.

Ipusheni amuti: "Cinshi ico Paulo afililwe ukucite fyabulungami?" Mulandepo. Bafweniko ukufwaya ubwasuko mu mabeshi, ukutula ulubembu e lwalengele ukuti acite ifibi.

Kabili bepusheni: "Ilyo tuba abena Kristu bushe tulaleko kucito lubembu?" Mulandepo. Ibukisheni isambililo lya mulungu wapwile pa lwa bena Kristu bamo abafwayo kufulunganye mipepele ya banabo, kabili abatontokanya ukutula bena baba ababulo lubembu. Londolweleni abasambi benu ukutula, umweo wa muntu waisulamo fye no kulwishanya pakwesho kucite fintu fya bulungami.

Ipusheni: "N'ani uutwafwilishako ukucite fisuma?" (Ni Mupashi wa Mushilo)

Ipusheni nakabili: "Lisubilo nshi ilyo twakwata?" (Kristu Yesu).

Lundenipo amuti: "Bushe Kristu Yesu kuti atwafwa shani?" Balande pali ici pakashita kanono, e lyo mubebe amuti tulingile twacetekela muli shikulu Yesu.

IFYO IFI FIPILIBULA MU MWEU WESU

Ipusheni amuti: "Bushe aya mabeshi yalamisansamusha nokumikosha?" Balandepo.

Bebeni amuti: "Ine filankoseleshako pantu yalanjeba ukuti ndecite fya bulungami, nombu ndafilwa. Naba ngo muntu twaumfwa u o balumbwile mwisambililo. Nomba twibukishe ukuti tatufwile ukulabembuka pantu fye tulabelelwo luse lyonse. Tuleibukishe fyo twasambilile umulungu wapwile ukuti tulundepo imilimo ya cikuku. Ifwe, pamo pene na Paulo twalishiba inshila ya bulungami kabili iya mushilo fintu yaba e nshila tufwile twakonka. Cila bushiku tulombe Mupashi wa Mushilo ukuti aletutungulula. Ilyo lyonse ilyo twaba na maka, tufwile twacimfya ifya lubembu.

Bebeni amuti: "Nomba ndefwaya kuti tupepe. Ilyo tatulati tupepe, ndefwaya tutontokanye pa lubembu ulu twakwata mu mitima na mu myeo yesu. Kabili ndefwaya tulombe Lesa

ABALWANI BAKWA LESA

Belengeni beshi 32 na kabili. Paulo atile umuntu alabipisha icakuti camuwamina nokufwa. Umuntu alingile ukufwa pa mulandu wa mafunde. Amafunde yasuminisha umuntu umubembu ukufwa. Ababembu balilishiba ilifunde, lelo nangu cibefi balabembuka. Balaba abalwani bakwa Lesa.

Abantu babipa balesha ukupanga bambi abantu ukuba abalwani bakwa Lesa. Pamo ngo mubembu palaba ukusekelamo ukumona abantu bambi balecita ulubembu. Abantu ababifi tabasakamana palubembu. Balishiba ukukanda kwa kwa Lesa, lelo balapitilila ukulabembuka.

IFILAMBU FYA KWA LESA

Lesu teti apokelele ulubembu. Belengeni abena Roma 2:1-3 nakabili. Paulo aebelele abana Kristu ba ku Roma ukuba abacanjela pakupingula abana nabo. Lesu teti apokelele abantu ababifi. Alipata ulubembu lwabo. Lesu takasuminishe ulubembu kuli abo atemwa. Umuntu alingile ukuba umuntungwa ukufuma ku lubembu ukuti pengaba bucibusa na Lesu.

Ulubembu litalusha umuntu kuli Lesu. Ababembu ba pata Lesu. Lesu atemwa ababembu nangu apata ulubembu. Beshi 4-5 yalanga Lesu ukuti wa luse nelyo umuntu mubembu. Lesu alesha ukulangisha umuntu ulubembu lwakwe. Lesu alafwaisha ukuba cibusa no muntu.

Lesu alambula umuntu ukulingana nefyo acita. Ngo muntu abembuka alakandwa. Ngo muntu asumina muli Yesu, alaba cibusa wakwa Lesu. Ukulaya kwakwa Lesu pa muntu kwa mweo upya muli Yesu Kristu. Belengeni abena Roma 1:16. Ili beshi lilanda ifyo twingaba bucibusa na Lesu.

Ilyo twaba ne citetekelo muli Yesu, tulaba bucibusa na Lesu. Ilyo umuntu abembuka nokupata Lesu, alacula. Ulubembu luleta ukupanikwa kwa luko. Belengeni abena Roma 6:23 muli Baibele yenu. Ili beshi litila icilambu ca lubembu ni mfwa.

Abantu ababipa abacito lubembu bali nokucula. Bali nokucula ku lubembu lwabo abene beka. Tabakabe bucibusa na Lesu.

BUCIBUSA NA LESA

Lesa alefwaya onse ukuba ni cibusa wakwe. Lesa apele ukulaya kwakwe kuli onse. Abantu bonse kuti bacetekela Yesu. Amabeshi ya 10-11 yatweba uyo uulenga Lesa ukuba ne nsansa. Abo aba mubombela balamulenga ukuba uwansansa.

Lesa ali nokupela umutende kuli onse uusumina muli Yesu nokumupokelela. Beshi 10 ilepilibula ukuti Lesa alapala abo aba mumfwila. Tumfwila Lesa pakubalilapo ilyo tucetekela Yesu Kristu nge Mfumu no Mupusushi. Ilyo tucetekela Yesu, tuba bucibusa na Lesa. Tulawikishanya na Lesa. Elyo tuli nokwishiba ukutemwa kwakwe pali ifwe.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Lesa alefwaya ine ukuba cibusa wakwe. Ifibusa fyakwa Lesa tafilingile ukutwalilila ukubembuka. Balingile ukweshia ukuleka ukubembuka. Bushe niwe cibusa wakwa Lesa? Ngoli niwe, bushe uli nokwafwilishako bambi nabo ukuba bacibusa bakwa Lesa?

mupashi ilyo tukasha umunofu pa nshita ya kushe sonde pakufwa. Kuti twasango buntungwa ukufuma ku maka ya lubembu. Ifi fyonse ficitika ilyo twaba abafwaya ubutungulushi bwa kwa Mupashi wa Mushilo, cila bushiku.

IFYAKUSAMBILISHA ILI SAMBILILO

Ishiwi lya ntanshi

Soseni amuti: “Ndefwaya mwebe ifyacitike. Kwaliko umuntu umo uwaleikala mu mushi umo, uunono. Uyu muntu ali umwina Kristu. Atemenwe ukuya ku ng’anda ya mapepo nokumfwa uko icebo ca kwa Lesa caleshimikwa. Kabili aletemwo kwimbe nyimbo isho abena Kristu babiye baleimba. Alebelenga na Baibele yakwe kabili atemenwe ukupepa.

“Ali nakalituuka akanono mu mushi aleikala. Alefolo na malipilo ayengi pakuti alesunga bwino aba pa ng’anda yakwe. Ituuka lyakwe lyali pakati ka musumba. E co aleishibile fintu ifyalecitika mu musumba wine ulya. Uyu muntu atemwishishe ukushimikila bantu ifyalecitika. Limo limo, alelundako ifyabufi kufyo alebalondolwela. E calenga, abantu baleumfwa bwino ifyo alebashimikila. Nangu alelundako fye utunono, alishibe ukuti alebepo bufi. Awe, ifi fintu fyalemusakamiko mutima. Nomba, alifililwe ukuti aleke. Alishibe ukuti ukulondolwela abantu ifyabufi e calengele ukuti eshibikwe sana sana mu musumba wine untu aleikalamo. Uyu muntu alingile ukwinikwe shina lya bu Paulo, pantu na Paulo wine ali no bwafya bwa musango ‘yu. Atemenwe amafunde, lelo taleitalusha ukufuma ku kucito lubembu.”

UKULONDOLOLA

Ebeni abasambi benu babelenge mu bena Roma 7:14. Soseni amuti: “Mu mabeshi yesu ilelo, tuli nokusambilila pa mutima wa kwa Paulo. Tuli nokumona fintu ifwe umo na umo twaba nga Paulo.”

Ibukisheni ifyo aya masihiwi yane yapilibula, ayo mwasambililepo mu mulungu wapita: Icikuku, Amafunde, Ulubembu no bulungami. Soseni amuti: “Isambililo lyesu ilelo lilelanda pali ulya mulungu wapwile. Paulo aliilandile ukuti alefwayo kucite filungeme, lelo alecite fibi.”

Pakuti tutwalilile mu nshila ya bulungami, tufwile twabika amano nemitima yesu pali Mupashi wa Mushilo. Wene e ukatutungulula mu nshila sha bulungami ishabulamo ulubembu. Nga tuli fye pa lwesu fweka, “tatucite fisuma ifyo tufwaya, lelo tucite fibi ifyo tushifwaya ukuti tucite” (beshi 19). Natumone aya mabeshi bwino bwino, nokweshwa ukumfwa umo yalolele. Beshi 14 itweba ukutula amafunde yaba aya ku mupashi, ici cilepilubula ukuti ni Lesa e utupeela. Paulo alingenye amafunde ayasuma, ayalungami kabili aya mushilo ku mweo wakwe uwa buntunse no lubembu.

Muli beshi 15 e mo Paulo alelondolola ifyo “ukushitishiwa ku lubembu” cipilibula muli beshi 14 ilyo atile ali muli bunkole ku lubembu.

Muli babeshi 16 ukufika kuli 20 e mo Paulo alelondolola pa bulwi alepitamo ilyo atile alesuminisha ifyo amafunde yalelandapo. Atile, alefwaya ukuyanakila pantu ni Lesa e wayapeela ku bantunse. Nomba alemoneka ngo walesosa ukuti tali na maka ya kuilesha ukufuma ku kucite fintu ifilungeme. Ulubembu e lwalemupatikisha ukucite fyalubembu. Ifi, e fy Paulo asuminishe ukuti e filenga ukuti kube ubulwi mu mitima ya bena Kristu.

Muli beshi 21 ukufika kuli 24 e mo Paulo alesosa ifyo asanga ubwafya pakuba ne fisuma ne fibi mu mutima wakwe. E ico, atile ali ne nsansa mu mutima mu kunakila mafunde ya kwa Lesa. Alefwayo kucite fyabulungami mu mutima wakwe. Lelo asangilwe mukucito lubembu. E co atile alefwaisho kufuma mu “mubili wa mfwa” uwaletekwa ku lubembu. Ici tacilolele mukusoso’ kutula Paulo apatile umubili wakwe. ico apatile lubembu.

Ukulila kwa kwa Paulo ukwesubilo kumfwika ukwa cine kuli ifwe ilyo alundapo ne fyebo fyakutula, “Ukutasha kube kuli Lesa ukupitila muli Yesu Kristu Shikulwifwe!” Muli beshi 25. Iyi yeka, e nshila kabili e subilo lyesu mukulwishe sonde ilya lubembu. Yesu Kristu eka fye e kwasuko twakwata.

Mu bena Roma 8:1-2, Paulo alelanda pa kupusushiwa kwa buntunse muli Yesu Kristu. Nga twaba abenda mu mupashi cila bushiku, lyena tuli abantungwa ukufuma kwifunde lya mfwa no lubembu. Kabili ni muli Yesu eka e mo tukasangilo mubili wa

KULI KAFUNDISHA

ICO NDEFWAYA ABASAMBI BESHIBE: Ndefwaya abasambi beshibe ukuti umuntu onse akesa lubulula kuli Lesa pa membu shintu acita. Ndefwaya bakayebelele imembu shabo kuli Lesa.

IFYAKUBOMFYA PAKUFUNDA: Tapali.

IFYO MWINGAFUNDA ILI SAMBILILO:

Ishiwi lya ntanshi

Mu bena Roma 1:28 ukufika kuli 2:11, Paulo, kalemba alanda pa ficitika ku muntu uushipeela Lesa icifulo mu mweo wakwe.

Beshi 28 iletweba ukuti, ilyo muntu afilwa ukusumina ukubapo kwakwa Lesa, Lesa na o akamulekelesha. Ilyo muntu atontokanya fye pa lwakwe, lyena aba uyiteko mwine. Kabili ninshi alaipepa. Lesa alamuleka ukuti atwalilile ukupepa.

Muli beshi 29 e mo tulesambilila pa membu ishatantikwa bwino bwino isho umuntu aba nasho ilyo afumya Lesa mukati ka mutima wakwe. Pali ishi membu, pali ulubembu ulwabipisha ukucila na pa bubi bonse. No lu lubembu luba ulwakuba no kufwaisho kucena abantu bambi.

Ulubembu lwakonkapo, lunkumbwa ululengo muntu ukulaba ababiye bonse pakuti acite ico alefwaisha.

Ubulwani e mupashi uuba mu mweo wa muntu uulengo muntu ukufwaisho kuti acene ababiye. Mu mibele ine i iibi, e mufuma ne membu shimbi ishikula no kusanda.

Ulupato e lubembu ululenga abantu ukukana tasha ifisuma fyonse ifyo bambi bengacita nangu bengakwata.

Ubufi e cimo icilenga umuntu ukusumina ifyo aumfwa ne lyo fiye ifyabufi. Uwabufi e ufwaisho kuliila babiye pa mutwe. Muli babeshi 29 ukufika na kuli beshi 31 mwaba ulubembu ulwamisango iingi. Lesa apata ulubembu lonse. Abena Roma 2:1-11 e mwaba ifyalembelwe ku baYuda. Mu mabeshi ayo twaumfwa, Paulo alelanda pa mibele ya bantu abashaishiba Lesa. Nomba alelanda ku baYuda abantu bakwe.

Ukufuma na pakale, abaYuda baishibe ukutla abasenshi ne micitile yabo tafyali ifilungami, kabili Lesa ali nokubakanda pa lubembu lwabo. Nomba aba ba Yuda tabaletontokanya ukuti nabo bene baleikala mu lubembu lumu lwine. Balemona kwati bena bali ne cifulo icaibela mu kuteyanya kwa kwa Lesa. Bamwene kabili, kwati e bo Lesa atemwishishe.

E co Paulo abebele ukuti te lyonse ilyo Lesa ali nokubacitile fya luse, nokubalolela ukuti bacite ifya bulungami, kabili nokuteko mutima muli fyonse ifyo bali nokucita. Nabo bene bakesapingulwa pa membu shabo ifyo abashasumina Lesa bakapingulwa. E bakabalilapo nokupingulwa pa membu bakwata. Apo baba abakubalilapo muli bucibusa na Lesa, balingile ukuba pa ntanshi ya kupingulwa!

IFYO ILISAMBILILO LINGASAMBILISHIWA

Ishiwi lya ntanshi:

Ipusheni amuti: “Mwalilandapo na bantu abasumine mukutla abafyashi babo bali abena Kristu, kanshi nabo bene bena Kristu?” Balande pali uyu mulandu pa nshita inono.

Soseni amuti: “Abantu bamo bacetekela ukuti bena Kristu pantu balibatishiwe ilyo bali abaice, nanguni ‘ci abafyashi babo baba abena Kristu, kabili te bena Islamu. Isambililo lyesu ilelo lili pa lubembu. Aba Yuda bacetekele ukuti apo bali aba Yuda, tabali nokupingulwa. Na lelo line kwaba abatila bena Kristu ukwabula ukupusushiwa. Abantu ba musango ‘yu balingile ukwishiba ifyo bakesa ‘ba no kulubulula pa membu shabo. Lesa akabapingula nga tabalapile imembu shabo.”

UKULONDOLOLA:

Balondolweleni ifi ifyacitike: “Kwaliko umwaume we shina lya Yoshua. Uyu muntu aliitemenwe sana sana. Aikele mu ng’anda iikulu, kabili akwete na motoka. Ubushiku, mu mwakwe mwali fye ulubuuto ukufuma kuli fimashini. Yoshua atemenwe ukulange fyuma ali nafyo kuli bonse.

Kabili Yoshua alelanga ubwina Kristu bwa ba pa ng’anda yakwe ukucishapo cila mulungu aleya ku ng’anda ya mapepo mukupepa, nokupeele ca bupe. Aleafwilishako mukulipile ndalama kuli abo abalepente cikulwa balelonganinamo. Kabili ico Yoshua atemwishishe cali icakwita abeni ukwisa ku kulye

KULI KAFUNDISHA

IFYO NDEFWAYA ABASAMBI UKWISHIBA: Ndefwaya abasambi beshibe ukutla pamo nga bena Kristu, bafwile ukufwaisha ukucite fisuma ukucila ukucite fibi.

IFYAKUBOMFYA PA KUSAMBILISHA: Tapali.

IFYO MWINGAFUNDA ILI SAMBILILO

Ishiwi lya ntanshi:

Mu bena Roma 7: 14 ukufika kuli 25 e muli amabeshi ayalenga abasambilila baibele ukuba na mepusho ayengi. Aya yene amepusho e yali mu mutima wa kwa Paulo ilyo alelanda pa milimo ya fya kumupashi na mafunde ku mweo wakwe pamo ngo muntunse.

Kabili, Paulo alelanda pa kutintana uko amatontokanyo yakwe yalepitamo ku maka yabili aya ku mupashi, amafunde ya kwa Lesa pa mweo wa kwa Paulo ifintu ifyo aishibe ukuti fyali ifilungami, kabili ne filubo. Nomba, nangu aishibe ifyabulungami ifyo amafunde ya kwa Lesa yalefwaya, aleumfwa ifyo ulubembu lwalemutwala ku kubembuka na mukweshiwa.

Apo twaishiba ifyo ubu bulwi bwa kucite fya bulungami bwaba mu bwikalo bwesu cila bushiku, ne fwe bene tulingene fye na Paulo. Ku bena Kristu, Paulo aishibikwe pa numa yakupokelela Kristu pamo ngo muntu wa kwa Lesa uwa maka. Nomba nangu abe fi, aletushimikila ifyo aleesha na maka ukucimfya amaka ya lubembu mu mweo wakwe.

Lesa kuti abomfya ubunte bwa kwa Paulo pakutukoselesha. Paulo alelondolola pa fyo alelwisha, nomba aletasha Shikulu Yesu Kristu, uwa mupuswishe.

Ilyo twaba abena Kristu, tatufwa ku lubembu. Ilyo Paulo alemele kalata ku bena Kristu ba ku Korinti, abebele ukuti balecite fintu fimo ifyo balecita ne lyo bali tabalapokelela Kristu. Ne lyo tupokelela Kristu line tulatwalilila ukupokelelo bwesho ukuti tubembuke.

Belengeni abena Roma 8:1-2 kabili beshi 1 kuti yalandilwa munshila naimbi: Insoni sha lubembu shonse nashisendwa ukufuma kuli abo abali necitetekelo muli Yesu.

Ilyo tuli “abasantikana” na Yesu, tushintilila pali wene. Amaka yakwa Kristu e o bonse tulekabila. Tatwingalwisha ulubembu fweka.

Ilyo tucetekela Lesa nokwikala na Kristu, Lesa alatupela umupashi wakwe uwa mushilo. Umupashi wa mushilo ulatwisusha nokukana sha incende yalubembu. Tulaba na maka yakulwisha ulubembu nokucimfya. Bushe umuntu uushili mwina Kristu kuti aikala umweo uwapwililika? Nakalya, kuti aba umuntu umusuma. Lelo umuntu umusuma tapwililika. Kano ilyo umuntu umusuma aba umwina Kristu, lyonse akaba kumbali ya lubembu. Kristu fye eka ewingacimfya ulubembu.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Bushe mulina cibusa uushili umwina Kristu? Mwebeni cibusa wenu ifyo Yesu acimfya ulubembu. Pepeni ukuti cibusa wenu ali nokupokelela Yesu Kristu ngo mupusushi kabili imfumu. E lyo mwebeni ifyo Yesu amucitila.

filyo mu ng’anda mu mwakwe. Ilyo balelongana, alepose nshita iitali ukubashimikila no kubalanga ifyuma fintu ali nafyo.

Ubushiku bumo, Yoshua alomba abantu bamo ukwisa ‘lya ifyakulya ifyateyanishiwe. Ifi fyali inama yakoca. Bali abakankala mu musumba. Ilyo bafikile, ababomfi bali basengelele nokubaposha mucinshi mucinshi, nokubatwala ku cintamba ukwali ifilyo. Yoshua taamoneke. Aicitile ukuba uwacindamisha pakuti abalange ifyo nomba afikile pa cipimo cakukana sangwa ku malila ayo ateyanishishe abeni.”

Ebeni abasambi benu bamone muli abena Roma 1:28. Babelenge aya mabeshi ukufika na kumpela ya capitala wine uyu. Nga babelenga mubepushe amuti: “Lubembu nshi ulo Yoshua ali nalo?” Na limo bali nokusuminishanya ukutila Yoshua ali nolubembu ulwingi ukucila pa’lo balumbwile. Balundepo icilumba pa membu shakwe, nangu kuti batila, e lwali fye ulubembu ulo Yoshua acitile.

Ipusheni amuti: “Bushe Baibele yatila shani pa muntu uwaba no lubembu? Finshi fikacitika kuli wene?”

Balondolweleni ici: “Marita ali membala wa cilonganino cimo. Alesangwa ku kulongana konse pantu ali ne citetekelo. Lyonse ilyo ashali pa cifulo cakwe pa cisankano, alesangwa ku kulongana. Bambi ba membala wa cilonganino baleumfwa ububi ilyo Marita ali mupepi nabo. Abengi baleshita ifintu kuli wene. Balemona ifyo Marita alebashitise fintu pa mutengo wa pa mulu. Nangu taalelundapo umutengo uukulu, alepima mu musango uubi. Alebepa.

Limo limo, abantu baleshita ifintu kuli Marita. Nga bafika ku mayanda, balesanga ifintu fyaonaika. Limbi nalyo, mu cifulo cakubika ifintu abaleshita balefwaya, Marita alefisa ifintu ifishali e filefwaikwa mu mapepala no kufipeta bwino bwino.

“Aba mu cilonganino balepapa sana nga cakuti Marita e fyo alebepa abekala calo bonse, ifyo alecita ku ba mu cilonganino cakwe. Nomba sonteni ulubembu lwa kwa Marita muli ifi fyonse ifyo mwaumfwa.” (Ibumba na limo likamyeba ulubembu ulwingi. Lelo ndemona ubufi e lubembu ululi nokuba pa cifulo ca ntanshi.)

Ebeni umusambi umo abelenge abena Roma 2:1-11. Soseni amuti: "Aba Yuda bali nga Yoshua na Marita. Balemona ulubembu lwa benafyalo, lelo bena baleimona nga balungami. Balemona kwati bali no mulimo uwaibela kuli lesa. Kabili baletontokanya kwati kuti bacite cili conse ukwabulo kukalifya Lesa. Paulo e pakubeba ukuti balilubile. Atile umuntu onse akasalubulula pa membu shakwe. Lesa akapingulo muntu umo na umo pa lubembu ulo acita.

"Atwalilile ukusosa ukutula aba Yuda bali nokupingulwapo bwangu mu cifulo ca ntanshi ukucila abashala, pantu e babalilepo ukwishiba Yesu."

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MWEOWESU

Soseni amuti: "Ne 'fwe bene twaba nga baYuda. Twaba no lubembu mu myeo yesu. Aba Roma 3:23 baleti bonse twalibembuka no kupelebela ku bukata bwa kwa Lesa. Kuti twatontokanya kwati tatwaba no lubembu, lelo tuli mu kuluba. Tulamona ulubembu lonse apo twasangwa, kabili cilatusungusha. Ne lyo cibe 'fi, tulafilwo kumona icilumba no lupato ifili mu mitima yesu. Lesa atweba ukuti cila umo muli ifwe aba no mulandu pa membu shakwe.

"Nga tuli bena Kristu, tulingile twayebelele membu ifyo ababembu abashili bena Kristu bacita. Tulingile ukucite 'fi cila bushiku. Limbi nalyo, tulafilwo kumona ulubembu lwesu. Tufwile twalomba Lesa ukutulanga ifyo ulubembu lwesu lwaba pakuti tulapile kuli wene. 1 Yohane 1:9 atila Lesa aba uwaiteyanya ukutubelelo luse ifyo twalapila.

"Nga twasuminisho lubembu lwesu ukwikala mu myeo yesu, lukatatalusha ku kuba ne senge na Lesa." Lekelesheni isambililo lyenu ne pepo, lombeni Lesa ukuti atulange ifyo ulubembu lwesu lwaba.

lutungulula ifwe ukulaba Lesa. Ulubembu ne funde fili pa nkondo.

Ilingi umuntu aipela kulubembu, pantu tali uwapwililika. Lelo ali nokulaba Lesa ngali nokwikala mwifunde. Umuntu ali nokuleka ifunde ukulamutungulula. Alalaba ukuti ifunde lisambilisha imikalile. Talipususha.

UBULWI MUKATI

Belengeni amabeshi ya 15-16 nakabili. Bushe Paulo alyumfwikisha imicitile yakwe? Alandile pa bulwi mukati kakwe umwine. Alishibe ifyo Lesa alefwaya ukuti acite, lelo te lyonse ifyo alecita. Paulo aishibe ubusanso bwali mulubembu, lelo apitile mukubembuka. Mulandu nshi? Cinshi calengele Paulo ukumfwa ifyo aumfwile? Nga beshi 17 isosa shani? Paulo alishibe Yesu. Alitemenwe Lesa. Lelo icifyalilwa cakwe tacali icapwililika. Ulubembu lwaikela mucifyalilwa cakwe. Paulo ali umuntungwa ku busha bwa lubembu, lelo tali uwapwililika nangu uwabula ulubembu.

UKUKULA MUKUPALANA NA KRISTU

Yesu ali uwabula akalema. Muli wene ta mwali ulubembu. Yesu lyonse acitile ifyalesekesha Lesa. Yesu talengele Lesa ubulanda. E cilangililo cesu icisuma. Tulingile ukusekesha Lesa. e Wishifwe uwaku mulu.

Ama beshi 20-21 yaletwafwa ukumona ifilecitika kuli ifwe. Ilingi line tulawila mu mafya. Tulabembuka. Natwishiba tulingile ukukonka Kristu, lelo tulabembuka. Tatuli abapwililika.

Ukulekana ukulipo pakati kababembu na bena Kristu kukabila. Umubembu afwaya ukubembuka. Umwina Kristu asangalala mu mafunde. Alitemwa ifunde lya kwa Lesa nelyo talikonka lyonse.

Umubembu ena tasakamana. Tafwaya nokucita icisuma nangu ukumfwila ifunde. Umwina Kristu akabila ukusekesha Lesa. Afwaya ukwikala bwino no kucita icisuma.

KRISTU EBWASUKO

Amabeshi ya 14-25 yalangile ubwafya ubukalamba ubo onse umuntu ali nokupitamo. Paulo apele ubwasuko kuli ububwafya.

UBUTUNGWA MULI KRISTU

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ili sambililo lili nokungafwa ukumfwa ukuti nshintilila fye muli Lesa ukuba na maka mukukulanga Yesu.

AMALEMBO YA KUBELENGA: Abena Roma 7:1-8:17

AMALEMBO YAMWISAMBILILO LYA LELO: Abena Roma 7:14-25; 8:1-2

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *“Pantu bonse abatungululwa ku Mupashi wakwa Lesa, bene bana bakwa Lesa.”* (Abena Roma 8:14)

Kwabelyashi pa muntu uwapokelele ubutungwa ilyo inshita yali mupepi nokupwa. Aposele imyaka amakumi yasano (50) mu cifungo pa mulandu uwabipisha. Alibombele inshita yakwe kabili alilubwilwe. Uyu muntu ali mukalamba tali no lupwa nangu ifibusa. Taishibe ifyo ali nokucita panuma yakulubulwa. Namukulekelesha abwekele mucifungo.

Bamo abena Kristu abapya balingo yu muntu ilyo bali tabala cetekela muli Yesu Kristu. Banonkele ubutungwa, lelo tabaishibe ifyakucita nobutungwa bwabo. Balingile ukusambilila ukucetekela Lesa mukubafwa. Mucifulo cakucita ifi, bacitile ifintu ifyakucena Lesa. Nabambi bapene babwekele mu cifungo ca lubembu. Umwina Kristu kuti acimfya ulubembu. Lesa alilaya ukucimfya kwa bena Kristu.

Paulo alembele abena Kristu bakuRoma ukubeba pali ifi fintu. Belengeni abena Roma 7:14-25; 8:1-2 ukumona ifyo Paulo alembele.

Paulo alembele ukuti ifunde lyali ilyashi lya “Bumubili,” ifyo ici cilepilibula ukuba muli bumubili, bwafya mu calo, te kumupashi. Paulo atile ali wakumubili. Ali wakumunofu. Alebembuka, nangu abikile icitetekelo cakwe muli Yesu Kristu. Tuli nokubembuka, naifwe, pantu tatuli abalungami. Tatwingaba abalungami ngefyo ifunde lyali. Ifunde litweba ukumfwila Lesa. Ulubembu

UKUWIKISHIWA UKUPITILA MULI YESU KRISTU

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ndi nokusambilila ifyo ukuwikishiwa na Lesa kupilibula muli ili sambililo.

AMALEMBO YA MWISAMBILILO: Abena Roma 5:1-21

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: Abena Roma 5:1-11

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *“Lelo Lesa asokolola kututemwa kwakwe kwine, pa kuti ilyo twali tucili ababembu Kristu alitufwilile.”* Abena Roma 5:8

James abele umwina Kristu. Umukashi wakwe ena tasumine. Alekele ukunwa ubwalwa nokuya ku fikulwa fya bwalwa. Alekele no lubuli. Umukashi wakwe atemenwe ukulaya kufikulwa fya bwalwa. Asalile ukufuma ku mulume wakwe. Tali uwansansa, lelo atwalilile ukulapepela umukashi. Bushiku bumo umukashi aishile nokufukama ku mulume ukuti amume, nge fyo cali ici fyalilwa cabo. James atile, “ine teti nkume. Nakwelela. Yesu alinjelela ine. Na iwe nakwelela.” Umukashi wakwe awikishiwe ku mulume wakwe, kabili mu ng’anda yakwe mwali insansa. Lesa alefwaya ukuba bu cibusa no muntu. Lelo teti asuminishe ulubembu. E ico Lesa alicita fimo mukuwikisha umuntu kuli wene. Belengeni aya malembo mukufwaya ifyo Lesa acitile.

UMWEO WA MUTENDE

Belengeni abena Roma 5:1-11. Mu beshi 1, Paulo atile ukuti Lesa apususha abantu ababika icitetekelo cabo muli Yesu. Umuntu alibembuka. Afumine kuli Lesa. Lelo umuntu kuti aba no mutende mukati ka mu mutima wakwe ilyo abika icitetekelo cakwe muli Yesu Kristu. Alawikishiwa kuli Lesa. Bushe muleibukisha ubupilibulo bwa “kuwikishiwa” ukufuma mwi sambililo lyapwa?

Ilyo umuntu awikishiwa kuli Lesa alaba no mutende na Lesa. Alaba no mutende na bantu bambi. Ukutemwa kwa kwa Lesa kulatwafwilisha ukutemwa abantu bambi.

LEKENI TUSANSAMUKE

Kristu alatwita kuli Lesa, ilyo Lesa atuwikisha ku mwine. Lesa alatupela uluse. Uluse bupe bwakwa Lesa ubwakutemwa.

Uluse lwakwa Lesa lutulenga ukusansamuka. Tulaba no buyo ubwansansa. Ilyo Lesa atutemwa, tuba ne subilo. twishiba ukuti Lesa natupususha.

Tulingile ukusumina ukuti Lesa alitutemwa. Tufwile ukuba ne citetekelo muli Yesu. Elyo tuli nokuba nokutemwa no bukata bwakwa Lesa (Beshi 2).

ILYO AMAFYA YAISA

Ubwafya bwisa kuli onse. Umweo tawaba uwayanguka. Lelo ilyo tuli bantu bakwa Lesa, tatuba fweka ilyo amafya yesa. Uluse lwakwa Lesa lulatwafwilisha ilyo amacushi yatufikila. Tuli no kusansamuka pantu uluse lwakwa Lesa muli ifwe lulatwafwilisha. Tuli ne subilo lyakuti ali nokutwafwilisha mukukumana na mafya.

Ama beshi 3-5 yalanda ukuti tulingile ukusansamuka mu nshita sha bwafya. Bushe tube abansansa pantu fye tuli na mafya? Iyo. Ukucula te cintu icisuma. Tuli no kusansamuka pa mulandu wa ifyo tusambililamo mu mafya. Amafya yaleta ifisuma ku bena Kristu. Amafya yaleta icabipisha kubabembu. Tulingile ukusekelela pantu uluse lwakwa Lesa luli na ifwe. Alatupela amaka yakucimfya amafya. Tulaba ifibusa fyakwa Lesa ifyakosa ilyo tubomba ukupitila mu mafya (moneni beshi 4), ukupita mu bwafwilisho na maka yakwa Lesa.

UBUPE BWA MUPASHI WA MUSHILO

Bonse balabembuka. Tapaba uushaba nalubembu nangu akalema. Pantu abantu balabembuka, balingile ukulungamikwa na Lesa. Balingile ukupanga umutende na Lesa. Balingile ukuwikishiwa na Lesa. Umuntu teti aipilibule umwine eka. Abantu bambi batila, "Ilyo nkaba bwino nokulungamika umweo wandi, elyo ndi nokuba umwina Kristu!" Ici tacingacitwa. Lesa talolela umuntu ukuba bwino. Lesa talolela abantu ukuleka

ng'anda, mupite mu mabeshi yonse limo limo, kabili bomfyeni ifitabo fya basambi benu. Ibukisheni ifyo cabe cayafya ukumfwikisha aya mabeshi.

Ilyo mulesambilila, bebene libili libili, ukuti fwe bena Kristu tatufwile kutemwa ukucito lubembu, nombamba ifi e fyo tucita. Mwisuminisha nangu umu pa basambi benu ukutontontanya ukuti na limo bengatungululo mweo wa bulamo ulubembu. Moneni ukuti baishibisha ukutula Paulo alekomaila pa fyo twasala ukufikapo mu mweo wesu, te pa fyo twikala, iyo.

IFYO IFI FINGABOMFIWA MU MWEO WESU

Soseni amuti: "Mu mipepele iingi ilelo, abantu abengi batontontanya ukuti baba ababulo lubembu. Bacetekela ukutula kwaba ababembuka, lelo bena tabacita lubembu. Balapingula nokupeela abanabo umulandu. Na limo fwe bambi twalishibako bamo bamo muli aba banensu. Baba na maka yakulanda nokulenga bantu banabo ukufuma ku mipepele yabo. Tufwile twabafwa ukwishibisha ukuti ifwe bonse twalibembuka. Na Paulo wine atile alecite fintu ifishali ifilungami ifishalesekesha Lesa. Tatufwile kusakamikwa kuli aba bantu, lelo tuleafwilishako abanensu abapokelela Kristu nombamba line pakuti beshibishe ukuti ifwe bonse twalibembuka nokupelelela ku bukata bwa kwa Lesa. Ipusheni nga paliko abali na mepusho. Lekelesheni ne pepo.

IFYO ILI SAMBILILO LINGASAMBILISHIWA:

Ishiwi lya ntanshi

Sonteni ku lipusho ilyo mulembele pa cipampa nangu pe pepala. Ipusheni amuti: “Pamo nga bena Kristu, bushe tufwile twaba no buntungwa mukucito lubembu nangu ubuntungwa bwakutaluka ku lubembu?” Balande pali ici pa nshita inono. Bambi kuti batila tatwaba no buntungwa ukuufuma ku lubembu nangu ulwakucito lubembu. Sumineni ukuti ici cacine. Soseni amuti: Isambililo lyesu ilelo lili ilisuma sana. Lili pe funde na pa cikuku. Kabili lili na pa lubembu no bulungami. Ilyo tatulatwalilila, natweshe ukwishiba ifyo cila limo pali aya mashiwi, lipilibula.”

Soseni amuti: “Icebo ca kutila ‘Icikuku cilondolala ifyo Lesa acita, nangu ifyo omfwa pa myeo ya bantu bakwe. Ifwe twaba ababembu, lelo Lesa aba ne cikuku kabili esa ku kutupususha mu kututemwa. Icikuku e luse nangu inkumbu isho Lesa atupeela ukupitila mu mwana wakwe, Yesu Kristu. Abena Kristu balatemwa pakumfwa ukulondolola kwakutula, “Icikuku e cabupe ico tushilingile ukupokelela. E luse lwa kwa Lesa kuli ifwe.”

Bebeni amuti: “Ifunde, ukulingana ne fyo ili shiwi lyabomfiwa muli Baibele ilelo, cipilibula amafunde yonse aya kwa Lesa no muntu. Ilingi line tutila amafunde ni yalya yene ayaba mu Cipingo ca kale. Limbi nalyo, cipilibula amafunde ayo abalembeshi na ba Fariseo balundile ku mafunde ya kwa Lesa. Lelo muli aya malembo, tulelanda fye pa mafunde yonse fye.”

Ipusheni amuti: “Bushe ulubembu e cinshi?” Lekeni balandepo pali uyu mulandu pakashita kanono. Kuti mwalumbula imembu shimo shimo ishisa mu matontonkanyo yenu.

Pakulekelesha, soseni amuti: “Ngo bulungami e cinshi?” Landenipo mpaka fye musumine ukuti, busuma. Bebeni amuti: “Apo nomba twaba abaishiba ifyo ifi fyebo fibili filepilibula, natumone pa malembo.”

UKULONDOLOLA

Soseni amuti: “Tuli nokusambilila cila beshi ca pamo.” Babelenge mu bena Roma 6:12. Umo abelenge babeshi 12 ukufika kuli 23. Nomba bomfyeni ifyo mwasambilile ku

ulubembu. Ilyo abantu bacili ababembu Lesa apele Umwana wakwe, Yesu, mukutufwila. Yesu afwile mu cifulo cesu. Yesu afwile ukuti tukabe no mweo wa muyayaya.

BUSHE CHINSHI MWALI NOKUCITA?

Bushe nga mwalifwile mukupususha umo uyo mwatala amumumona? Ta caba icayanguka ukufwila umuntu umbi ukuti abe no mweo. Yesu alicitile! Mu bena Roma 5:10, tubelenga ukuti twali abalwani bakwa Lesa, lelo Lesa alitutemenwe. Pantu Lesa ali tutemenwe, alekele Yesu ukufwa pa lupanda pa mulandu wa membu shesu. Ici cilelanga ifyo Lesa atutemwa. Paulo aletweba ukuti tuwikishiwe kuli Lesa ukupitila fye mu mfwa ya kwa Yesu uwafwile mu ncende yesu. Yesu nga alikene ukutufwila, nga tucili abaluba kabili ababula isubilo. Yesu apele umweo wakwe ukuti tube no mweo.

UMWEO UPYA WA BASUMINA

Bushe iyi yali empela, ilyo Yesu afwile? Ali uwafwa. Ee, Yesu alifwile. Umubili wakwe walifwile, lelo Yesu alibukile kabili. Yesu taikalilile uwafwa. Yesu ali wa mweo. Acili no mweo pantu Yesu wa mweo, natupusushiwa ku membu shesu. Pantu wa mweo, Lesa alatupususha ku mweo wa lubembu, kabili no kufuma kubupingulo bwa muyayaya. Nga twasumina, tuli no mweo upya ukupitila muli Yesu Kristu, Imfumu yesu.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Tulingile ukwikala nga Yesu. Umweo wakwe uletulanga ifyo na ifwe tulingile ukwikala. Twacetekele Yesu ukutupususha ukufuma ku lubembu kwesu. Nomba tulingile ukumucetekela ne myeo yesu iya nshiku shonse. Yesu ali nokutwafwa ukukula mukutemwa kwakwe ubushiku no bushiku. Alatwafwa ukuba aba mupala. Umupashi wa mushilo, uyo Yesu atumine ukulaikala mu mitima yesu, ulatusambilisha ifyo twingatemwa bambi. Nomba tuli fibusa fyakwa Lesa. Natuwikishiwa kuli Lesa.

Abena Kristu balingile ukulaba ne nsansa, abasekelela. Mulandu nshi? Pantu Yesu atufwilile pa mulandu wa membu shesu. Tuli fibusa fyakwa Lesa. Tuli ne subilo kabili ne nsansa pantu Yesu alitufwilile, kabili tuli bakwe nomba.

KULI KAFUNDISHA

IFYO NDEFWAYA ABASAMBI BANDI UKWISHIBA: Ndefwaya abasambi bandi bawikishiwe, nangu babwele kuli Lesa ngatabalati bacite ica musango uyu. Nga bali abena Krisitu, ndefwaya baleshimikilako abashala ifyo bengaba abena Kristu nabo bene.

IFYAKUBOMFYA PA KUSAMBILILA: Bikeni imipando nangu ifipuna fibili ku ntanshi yacikulwa cintu mulonganamo, pakuti ilyo kwalaba icangalo, baibomfye.

IFYO MWINGAFUNDA ILI SAMBILILO
Ishiwi lya ntanshi

Abena Roma 5:1-11 e muli ifyebo ifipalene ne fya muli capita 4. Icebo ca kutila, "E ico" e citungulula kabelenga ukufuma mu lyashi lya kulengwa ukuba uwakaele muli chapita 4 ukufika ku lyashi limbi muli chapita 5.

Lesa limo limo alalenga umubembu ukuba umulungami. Beshi 1 itweba ukutula, apo twasangululwa muli ii nshila, tuli no mutende. Umutende ulepilibula ukuti tube abaikatana nokumfwana na Lesa. Kabili uyu mutende ulundwapo no kumfwana ne fibumbwa fyonse ifyatushingauka umo twikala. Tulakwata uyu mutende wa kwa Lesa ilyo tupokelela ukusangululwa ukuti tube abalungami, ukupitila mukusumina muli Yesu, Umwana wa kwa Lesa.

"Shikulu Yesu Kristu" e shiwi ilitweba ifyo Yesu aba. E shikulu wa myeo yesu, kabili e ututeka ilyo twamusuminisha ukuti abe kateka wesu. Yesu ali umu untu abantu baleibukisha ukuti e po ali kale. Paulo aishibe ifintu ifingi pali uyu muntu Yesu. Yesu umwine e utweba ukuti ni o, Yesu, e wali icibombelo (Mesia) u o Lesa abomfesho pakusangululwa abantu ukuti babe abalungami.

"Icikuku" icalumbulwa muli beshi 2 caba ica bupe ico tushali nokupokelela. Lesa alitutemenwe ilyo tushalingile ukupeelwa ubutemwe bwakwe. Alitupuswishe nangu tatwali nokupusushiwa. Tulasansamuka mwisubilo lyesu.

ukutula, "Awe!" Umweo wa kale twaliuleka, ulubembu ulwaba umuntu wa kale pamo pene ne funde, twalifileka. icitetekelo cesu caba muli Yesu Kristu. Twapokelela icikuku.

Muli beshi 17, Paulo abwekeshapo ukusosa ukutula twalilubulwa ukufuma ku fibi. Tuippee ku kufunda ukupya. Ici cilolele mukutula, pali ilya nshita, na limo abacetekele balebasambilisha ilyo tabalabatishiwa. Uushafundilwe tali nokubatishiwa. E ico, abali abena Kristu abapya bali nokusambilishiwa ilyo tabalabatishiwa.

Beshi 18 iletweba ukuti twaba abalubulwa ukufuma ku lubembu. Kabili ici tacilepilubulo kuti teti tubembuke nangu teti tweshiwe ukuti tucite ifibi. Ifi e fyo tube na fyo nge fyakututungulula mu bwina Kristu bwesu. Tube abasha kufisuma. Pakwishibisha, twibukishe ukuti umusha taba na maka ya kucita ifyo alefwaya, na ku mweo kwine e fyo caba. Shikulu wakwe nga amweba ifyakucita, umusha afwile acita bwangu bwangu. Nga tuli abasha ba fisuma no bulungami, teti tucite ifibi.

Beshi 19 ilelanda fimo fine. Ifwe tuli bantu fye, e fyo nokwishiba kwesu kwabela ukwa buntunse. Lelo icikuku cafuma kuli Lesa kabili cacila pakwishiba kwesu. Ilyo twali abaluba twasuminishe imibili yesu ukucite ifintu fyalubembu. Apo nomba twaba abena Kristu, tatufwile twasuminishe mibili yesu ukucite fibi.

Muli ba beshi 20 na 21 e mo Paulo atwalilila ukulanda pa fyo twali abaasha ba lubembu. E co twalobolwelele ifya lubembu. Tatwalobolwelele ubusuma. Ne cilambu cesu cali ni mfwa.

Beshi 22 ilebwekeshapo ukutula twalubulwa ukufuma ku lubembu. Nomba twaba abasha ba kwa Lesa no bulungami bwakwe. E ico, twalambulwa nokusangululwa. Ukusangululwa cipilibula cimo cine nokuba abashila. Twaba abasalwa ukuti tucite umulimo untu Lesa atuteyanishisha. Impela ya mweo wa bulungami mweo wa muyayaya. Ici, e kutila ku mweo wa bulungami takwaba impela.

Beshi 23 iletu ilyo twabembuka, tuli nokulambulwa no lubembu. Lelo ilyo twacetekela muli shikulu Yesu Kristu ninshi twaba no mweo wa muyayaya. Uyu mweo wa muyayaya upeelwa fye kuli ifwe ukufuma kuli Lesa.

KULI KAFUNDISHA

ICO NDEFWAYA ABASAMBI UKWISHIBA: Caba icikankala kuli cila musambi wandi ukwishiba ifyo “Ukukulilako muli Kristu” kupilibula pakuti cila muntu asale apo aiminina muli Kristu.

IFYAKUBOMFYA PA KUFUNDA: Lembeni pa cipampa nangu pepepala ilikulu aya ماشيwi: “Ukuba no buntungwa bwa kucito lubembu, nangu ubuntungwa ukufuma ku kucito lubembu?”

IFYO MWINGAFUNDA ILI SAMBILILO:

Ishiwi lya ntanshi

Amabeshi ya muli abena Roma 6:12-23 yaba ayayafyo kumfwa. Cilemoneka kwati Paulo atendeke ukulanda pa cintu cimo, kabili ayambile cimbi ukwabulo kupwa ifyo abalilepo ukulondolola. Kuti twaumfwa bwino ici citabo ca bena Roma nga twaibukisho kutila caba fye kalata, te citabo icali nokutwalwa kuli kampani iilemba ifitabo ifingi ifyakushitisha. paulo alembele abena Roma ifyo tulemba bakalata besu. E ico, ifyo alembele filasakana fye ifyo amatontonkanyo yakwe yalecita.

Babeshi 12 ukufika kuli 14 e fipande fya lyashi ilyo Paulo ali nalyo kuli bakabelenga pa lwa lubembu ne funde. Cilemoneka kwati aleti, umwina Kristu tafwile kuba umuntungwa ku lubembu lweka, lelo ailubule ukufuma ku maka ya kweshiwa ukuti tubembuke. Nomba tatulingile twasuminisho lubembu ukuba kateka wa myeo yesu. Tutaluke ku kweshiwa. Ilyo beshi 14 itila ulubembu talwakabe na maka pali uyo uuli umwina Kristu uwaba mu maka ya cikuku ca kwa lesa, e mukutula ulubembu talufwile lwaba na maka ya kuteka umwina Kristu. Fwe fibumbwa ifyafyalwa cipya cipya tatulingile twafwaya ukuba no lubembu mu myeo yesu.

Muli beshi 15, Paulo aleipusha ukutula bushe tulecite fibi pantu fye tatwaba mu maboko ye funde, lelo ayacikuku. e lyo ayasuka

Muli ba beshi 3 ukufika kuli 4 mwaba amashiwi ayakankala sana sana. “Ukucula” e bwesho ubo abena Kristu bapitamo nga bali nokwikala mu lulumbi mu nshita iikesa. “Ukutekanya” e cebo icilondolola ifyo twingaba abalolela. “Imibele” e kuba uwacetekelwa ku bantu. Ukucula e kuleta ukutekanya. Ukutekanya e kutupeela imibele elyo imibele nayo itupeela isubilo. Ici e subilo lyesu kabili e citetekelo twakwata muli Lesa na mu cilayo ca kutupeela umweo wa muyayaya.

“Ubutemwe bwa kwa Lesa bwaitikila pali ifwe bonse ifyo imfula ipona pa mushili uwauma. Bamo batila babeshi 6 ukufika kuli 11 e lwimbo, lwimbo lwa kwa Lesa ku bantunse. Lesa atemwa abantu pantu lesa kutemwa. Te pa mulandu wakutula umuntu alingile ukutemwikwa.

“Pantu ilyo twali tucili ababulwa maka” e cilepilibula ifyo twali ababula amaka ya kuicita abasuma. “Ku nshita iyi ine” e cilepilibula ukuti Lesa alikwata ifyo atantika ukucita mu nshita yakwe umwine. “Kristu afwilile ababembu” e ciletweba ukuti Yesu tafwilile abalungami nangu abasuma, lelo afwilile abo abashalingile ukupokelela ilambo lya musango yu.

Beshi 9 itweba ukuti na nombamba line kuti twapusushiwa ku maka ya mulopa wakwe, lelo tubale tupusushiwe ukufuma ku bukali bwakwe ubukesa ku ntanshi.

“Ukuwikishiwa” e kuileta kuli Lesa pakuti tube ifibusa fyakwe.

IFYO ILI SAMBILILO LINGASAMBILISHIWA

Ishiwi lya ntanshi.

Ebeni abasambi (umo) abelenge ifyacitike kuli Yakobo mu citabo ca basambi. Bebebi amuti: “Ici, e cishimi icisuma pa fyacitike pakati ka kwa Yakobo no mukashi wakwe pa lwa kuwikishiwa. Lesa afwayo kuti ne fwe bene tulewikishiwa ku bantu banensu. Ukucila pali ifi, Lesa afwayo kuti ifwe tuwikishiwe kuli wene. Isambililo lyesu ilelo liletusambilisha ifyo caba ilyo umuntu awikishiwa kuli Lesa.”

UKULONDOLOLA

Abasambi benu bebeni babelenge abena Roma 5:1-11. Mubabelengeleko, nangu umo abelenge aya mabeshi.

Soseni amuti: “Pakuti twishibisha ifyo aya mabeshi yalelandapo, tufwile twaishibisha ifyo amashiwi yamo yalepilibula. Ndi nokulemba amashiwi yamo ne fyo yapilibula pa cipampa.” (Nangu pa cipepala, nga tamukwete cipampa.)

Lembeni aya masihiwi pa cipampa limo pa mulu wa libiye nge fi:

Ukubelelwo luse (Ukulungamikilwa)

Umutende

Shikulu

Yesu

Kristu

Icikulu

Isubilo

Ukusekela

Ukucula

Ukushipikisha

Imibele

Ukutemwa

Ukuwikishishiwa.

Balilenipo ne cebo ca kubelelwo luse nangu ukusangululwa. Nga mwalembe ‘lishiwi pa cipampa, bamo bafwaye ishiwi lya kuti “Ukulungamikilwa.” Bafweniko ukwishiba fintu lipilibula. Basose icili nge fi: “E nshila iyo Lesa aletelamo abantu ku kubalenga babe abasuma.

Twalilileni ifi fine kuli cila cebo. Bomfyeni ifyo mwasambilile ku ng’anda pakuti mwafweko abakalamba ukuti balondolole ifyo cila ishiwi lipilibula mulembe ku lubali lwe shiwi line.

Nga mwapwa, ipusheni nga kuliko uwingabelenga aya mabeshi, abomfye ifyo mwalondolola pa fintu ifi ifyo fipilibula. Ibeshi lya ntanshi kuti lyabelengwa nge fi: “E ico, apo lesa atuleta kubusuma, twaba abaikatana no kumfwana nankwe muli fyonse ifyatushingauka ukupitila muli uyo uwaba kateka wa mweo wesu, Yesu, Mesia.”

Yesu, Lesa atulangile inshila iisuma iya kwikalilamo. Belengeni beshi 18 kabili. Lembeni pa mbali ya beshi iyi muli Baibele yenu: Shikulu wenu nani, Lesa nangu Satana?

UKUPUSUSHIWA MUKUTI MWINGABOMBELA LESA

Paulo aebele abena Kristu ba ku Roma ukuti tabali abakosa ku mupashi. Lesa alibalekelele ulubembu lwabo. Bali abantungwa pakuba necicetekelo muli Yesu. Tabali kabili abasha ku lubembu. Lelo abena Kristu balingile ukumfwikisha ifintu fyakumupashi. Paulo acilengele ukuba icaumfwika ukuti abena Kristu tabapwililika. Balabembuka. Paulo alelanda ifyo umwina Kristu engakula. Umwina Kristu uwanaka alefwaikwa ukukula ukuti engamfwa ifintu fyaku mupasi. Umwina kristu alingile ukucita icisuma. Ilyo akula ku cipimo ca kwa Kristu, alingile ukuipela onse kuli Kristu. E lyo akekalano mweo untu Lesa alefwaya (Beshi 19)

ICILAMBU CALUBEMBU

Ilyo umuntu ali mulwani wa kwa Lesa, Lesa teti amutungulule. Ali umuntungwa ukufuma kuli Lesa. Ali umuntungwa ukufuma ku cisuma, lelo ali musha ku lubembu. Bushe ulubembu lupela cinshi ku mweo wesu? Abena Kristu balebukisha ifyo imyeo yabo kale yali ilyo tabalapokelela Yesu. Paulo aipwishe abena Roma ifyo ulubembu lwabapele. Ulubembu lufyala imfwa. Ilyo tuli abasha ku lubembu, tulabomba ukuti tukalipilwe. Aya malipilo ya mfwa.

UBUPE BWA KWA LESA

Ubupe tabunonkwa; bupe fye. Bushe ubupe bwakwa Lesa cinshi kuli ifwe nakuli bonse abantu? Ubupe bwa kwa Lesa mweo wa muyayaya (beshi 22:23).

Ni lilali lintu Lesa atupela icabupe cakwe? Belengeni beshi 23 kabili. Lesa atupele ubupe bwakwe ilyo twacetekele muli Yesu.

IFYO ICI CILEPILIBULA KULI INE

Ilyo mwapokelela Kristu, mwayamba umweo upya. Uyu umweo upya cilepilibula ukuti tulingile ukulakula. Bushe mulekula? Bushe mulepalama ku mulingo wakwa Yesu? Pepeni kuli Lesa ukumulanga ifyo mwingakula nokuba aba mweo muli Kristu.

Roma, ukubeba ifyo bali abantungwa ukufuma ku lubembu. Belengeni abena Roma 6:12-23 ukusambilila ifyo cacine abena Kristu baba abantungwa.

UKUBA ABANTUNGWA MULI KRISTU

Ilyo tubembuka, tumfwila shikulu. Ulubembu eshikulu wesu. Lulatungulula. Umuntu talengelwe ukuti engabembuka. Lesa alengele umuntu no buntungwa bwakusala pa cisuma atemwa icibi. Lesa apilibwile umuntu ukusala icisuma, lelo icifyalilwa ca muntu casalile ulubembu. (Moneni beshi 12) Ilyo tuba abena Kristu, tuleka ukumfwila ulubembu. Inshita shimbi ifintu fimo nangu umuntu umo alawila mu lubembu. Kuti twafwaya ukubembuka, lelo tatufwile ukucimba kulubembu. Ilyo twali mulubembu, twali nga bantu abafwa. Nomba tubombela Lesa, kabili tuli abamweo muli Kristu. Ulubembu lutufumya mukubombela Lesa. Ilyo tuposa ulubembu, Lesa alatubomfya.

UKUBA ABANTUNGWA UKUFUMA KUMAFUNDE

Uluse bupe fye ubwakwa Lesa ubwakutemwa. Yesu Kristu aletele uluse ku muntu. Uluse lwasendele icifulo ca mafunde yakwa Mose. Amafunde yalefwaya ubulungami, lelo Yesu aletele uluse mucifulo ca mafunde. Tatwikalila mwifunde. Twikala muluse.

Umwina Kristu aba shani umuntungwa? Icitetekelo cesu citulenga a bantungwa ukufuma ku mafunde. Bushe ici cilepilibula ukuti tuli bantungwa ukucita ifyo tutemenwe? Paulo atile shani? Atile tatulingile ukubembuka pantu tuli bantungwa. Belengeni beshi 15 kabili.

NGA SHIKULU WENU NANI?

Mu beshi 16, Paulo aebele aba Kristu baku Roma ukuti bali ne cakusala. Bali nokusala ulubembu, nangu ukusala Lesa. Muli ne cakusala cimo cine. Umuntu palwa eka afwile ukwisalila. Ulubembu lutungulula ku nshila yakumfwa. Icumfwila kuli Lesa citungulula ku bumi bwa ciyayaya. Ilyo tusala Lesa, tulapilibula bashikulwifwe. Satana aleka ukuba shikulu wesu, kabili Lesa aba eshikulu wesu, ilyo twabika ubucetekelo bwesu muli Yesu. Abena Kristu babikwa abantungwa mukuba no mweo uwabololoke. Umweo wakwa Yesu ecilangililo cabwikashi busuma. Paulo atile tulingile ukuba abasha babulungami. Muli

Twalilileni ifi fine mu mabeshi yashala. Ifi e fili nokwafwa abasambi benu ukwishibisha aya mabeshi.

Soseni amuti: “Bushe mulasanga ukuti cakusungusha apo Lesa atemwa, kabili afwilile ababembu?” Abakalamba balande pali uyu mulandu pa nsa shinono.

Ipusheni amuti: “Bushe umubembu n’ani?” Muleke balandepo. Sumineni ca pamo ukuti bonse tuli babembu, nomba fwe bamo twapusushiwa ku cikuku ca kwa Lesa.

Ipusheni nakabili amuti: “Bushe twaba ne fyo twingacitila ababembu abashila wikishishiwa kuli Lesa?” (Ee, tufwile twaakanyako imbila nsuma ya kwa Yesu Kristu kuli abo bonse abaluba.)

Bebeni amuti: “Fwe bamo tulaakanyako abanensu icitetekelo cesu na maka. Fwe bambi tatucite ca musango yu. Tatucite lingi pantu tatwaishiba ifyakucisenda. Ilelo tuli nokusambilila.”

IFYO IFI FINGABOMFIWA KU MYEO YESU

Pakuti musambilishe abo muli nabo ifyakupeelo bunte ku bantu bashala pali Kristu, mumone ukutila onse naesha ukulandapo fimo. Ebeni umo abe ngo ushilapokelela Kristu. Saleni umwina Kristu ukuti abe uwaluba. Ekale pa cipuna cimo, e lyo ne mwe bene mwikale pa cibiye. Umbi na o ese ekale mupepi. Abe e umo u o muya nankwe ku kupeelo bunte.

Mubomfye ifyo mucita ilyo mushimika ku muntu uushilapokelela Kristu. Kuti mwabomfya malembo ya mu bena Roma 3:23, 6:23, 5:8, 10:9-10, 10:13

Mucite nga baleisa ku ng’anda ya muntu u o mulepeela ubunte. Muposheni ifyo muposhanya lyonse, kabili mulanshanye ilyashi ifyo ciba pe na pe, nomba mulolele inshita ya kutendeka ukumushimikila pali Yesu Kristu. Kuti mwaipusha amuti: “Bushe ni kwi mupepa?” Kuti mwishibe nga cakuti alipusushiwa nangu iyo, nokuba uwawikishishiwa kuli Lesa muli Kristu. E lyo mukonke ifyo mubomfya pa kuleto muntu kuli Kristu, ilyo mulepeela ubunte kubo muli nabo. Mulemutungulula ukusose fyebo mwipepo pakuti na o akonkelele pa numa yenu. Ipepo kuti lili nge fi: “Mwe shikulu, ine ndi mupina. Ndefwayo kuba umwina Kristu. Ndefwayo kuleke membu shandi shonse nokufyalwa cipya cipya muli

Kristu. Mbeleleni uluse ku membu shandi mwe Shikulu. Nasumina muli Yesu ngo Mupusushi wandi. Muli Yesu e mo nalomba ifi fyonse. Ameni

Nga mwapwa, saleni na bambi ba cite ifyo mwacicita pa lwa kuleta abaluba kuli Kristu. Ibumba nga lili ilikulu, mubapatule mumabumba ya bantu babili babili. Bapeelane ubunte. We kafundisha, ishiba ukuti ili sambililo lyaba ilicindami. Nga taushininkishe ukuti na limo kuti wafilwo kubalondolwela bwino, ebeni umucemi akese kwafwilishako. Cikankala ukuti cibombwe bwino bwino.

Lekelesheni ukulongana ne pepo. Lombeni Lesa ukwafwa abakalamba ukuti muli uno mulungu bakeshe na maka ukupeelo bunte ku baluba.

UKUBA UWAMWEO MULI KRISTU

IFYO NDEFWAYO KUTI NSAMBILILE: Ningile ukulakula lyonse mu mweo wandi uwabwina Kristu. Ili sambililo lili nokungafwa ukumona nga ndekula.

AMALEMBO YA KUBELENGA: Abena Roma 6

AMALEMBO YAMWISAMBILILO LYA LELO: Abena Roma 6:12-23

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *"E ico ngo muntu ali muli Kristu, abe cibumbwa cipya: ifya kale nafiya; moneni, fyayalulwe fipya."* 2 Abena Korinti 5:17

Miriam aleipika. Umwana aleangala mukati kang'anda pa mwinshi. Aumfwile ukulila kwa menshi nokwishiba ukuti umwana aleangala mu mbeketi ya menshi. "Alifye," efyo atontonkenye. Panuma yansa fye ishi nono Miriam taumfwile kabili umwana. Bwangu bwangu aingile mu ng'anda mukuya mona ifyo umwana ali. Camupamba! Umwana ali nawila mu mbeketi ya menshi kabili nokufilwa ukufumamo. Miriam alimisho umwana. Umwana talepema. Ayambile ukubutukila mukati ka mushi. Ilyo alebutuka, akumenye umunankwe ali ne njinga. Apilibwike nokumusenda ku Chipatala. Mu nshila, aumfwile umwana aleyatwila umwela. Ilyo bafikile ku Cipatala, bashing'anga baundepe umwana. Baebele Miriam, umwana ali no mweo. "Ali no mweo. Ali nokuba no bumi!" Cali cakusekesha!

Ifwe bonse tulafwaya ukuba aba mweo. Tuli abafwa mu lubembu, nga tatwasumine muli Yesu. Teti tube abalungami na Lesa, ngatatuetekele muli Yesu ukutwafwa. Ni Yesu fye ewingatulenga abalungami kuli Lesa.

Ilyo tatulasumina muli Yesu ngo mupusushi kabili Imfumu, twali abasha kulubembu kabili abasha kuli Satana.

Twatontonkenye tuli bantungwa, lelo twaletungululwa no lubembu na satana. Ilyo tucetekela muli Yesu, ulubembu teti lututungulule kabili iyo. Paulo alembele icilonganino ca bena